T.C.
ABANT İZZET BAYSAL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
SINIF ÖĞRETMENLİĞİ

İLKÖĞRETİM OKULLARI 1. KADEME 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖSTERDİKLERİ İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN GÖRÜLME DERECESİ VE BU DAVRANIŞLARA İLİŞKİN ÖĞRETMENLERİN KULLANDIKLARI ÇÖZÜM STRATEJİLERİ

(Bolu İli Örneği)

Yüksek Lisans Tezi

Hazırlayan
Orhan ŞAHİN

Danışman:
Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT

Bolu- 2005

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Orhan ŞAHİN'e ait Bolu ili ilköğretim okulları 1. Kademe 5. sınıf öğrencilerinin gösterdikleri istenmeyen davranışların görülme derecesi ve bu davranışlara ilişkin öğretmenlerin kullandıkları çözüm stratejileri adlı çalışma, jürimiz tarafından sınıf öğretmenliği Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Akademik Unvan ve Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı) : Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT

Üye : Yrd. Doç. Dr. Tuncay ÖZDEMİR

Üye : Yrd. Doç. Dr. Bahri AYDIN

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü

ABSTRACT

MİSBEHAVİORS OF 5TH GRADE STUDENTS OF PRİMARY SCHOOLS İN BOLU AND SOLUTİON STRATEGİES THAT THE TEACHERS USE TO THESE BEHAVİORS

Orhan ŞAHIN

Master Thesis
Education Sciences Department
Thesis Supervisor: Ass. Prof. Dr. Yusuf CERIT

September 2005, xv+111 pages

The aim of this research is to determine the misbehaviors of 5th grade students of Primary Schools and to determine solution strategies teachers use to these behaviors and give suggestions.

The universe of this research is the 5th grade students and teachers. There are 52 5th grade teachers and 2150 5th grade students in Bolu. 514 5th grade students from Bolu constitute the sample of this research.

In data collection, a questionnaire is prepared with the supervision of supervisor by the researcher. For the reliability and the validity of the research researcher took the advice from the supervisor. For the reliability of the research "cronbach Alpha" is carried out and the reliability rate of the questionnaire is found as $\alpha = 0,81$.

Questionnaire is composed of three dimensions. These are; personal information, the frequency of students' misbehaviors and strategies used to solve them.

In the questionnaire five graded scale is used. Frequencies (f), arithmetical mean, percent, "t" test between independent groups are used.

In the research these results are got:

1. Physical aggressiveness to friends, making complaint against friends, damage the school devices, not using the class clean, telling lie to the teacher, damage their friends' belongings, throwing something to friends, talking with the teacher and friends rudely, making fun of friends, not obeying the class rules, not doing homework, shouting at friends, annoying desk mates, not using lesson devices accurately, interrupting in class, not attending the activities , wandering around at lesson time, whispering to friends, dreaming in the class, eating secretly from the teacher, coming late to the class, writing brief notes to friends and laughing loudly in the class are misbehavior of 5th grade students in Bolu.

2. Students haven't come across with any theft and not coming to the lesson before. Teachers haven't come across any behaviors like not coming to the lesson, eating something in the class and laughing loudly.

3. For the solution of these problems teachers remind the class rules, stop the behavior of himself immediately, call the student with his/her name, talk with the student after the lesson, meet with the student's parents, talk with the student about his/her behavior, talk wittily to make the student attend the lesson, make a voice like hsssh, motivate the students, make eye contact, neglect the student, giving responsibility to the student, see the guidance counselor, touch the student lightly, come close, stop the lesson suddenly, deprive the student of what s/he likes, reprove severely, shout at the student, change student's place, interfere physically, send him/her to the director, send student out of the class and threaten the student.

4. There isn't any meaningful difference between the students' perception and the teacher perception of the misbehaviors in the class.

5. There is meaningful difference between the students' perception and the teacher perception of the strategies used for the misbehaviors.

6. There isn't any meaningful difference between girls' perception and boys' perception of the misbehaviors in the class.

7. There isn't any meaningful difference between girls' perception and boys' perception of the strategies used for the misbehaviors.

Key words; classroom management, misbehavior, classroom teacher.

ÖZET

BOLU İLİ MERKEZ İLÇE İLKÖĞRETİM OKULLARI, 1. KADEME 5. SINIF ÖĞRENCİLERİNİN GÖSTERDİKLERİ İSTENMEYEN DAVRANIŞLARIN GÖRÜLME DERECESİ, BU DAVRANIŞLARA KARŞI ÖĞRETMENLERİN KULLANDIKLARI ÇÖZÜM STRATEJİLERİNE İLİŞKİN ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ GÖRÜŞLERİ

Orhan ŞAHİN

Yüksek Lisans Tezi
Eğitim Bilimleri Bölümü
Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT

Eylül 2005, xv+ 111 sayfa

Bu araştırmanın amacı "Bolu ili ilköğretim okulları I. Kademe 5. sınıfında öğrenim gören öğrencilerin gösterdikleri istenmeyen davranışların görülme derecesi, bu davranışlara karşı ilköğretim okulu 5. sınıf öğretmenlerinin kullandıkları çözüm stratejilerine ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşlerinin neler olduğunu ortaya koyarak önerilerde bulunmaktır.

Araştırmanın evreni, Bolu merkez ilköğretim okullarındaki beşinci sınıf öğretmen ve öğrencilerdir. Bolu merkez ilköğretim okullarında 52 beşinci sınıf öğretmeni ve 2150 beşinci sınıf öğrencisi vardır. Araştırma da öğretmenlerden örneklem alınmamış, evren üzerinde çalışılmıştır. Öğrencilerden 514 kişi örneklem olarak seçilmiştir.

Verilerin toplanmasında, araştırmacı tarafından uzman denetiminde bir anket hazırlanmıştır. Anketin geçerlik ve güvenirliği için uzman görüşlerine başvurulmuştur. Anketin güvenirliğini ölçmek için "Cronbach Alpha" uygulanmış ve anketin güvenirlik kat sayısı α =0,81 bulunmuştur.

Anket üç boyuttan oluşmaktadır. Bunlar; kişisel bilgiler, istenmeyen öğrenci davranışlarının gözlenme sıklığı ve bu davranışların çözümünde kullanılan stratejilerdir.

Ankette beşli dereceleme ölçeği kullanılmış verilerin analizinde frekans (f), yüzde (%), aritmetik ortalama, bağımsız gruplar arası "t" testi hesaplarından yararlanılmıştır.

Bu araştırmada öğretmen ve öğrenci görüşleri alınarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

1. Bolu ili ilköğretim 5.sınıf öğrencilerinde sınıf içerisinde arkadaşlarına fiziksel saldırganlıkta bulunma, arkadaşına küfür etme, arkadaşlarından yakınma (şikayet etme), okul araç ve gerecine zarar verme, arkadaşını tehdit etme, sınıfı temiz kullanmama, öğretmene yalan söyleme, derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma, Sınıf içerisinde başkalarının eşyasına zarar verme, öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme, arkadaşlarıyla alay etme, sınıf kurallarına uymama, deste gürültü çıkarma, ödevlerini yapmama, arkadaşına bağırma, yanındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme, ders araçlarını uygunsuz kullanma, ders araç ve gereçlerini derse getirmeyi unutma, sınıfta başkasının sözünü kesme, ders etkinliklerine katılmama, derste amaçsızca ortaklıkta dolaşma, derste fısıldaşma yada gizli konuşma, derste dalıp gitme, Sınıfta gizlice bir şeyler yiyip içme, derse geç gelme, derste birbirlerine not yazma ve iletme, derste aşırı gülme istenmeyen davranışları görüldüğü ortaya çıkmıştır.

2. Sınıf içerisinde hırsızlık yapma ve derse gelmeme davranışlarıyla öğrenciler hiç karşılaşmamışlar. Öğretmenlerinse derse gelmeme, sınıf içerisinde hırsızlık yapma, sınıf içerisinde bir şeyler yeme içme ve derste aşırı gülme davranışlarıyla hiç karşılaşmadıkları ortaya çıkmıştır.

3. Öğretmenlerin istenmeyen davranışların çözümünde sınıfın kurallarını hatırlattıkları, derhal davranışını sonlandırma, öğrenciye adıyla seslenme, dersten

sonra öğrenciyle konuşma, öğrencinin ailesiyle konuşma, öğrenciyle yaptığı davranış hakkında konuşma, hıışt diye ses çıkarma, espiriyle karşılık cevap verme öğrenciyi derse katmaya çalışma, öğrenciyi derse teşvik etmeye çalışma, göz kontağı kurmaya çalışma, öğrenciyi görmezlikten gelme, öğrenciye sorumluluk verme, rehber öğretmenle görüşme, öğrenciye hafifçe dokunma, öğrenciye yaklaşma, aniden dersi kesme, el kol hareketleriyle öğrencinin dikkatini çekme, öğrenciyi sevdiği şeylerden alı koyma, öğrenciyi azarlama, öğrenciye bağırma, öğrencinin yerini değiştirme, öğrenciye fiziksel müdahale etme, öğrenciyi müdüre yollama, öğrenciyi dersten dışarı atma ve öğrenciyi tehdit etme stratejilerini kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

4. İlköğretim beşinci sınıf öğretmenleri ve öğrencilerinin sınıf içerisinde görülen istenmeyen davranış konusundaki algıları arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

5. İstenmeyen davranışlara karşı uygulanan stratejiler konusunda öğretmenlerle öğrencilerin algıları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

6. Sınıf içinde görülen istenmeyen davranışlara ilişkin olarak kızlar ile erkeklerin algıları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

7. İstenmeyen davranışlara karşı uygulanan müdahalelerde kızlar ile erkeklerin görüşleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

Anahtar Kelimeler; Sınıf Yönetimi, İstenmeyen Öğrenci Davranışı,
Sınıf Öğretmeni

TEŞEKKÜR

Sayın Yrd. Doç. Dr. Yusuf CERİT' e araştırma boyunca anlayış ve rehberliği için en derin teşekkürlerimi sunarım. Diğer Fakülte Üyeleri, Yrd. Doç. Dr. Kaya YILDIZ'a, Yrd. Doç. Dr. Tuncay ÖZDEMİR'e, Yrd. Doç. Dr. Bahri AYDIN'a, Yrd. Doç. Dr. Mehmet CANBULAT'a, Arş. Gör. Ayşenur KUTLUCA CANBULAT'a da tavsiye ve yorumları için teşekkür ederim. Arkadaşım Muharrem GÜRKAN'a, Alper ERDOĞAN'a ve kardeşim Burhan ŞAHİN'e teknik konulardaki yardımlarından şükran borçluyum. Benim hep yanımda olan bütün arkadaşlarıma teşekkür ederim. Ayrıca ailemin bana karşı duyduğu sarsılmaz inançlarından dolayı teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ABSTRACT ……..iii

ÖZET ……... vi

TEŞEKKÜR ……..…….....ix

İÇİNDEKİLER DİZİNİ ……...…….x

TABLOLAR DİZİNİ ……...……xii

1. BÖLÜM ……...1

Giriş…….……..1

1.1. Problem Durumu ……... 1

1.2. Problem Cümlesi ……..……...2

I.3. Araştırmanın Amacı …...……..2

1.4. Araştırmanın Önemi ……...……...3

1.5. Sayıtlılar…….…….....4

1.6. Sınırlılıklar …….....4

1.7. Tanımlar …….…….....4

II. BÖLÜM: KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR ……....6

2.1. Kuramsal Temeller……..……..6

2.1.1.Sınıf Yönetimi …….…….……..6

2.1.2.İstenmeyen Davranış ……..……..…10

2.1.3.İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullanılan Stratejiler ……14

2.1.4.İstenmeyen Davranışların Önlenmesinde Kullanılan Baş Etme Yolları ……...…….16

2.2. İlgili Literatür …….23

III. BÖLÜM: YÖNTEM ……...28

3.1. Araştırmanın Modeli …….. …28
3.2. Evren ve Örneklem ……..28
3.3.Verilerin Toplanması ……30
3.4. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması ……31

IV. BÖLÜM: BULGULAR VE YORUMLAR ……32
4.1. Kişisel Bilgiler ……..32
4.2. Birinci ve İkinci Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorumla…….……32
4.3. Üçüncü, Dördüncü, Beşinci ve Altıncı Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar ……87

V. BÖLÜM: SONUÇLAR VE ÖNERİLER ……..91
5.1. Sonuçlar ……..91
5.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler …….. 95
5.3. Araştırmaya Yönelik Öneriler ……....96

KAYNAKLAR……...98
EK 1: Öğrenci Anketi ……..101
EK 2: Öğretmen Anketi ……...…106
EK 3: Özgeçmiş ……...111

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 1- Öğretmen ve Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı.

Tablo 2- Cinsiyet Dağılımı

Tablo 3- Sınıf İçerisinde Arkadaşlarına Fiziksel Saldırganlıkta Bulunma

Tablo 4- "Sınıf İçerisinde Arkadaşlarına Fiziksel Saldırganlıkta Bulunma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 5- Sınıf İçerisinde Arkadaşına Küfür Etme

Tablo 6- "Sınıf İçerisinde Arkadaşına Küfür Etme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 7- Sınıf İçerisinde Arkadaşından Yakınma

Tablo 8- "Sınıf İçerisinde Arkadaşından Yakınma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 9- Sınıf İçerisinde Hırsızlık Yapma

Tablo 10- "Sınıf İçerisinde Hırsızlık Yapma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 11- Sınıf İçerisinde Okul Araç ve Gereçlerine Zarar Verme

Tablo 12- "Sınıf İçerisinde Okul Araç ve Gereçlerine Zarar Verme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 13- Sınıf İçerisinde Arkadaşını Tehdit Etme

Tablo 14- "Sınıf İçerisinde Arkadaşını Tehdit Etme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 15- Sınıfı Temiz Kullanmama

Tablo 16- "Sınıfı Temiz Kullanmama" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 17- Sınıf İçerisinde Öğretmene Yalan Söyleme

Tablo 18- "Sınıf İçerisinde Öğretmene Yalan Söyleme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 19- Derste Arkadaşlarına Bir Şeyler Fırlatma

Tablo 20-"Derste Arkadaşlarına Bir Şeyler Fırlatma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 21- Ders İçerisinde Başkalarının Eşyasına Zarar Verme

Tablo 22- "Ders İçerisinde Başkalarının Eşyasına Zarar Verme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 23- Sınıf İçerisinde Öğretmene ve Arkadaşlarına Kabaca Yanıt Verme

Tablo 24- "Sınıf İçerisinde Öğretmene ve Arkadaşlarına Kabaca Yanıt Verme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 25- Sınıf İçerisinde Arkadaşlarıyla Alay Etme

Tablo 26- "Sınıf İçerisinde Arkadaşlarıyla Alay Etme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 27- Sınıf Kurallarına Uymama

Tablo 28- "Sınıf Kurallarına Uymama" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 29- Derste Gürültü Çıkarma

Tablo 30- "Derste Gürültü Çıkarma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 31- Ödevlerini Yapmama

Tablo 32- "Ödevlerini Yapmama" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 33- Sınıf İçerisinde Arkadaşına Bağırma

Tablo 34- "Sınıf İçerisinde Arkadaşına Bağırma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 35- Yakınındaki ya da Arkasındaki Öğrenciyi Rahatsız Etme

Tablo 36- "Yakınındaki ya da Arkasındaki Öğrenciyi Rahatsız Etme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 37- Sınıf İçerisinde Ders Araçlarını Uygunsuz Kullanma

Tablo 38- "Sınıf İçerisinde Ders Araçlarını Uygunsuz Kullanma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 39- Ders Araç Gereçlerini Derse Getirmeyi Unutma

Tablo 40- "Ders Araç Gereçlerini Derse Getirmeyi Unutma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 41- Sınıf İçerisinde Başkasının Sözünü Kesme

Tablo 42- "Sınıf İçerisinde Başkasının Sözünü Kesme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 43- Ders Etkinliklerine Katılmama

Tablo 44- "Ders Etkinliklerine Katılmama" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 45- Derste Amaçsızca Ortalıkta Dolaşma

Tablo 46- "Derste Amaçsızca Ortalıkta Dolaşma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 47- Derste Fısıldaşma ya da Gizli Konuşma

Tablo 48- "Derste Fısıldaşma ya da Gizli Konuşma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 49- Derste Dalıp Gitme

Tablo 50- "Derste Dalıp Gitme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 51- Sınıf İçerisinde Gizlice Bir Şeyler Yeme İçme

Tablo 52- "Sınıf İçerisinde Gizlice Bir Şeyler Yeme İçme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 53- Derse Gelmeme

Tablo 54- "Derse Gelmeme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 55- Derse Geç Gelme

Tablo 56- "Derse Geç Gelme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 57- Derste Birbirlerine Not Yazma ve İletme

Tablo 58- Derste Birbirlerine Not Yazma ve İletme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 59- Derste Aşırı Gülme

Tablo 60- "Derste Aşırı Gülme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Tablo 61- Sınıf İçinde Görülen İstenmeyen Davranışlara İlişkin Olarak Öğretmenlerle Öğrenciler arasındaki farklılığın Olup Olmadığının Tespiti İçin Uygulanan t Testi Sonuçları

Tablo 62- İstenmeyen Davranışlara Karşı Uygulanan Müdahalelerde Öğretmenler İle Öğrenciler Arasında Farklılığın Olup Olmadığının Tespiti İçin Uygulanan t Testi Sonuçları

Tablo 63- Sınıf İçinde Görülen İstenmeyen Davranışlara İlişkin Olarak Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığın Olup Olmadığının Tespiti İçin Uygulanan t Testi Sonuçları

Tablo 64- İstenmeyen Davranışlara Karşı Uygulanan Stratejilere İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığın Olup Olmadığının Tespiti İçin Uygulanan t Testi Sonuçları

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, alt problemler, araştırmanın amacı, önemi, sınırlılıklar ve tanımlar yer almaktadır.

1.1.Problem Durumu

Çağımızda her alanda hızlı bir değişim ve gelişim meydana gelmektedir. Bu durum toplumsal yapılanmanın adlandırılmasında da farklılık yaratmıştır. Sanayi toplumunun yapılanması yerini bilgi toplumuna bırakmıştır. Bilgi toplumunun en belirgin özelliği bilginin öneminin artması ve hızlı bir değişimin yaşanması olur. Bu, değişen dünya düzeni içinde de çağın insandan beklentileri de değişmektedir. Eğitim, bu beklentileri gerçekleştirmek durumundadır. Çağımızda eğitim, bilgi toplumunun insanını yetiştirmekle yükümlüdür. Bilgi toplumu; "Bilgi üretimi ve iletişimin yaygınlaştığı, bilginin temel sermaye ve bilgi işi ile uğraşanların çoğunlukta olduğu, öğrenmenin hayatın bir parçası haline geldiği bir toplum yaşam biçimi olarak tanımlanabilir."(Cerit, 2001:15).

Artık para sahibi olmak ya da gelişmiş bir teknolojiye sahip olmaktan çok bilgi sahibi olmanın, bilgi üretmenin, bilgiyi etkin kullanmanın etkili olduğu bir çağdayız. Bu nedenle eğitimin de yetiştireceği insandan beklenen özellikler değişmek ve gelişmek durumundadır.

Bu durumda da temel eğitim veren ilköğretim okulları; çağımızın insanını yetiştirmekle yükümlüdür. Çağdaş ve demokratik bir toplum için çağdaş ve demokratik insanlarda aranan özellikler temel eğitim olan ilköğretimde kazandırılmalıdır (Keskin, 2002:25).

Eğitimde bireyi istendik davranışlarla donatmak amaçtır. Eğitimciler her şeyden önce Milli Eğitimin genel amaçlarında belirlenen davranışları kazandırmakla yükümlüdür. Eğitimciler bu davranışları kazandırırken, sınıfta etkili öğrenme ve öğretme ortamı hazırlamak zorundadırlar. Etkili öğrenme ve öğretme ortamına sahip olmanın temel koşulları vardır. Bu koşullardan biri de öğrenci istenmeyen

davranışları ile etkili olarak başa çıkmaktadır. Öğretmenin, öğrencilere sınıf ortamına uygun davranışları kazandırmadan derse başlaması ve etkili olarak sürdürmesi oldukça güçtür. Bu nedenle, öğrenci istenmeyen davranışları ve bu davranışların öğretmenlerde oluşturduğu etkilerin anlaşılması etkin bir ders sürecini yaratmanın temel koşullarından biridir (Yıldız, Türnüklü, Barış, 2001).

Çağdaş ve demokratik bir eğitim, gelişen dünya düzeninde şarttır. Demokratik eğitim için de demokratik bir eğitim ortamı sağlamak gerekir. Çocukluk dönemindeki yaşantılar bireyin kişiliğinde kalıcı izler bırakabilir. İstenmeyen davranışlarla karşılaşınca önemli olan o davranışı söndürmek, sınıftaki öğretim ortamının bozulması, öğrencinin sınıf eşyalarına ya da arkadaşlarına zarar vermesini engellemektir. O öğrenciyi öğretim ortamına kazandırmak, istenen davranışı kazanmasını sağlamaktır. Kısa süreli sorunu bastırmak bir çözüm yolu olarak görülmemelidir. Öğretmenin öğrenciden kızgınlığını alması, o öğrenciye eğitim açısından bir şey kazandırmayacağı gibi onurunu da zedeleyecektir.

Eğitim öğretimin kalitesini öğretmenin sınıf yönetimi becerisi belirler. Sınıf içinde farklı karakterde, kültürde, gelenek ve göreneklere sahip bireyler yer almaktadır. Öğretmen bu farklı özelliklerin birbirleriyle çatışmasını engelleyerek homojen bir yapı oluşturur. Bunu yaparken de karşısına engeller çıkar. Bu engellerden biri istenmeyen davranışlardır. Öğretmen istenmeyen davranışlara karşı ne gibi önlemler alacağını bilirse eğitim öğretimin amacına ulaşmasını sağlamış olur. Bu araştırmada; öğretmenlerin sınıfta karşılaşabilecekleri istenmeyen davranışların hangi sıklıkla ortaya çıktığı ve bu davranışlara karşı hangi çözüm stratejisinin uygulanması gerektiği konusu ele alınmıştır.

I.2. Problem

Bolu ili merkez ilçe ilköğretim okulları, l. Kademe 5. sınıf öğrencilerinin gösterdikleri istenmeyen davranışların görülme derecesi, bu davranışlara karşı öğretmenlerin kullandıkları çözüm stratejilerine ilişkin öğretmen ve öğrencilerin görüşleri nelerdir?

I.3. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın temel amacı; ilköğretim okulları 1. Kademe 5.sınıfında öğrenim gören öğrencilerin gösterdikleri istenmeyen davranışların görülme derecesini

belirlemek ve bunlara ilişkin olarak ilköğretim okulu öğretmelerinin kullandıkları çözüm stratejilerini ortaya koymaktır. Bu amacı gerçekleştirmek için aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

1. İlköğretim öğrencilerinde görülen istenmeyen davranışların düzeyine ilişkin;

a) Öğretmen

b) Öğrenci

görüşleri nelerdir?

2. Öğretmenlerin istenmeyen davranışların çözümünde kullandıkları çözüm stratejilerinin neler olduğuna ilişkin;

a) Öğretmen

b) Öğrenci

görüşleri nelerdir?

3. İlköğretim öğrencilerinde görülen istenmeyen davranışların görülme düzeyleri hakkında öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında fark var mıdır?

4. Öğretmenlerin istenmeyen davranışların çözümünde kullandıkları çözüm stratejileri hakkında öğretmenlerin ve öğrencilerin görüşleri arasında fark var mıdır?

5. İlköğretim öğrencilerinde görülen istenmeyen davranışların görülme düzeyleri hakkında cinsiyet değişkenine göre fark var mıdır?

6. Öğretmenlerin istenmeyen davranışların çözümünde kullandıkları çözüm stratejileri hakkında cinsiyet değişkenine göre fark var mıdır?

1.4. Araştırmanın Önemi

Sınıf içinde iyi bir öğretme ortamının oluşturulmasını öğrencilerin gösterdikleri istenmeyen davranışların olumsuz yönde etkilediği görülmektedir. Bu durumda ilköğretim öğrencilerinin sergiledikleri istenmeyen davranışları ve öğretmenlerin uyguladıkları çözüm yöntemlerinin neler olduğunun araştırılması gerekmektedir.

Bu araştırmada, sınıfta görülen istenmeyen öğrenci davranışlarının, eğitim-öğretim etkinliklerini engelleyici duruma gelip gelmediği konusunda bilgi verebilir

ve olumsuz davranışların yoğunlaştığı alanların belirlenmesiyle bu davranışların ortaya çıkmasını engelleyici önlemlerin alınmasına yöneltebilir.

İstenmeyen davranışların çözümüne ilişkin öğretmenlerin uyguladıkları çözüm stratejilerinin belirlenmesi ile hem öğretmenlere istenmeyen davranışlara karşı çözüm stratejilerini en iyi şekilde kullanma fırsatı vereceği hem de öğrenme – öğretme etkinliklerinin daha etkili ve verimli hale getirileceği düşünülmektedir.

Aynı zamanda bu araştırma ile öğretmenlerin uyguladıkları çözüm stratejileri hakkında daha gerekçi değerlendirmelerin yapılacağı, çözüm stratejilerinin güncelleştirilip, üzerinde düşünme, tartışma ve yeni araştırma olanakları sağlayacaktır.

1.5. Sayıtlılar

1. Ankete ilköğretim beşinci sınıf öğrencileri ve sınıf öğretmenleri samimi şekilde cevap vermişlerdir.

2. Örneklemin evreni temsil etme gücü yeterlidir.

1.6. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Araştırma, 2004–2005 eğitim öğretim yılında, Bolu ili merkez ilçesinde resmi ilköğretim okullarında görev yapan sınıf öğretmenlerinin ve beşinci sınıf öğrencilerinin görüşleri ile sınırlıdır.

2. Araştırma ilköğretim okulları beşinci sınıfında öğrenim gören öğrencilerin gösterdikleri istenmeyen davranışlarla ve öğretmenlerin bu davranışlara karşı kullandıkları çözüm stratejileriyle sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Sınıf Yönetimi: Öğretmenin, öğrencilerini eğitsel amaçlarına yeterli bir biçimde ulaştırmak ve onların öğrenmelerini sağlamak amacı ile sınıfta düzeni korumak için kullandığı hareket ve stratejilerdir (Weber, 1986:272; Doyle, 1986; Akt:Burden, 1995).

İstenmeyen Öğrenci Davranışı: Okulda eğitsel çabaları engelleyen, sınıf aktivitelerinin akışında aksamalara yol açan, düzen bozucu davranışlardır (Başar, 1997:95).

Çözüm Stratejileri: Öğretmenlerin istenmeyen davranışı sonlandırmak amacıyla kullandıkları çözüm yollarıdır.

Sınıf Öğretmeni: İlköğretim kurumlarının 5. sınıfında görevli öğretmenleri ifade etmektedir.

BÖLÜM II

KURAMSAL TEMELLER VE İLGİLİ LİTERATÜR

2.1. Kuramsal Temeller

2.1.1. Sınıf Yönetimi

Eğitimin hedefi olan davranışlar, öğrencilere sınıf ortamında kazandırılır. Sınıf, eğitim sisteminin en küçük ve en son birimi, ancak eğitim yönetiminin ilk ve temel basamağıdır. Eğitim yönetiminin kalitesi büyük ölçüde, sınıf yönetiminin kalitesine bağlıdır (Başar, 1999:13).

Sınıftaki öğrencinin başarısı, öğrencinin sınıfta ne kadar iyi yönetildiğine bağlıdır. Daha iyi öğretimin daha iyi sınıf yönetimi ile daha iyi eğitim yönetimine bağlı olduğu söylenebilir. Öğrenciler genellikle sınıfın sıkıcı olduğu konusundan yakınırlar. Sınıfın sıkıcı olması, öğretmenlerin sınıfı iyi yönetememelerinden kaynaklanabilir (Okutan, 2001:2).

Öğretimin; toplu bir etkinlik olarak gerçekleştirildiği yer sınıftır. Etkili bir davranış yönetimi, sınıf ortamının amaçlarının gerçekleşmesine en iyi hizmet verecek şekilde düzenlenmesini ve eğitsel amaçlar için gerekli kaynaklardan en üst düzeyde yararlanılmasını gerektirir.

Eğitimin iç dinamikleri olarak kabul edilen öğrenci, ders planı, eğitim programı, öğretim süreci, öğrenme-öğretme yöntemleri, eğitim teknolojisi ve zaman gibi birçok öğe sınıf içinde yer almaktadır. Öğretmenin görevi; bütün bu öğeler arasında anlamlı ve sürekli bir eşgüdüm sağlayarak sınıfını etkili bir şekilde yönetmektir (Sarıtaş, 2000:48).

Sınıf yönetimi, başlangıçta öğretmen otoritesinin sınıfta hakim kılınması anlamında kullanılmaktaydı. Günümüzde ise sınıf yönetimi daha çok, öğrenmeyi sağlayıcı bir sınıf ortamının sağlanmasıyla açıklanmaktadır (Demirel, 1999:196).

"Sınıf yönetimi, etkili öğrenme çevresinin oluşturulması ve yönetimidir." (Good ve Brophy, 1994; Akt. Çelik, 2000:2). Turan(2004:2)'a göre sınıf yönetimi, sınıf içi etkinlikleri etkili bir biçimde düzenleyip sürdürebilme ve öğrenci

davranışlarına rehberlik edebilme becerisidir. Sınıf yönetimi en genel tanımıyla; sınıf kurallarının belirlenmesi, uygun bir sınıf düzeninin sağlanması, öğretimin ve zamanın etkili bir şekilde yönetilmesi ve öğrenci davranışlarının denetlenerek olumlu bir öğrenme ikliminin geliştirilmesi süreci olarak tanımlanır (Çelik, 2004:2).

Öğretmen ve öğrencilerin çalışmasına engel olan faktörlerin en aza indirilmesi, öğretim zamanının etkili kullanılması ve sınıf içinde yapılan her türlü çalışmaya öğrencilerin katılımının sağlanması etkili bir sınıf yönetiminin temel amacıdır. Sınıf yönetimi aynı zamanda, öğrencilerle iyi iletişim kurabilme, sınıf içi sorunların çözümünde öğrencilere öz yeterlilik ve içsel kontrol kazandırma, sınıf içi çatışmaları en aza indirerek öğretimin verimliliğini yükseltme becerisidir (Başar, 1994:13; Sarıtaş, 2000:48).

Sınıf yönetimini etkileyen bazı değişkenler vardır. Bu değişkenler; sınıfın fiziki ortamı, plan-program etkinlikleri, zamanın kullanımı, ilişki düzenlemeleri ve davranış düzenlemeleri olmak üzere beş boyutta ele alınmaktadır (Sarıtaş, 2000:48).

Sınıfın fiziki ortamı, sınıf yönetiminin birinci boyutunu oluşturur. Fiziki ortam; öğrenci sayısı; sıra, masa, dolap gibi araçların sınıf içindeki yerleşimi, sınıf içindeki boş alanlar, ısı, ışık ve renk düzeni, temizlik, gürültü düzeyi gibi değişenlerden oluşur (Çelik, 2000:8). Sınıf içinde yapılan fiziki düzenlemeler, öğrencinin rahat etmesini sağlayacak, okul ve sınıfın çekiciliğini artırarak öğrencinin okula isteyerek gelmesini, dersi dinleme ve derse katılma isteklerini artıracağı gibi, istenmeyen davranışların ortaya çıkmasını da engelleyecek, olumlu davranışların kazandırılmasında yardımcı olacaktır. Zaten öğrencide davranış değişikliği oluşturmanın yolu, öğrencinin öğrenmesini kolaylaştıracak uygun ortamlar oluşturmaktır (Başar, 1999:13). Uygun düzenlenmiş fiziki ortamın, öğrenme-öğretme sürecini ve öğrenci davranışlarını olumlu yönde etkileyeceği unutulmamalıdır (Türnüklü, 2000:37).

Öğrencilerin günlük hayatlarının çoğu okulda geçmektedir. Öğrenci kendisini rahat hissetmelidir. Olumlu fiziksel özelliklere sahip sınıflar, öğrencilerin okula ve derslere karşı tutumunu olumlu yönde etkiler, okula devam etme isteğini artırır (Fidan, 1996).

"Sınıf çevresi öğrenci davranışları üzerinde doğrudan etkilidir. Çekici bir sınıf öğrencileri öğrenmeye yönlendirir. Öğretmen psikolojik açıdan güven veren bir ortam oluşturmalıdır."(Küçükahmet, 2003:69).

Fiziki ortamın önemli değişkenlerinden biri olan sınıftaki öğrenci sayısı ile ilgili olarak Kounin (1970), kalabalık olmayan sınıfların öğretmenin moralini, öğrencilere karşı tutum ve davranışlarını, mesleki doyumunu olumlu olarak etkilendiğini, öğrenci sayısının az olduğu sınıflarda istenmeyen davranışların görülme sıklıklarının daha az olduğunu vurgulamaktadır. Aynı konu ile ilgili olarak Finn ve Archilles'in (1990) çalışmalarında, öğrenci sayısının azlığı ile öğretmen morali ve öğrenci başarısı arasında anlamlı bir ilişki bulunduğunu belirlemişlerdir (Akt. Başar, 1999:30).

Sınıf yönetiminin ikinci boyutu; öğretimin yönetimiyle ilgilidir. Hedef ve hedef davranışlar doğrultusunda yıllık, günlük planların yapılması, öğretim yönteminin seçimi, öğrencinin dikkatini derse çekme, öğrenciyi derse katılımını sağlama, ders sırasında kullanılacak araç-gerecin belirlenmesi, değerlendirme etkinliklerinin düzenlenmesi, gibi özellikler, sınıf yönetiminin plan-program etkinlikleri boyutunda ele alınmaktadır (Çelik, 2000:8). Plan yapma, eğitimde başarıyı artıran bir etkendir. Planlar, dersin amaç ve içeriğine bağlı olarak hızlanmalıdır. Plan öğrenciler için, bireysel ya da birlikte, ezberleme, sunu, küme çalışması, sesli-sessiz okuma, tartışma, gösteri, yazma gibi dersin amaçlarına göre farklı çalışma yöntemlerini içermeli, öğrencilere farklı çalışma alışkanlıkları kazandırmalıdır (Gürkan ve Gökçe, 1999:169).

Zaman düzenine yönelik etkinlikler sınıf yönetiminin üçüncü boyutudur. "Etkili sınıf yönetimi, zamanın etkili yönetimine bağlıdır. Ders konuları arasındaki geçişlerin pürüzsüz şekilde yapılması, yeni konuya geçerken öğrencinin dikkatinin derse çekilmesi ve devamsızlığın önlenmesi bu boyutta incelenir."(Çelik, 2000:8). Öğretimin etkili olması, öğrenme için ayrılan zamanın çokluğuna ve bu zamanın amaçlı çalışmalar için kullanılmasına bağlıdır.

Sınıf yönetiminin dördüncü boyutunu ilişki yönetimidir. Sınıf kurallarının belirlenip öğrencilere benimsetilmesi, sınıf içindeki öğrenci-öğrenci ve öğrenci-öğretmen ilişkilerinin düzenlenmesi ile ilgilidir.

Sınıftaki ilişkilerin karmaşıklığı onların kural koyarak düzenlenmesini gerektirir. Sınıf içi kurallar öğrencilerle birlikte belirlenir ya da onların onayı alınarak uygulanabilirse kurallara uyum söz konusu olabilir. Böylesi kural koyma sonucunca öğrenci, kendisinden neleri yapmasının beklendiğini, sınıf içi ilişkilerinde hangi davranışlarının uygun olmayacağını ve istemeyen davranışları sonunda nelerle karşılaşacağını önceden bilir. Kurallar yoluyla öğrenciye kendi davranışını denetleme, değerlendirme yeterliği kazandırmak amaçlanmaktadır (Başaran, 1996:145).

Davranış düzenlemeleri sınıf yönetiminin beşinci ve son boyutudur. Sınıf ortamının istenen davranışı sağlayabilir hale getirilmesi, sınıf ikliminin olumlulaştırılması, olası sorunlar ortaya çıkmadan tahmin edilip ortaya çıkması engellenmesi, sınıf kurallarına uyulmasını sağlama, ortaya çıkan istenmeyen davranışların değiştirilmesi bu boyuta ilişkin olarak söylenebilir (Başar, 1999:14).

Good ve Brophy(1991)'ye göre; etkili sınıf yönetimi ilkelerini 4 ana başlık altında toplamıştır.

1. Öğrenci büyük ölçüde anladığı ve kabul ettiği kurallara uyum sağlamaya özen gösterir. Bu yüzden sınıfta kurallar öğrenciler tarafından belirlenirse bu kurallara uyma daha fazla olacaktır.

2. Öğrenci, ilgi ve yeteneğine yönelik anlamlı etkinliklere düzenli olarak yönlendirildiğinde, disiplin sorunları azabilir.

3. Yönetim, istenmeyen davranışları olumsuz biçimde denetim altına almaktan çok, öğrencinin zamanının üretici etkinliklere yönelmesini en üst düzeye çıkaracak bir yol izlemelidir.

4. Öğretmenin amacı, öğrencinin üzerinde bütünüyle kontrol kurmak değil, öğrencilerin kendi kendilerini kontrol etme becerilerini geliştirmesini sağlamak olmalıdır (Celep, 2000).

Sınıfında demokrasi olmayan bir ülkenin başka hiçbir yerinde demokrasinin olabileceği söylenemez. Sınıfta demokrasinin göstergesi olan sınıf yönetimi stratejilerinin, bütün öğrencilerce benimsenip uygulanması, çağdaş ve kaliteli bir eğitim için vazgeçilmez bir husustur (Okutan, 2001).

2.1.2. İstenmeyen Davranış

İstenmeyen davranışların tanımı hakkında kesin bir yargıya varmak güçtür. Çünkü istenmeyen davranış diye nitelediğimiz davranışlar zamana, ortama, yaşa, öğretmen beklentilerine vb. değişmektedir. Bu farklılığa rağmen, bir davranışı istenmeyen yapan dört önemli ölçütten bahsedilebilir.

- Çocuğun kendi öğrenmesiyle, sınıftaki diğer öğrencilerin öğrenmelerini kesen ve dersi bölen davranış istenmeyen davranıştır.
- Anti sosyal nitelikte davranış, bir başka ifadeyle çocuğun öğretmeni ve arkadaşıyla etkileşimine zarar veren davranış istenmeyen davranıştır.
- Çocuk veya diğerlerinin güvenliği için risk oluşturan ve zararlara yol açacak nitelikte olan davranış istenmeyen davranıştır.
- Okul eşyalarını veya kişilerin özel eşyalarının kaybı veya zarar görmesine yol açan davranış istenmeyen davranıştır (Bull ve Solity, 1996:135–136; Akt. Küçükahmet, 2000:112).

Doyle (1986) istenmeyen davranışları anlamada sınıf ortamında öğrencilerin ne yaptığının anahtar nokta olduğunu vurgulamaktadır. Yani istenmeyen davranış belli bir bağlamdaki eylemler olarak görülmeli ve yer aldığı ortamdan soyutlanmamalıdır.

Bu nedenle istenmeyen davranışın doğası yer aldığı bağlam, nedenleri, türleri, şiddeti ve kullanılabilecek müdahale yöntemleri istenmeyen davranış hakkında yerinde kararlar vermede dikkate alınması gereken noktalardır (Burden, 1995; Akt. Atıcı, 2001:6).

Davranışın istenir olup olmamasının ölçütü, davranışın davrananın karşısındakinin, davranışın oluştuğu ortamın özelliklerine göre değişen şekilde, toplumun yazılı olan-olmayan kuralları ile bireysel yargılardır. İstenen davranışı bireysel olmaktan çıkaran kurallardır (Başar, 1999:95).

Bu bakış açısına göre istenmeyen davranış, sınıftaki bir etkinlik sırasında belirli bir anda birincil olarak yürütülmekte olan etkinlikleri tehdit eden ya da onlarla yarışan bir ya da daha fazla öğrenci tarafından yapılan davranışlar olarak

tanımlanmaktadır. İstenmeyen davranış olarak algılanan davranışlar, herkese yani sınıfın büyük bir bölümü tarafından görülme olasılığı olan ve hızlıca yayılan ya da sınıfın diğer üyelerini kendine çeken davranışlardır (Atıcı, 2001:6).

Çelik de istenmeyen davranışı şu şekilde tanımlamıştır: Sınıf ortamında eğitim ve öğretim etkinliklerini olumsuz yönde etkileyen her türlü davranış, istenmeyen davranış olarak nitelendirilir (Çelik, 2002:164).

Sınıf yönetiminin başarısı ya da başarısızlığının en önemli kanıtı öğrencilerin sınıf içinde gösterdikleri davranışlardır (Erden, 2001:34). Sınıfta istenmeyen davranışların iyi bir biçimde tanımlanması bu tür davranışların değiştirilmesi açısından önemlidir (Aydın, 2000:150). Sınıfta istenmeyen davranışlar, sınıf içinde öğretmeni ve diğer öğrencileri rahatsız eden, öğrencinin sınıf arkadaşları ve öğretmeni ile ilişkilerini ve iletişimini olumsuz yönde etkileyen, eğitimsel amaç, plan ve çalışmaları engelleyen, öğretmenin beklentileri ve sınıf kurallarına ters düşen, sınıfta karışıklık yaşanmasına neden olan davranışlardır (Edwards, 1997, s. 135; Akt.Tertemiz, 2000:54).

Humphreys (1999), istenmeyen öğrenci davranışlarını kontrolsüzlükten ve aşırı kontrolden kaynaklanan davranışlar olmak üzere iki gruba ayırmıştır (Akt. Erden, 2001:37).

Öztürk (2002:141–143) ise istenmeyen öğrenci davranışlarını, davranış alanına göre akademik açıdan istenmeyen davranışlar, sosyal açıdan istenmeyen davranışlar ve fiziksel donanım ve ortama zarar verici istenmeyen davranışlar olarak üç grupta ele almıştır (Akt. Keskin, 2002:9).

Evertson ve arkadaşları (1997) istenmeyen davranışın geniş bir kavram olduğunu, sınıfta olabilecek olası tüm istenmeyen davranışların listesini yapmak yerine bu davranışları kategorilere göre incelemenin daha kolay bir yöntem olduğunu belirtmektedirler. Derse kısa süreli dikkatini vermeme, bir etkinlikten diğerine geçiş sırasındaki küçük konuşmalar, herhangi bir ödev üzerinde çalışırken kısa bir duraksama, herhangi bir öğretmen için gerçekten problem olmayan yaygın davranışlardır. Çünkü bu tür davranışlar kısa sürelidir ve öğrenmeyi ya da öğretimi engellememektedir (Atıcı, 2001:6).

Sınıfta söz istemeden konuşma, istenmeyen davranıştır fakat bu davranışın belli bir sıklıkta tekrarlanması durumunda bu davranışa istenmeyen davranış demek daha doğru olacaktır. Öğretmenin tutarlı olması gerektiği bir gerçektir. Ancak bu davranışı her zaman gösteren çocukla heyecanla bir soruya söz istemeden cevap veren çocuk arasında fark vardır.

Her kuralı hiçe sayma her zaman için yaramazlık olmayabilir. Örneğin, dersin son birkaç dakikası içinde görülen dikkatsizlik ya da derse kendini vermeme tolere edilebilir. Çünkü ders bitmek üzeredir (Doyle, 1986; Akt. Atıcı, 2001:6).

Öğrencilerin sorumlu davranışları sınıflandırılırken farklı bir bakış açısı da Evertson, Emmer ve Worsham (2000) tarafından geliştirilmiştir. Bu bilim adamları sorunlu davranışların yöntemini dört grupta ele almıştır (Çelik, 2002:165).

1. Sorun Olmayan Davranışlar*:* Küçük dikkatsizlikler, ders konulara geçiş sırasında yapılan küçük konuşmalar, kısa süreli dalgınlıklar ve çalışma esnasında kısa duraklamalar sorun olarak görülmeyen davranışladır.

2. Küçük Sorunlar: Sınıf işlem ve kurallarına uymayan davranışları içerir. Sınıf prosedürü ya da kuralı ile karşıtlık oluşturan, ancak sık olmadığında ders etkinliklerini bölmeyen ve öğrencilerin öğrenmesini ciddi olarak engellemeyen davranışlardır. İzinsiz sırasını terk etme, öğretmenden yardım isteme, ders sırasında konuyla ilgisiz bir şey okuma ya da yapma, birbirine not yazıp gönderme, şeker yeme, bireysel ve grup çalışması sırasında gereğinden fazla sosyal konuşmalar ve yere çöp atma bu davranışlara örnektir. Bu davranışlar seyrek görünür, sınıf etkinliklerini bozar ve öğrenmeyi olumsuz yönde etkiler (Çelik, 2002:165). Küçük sorunlar belli bir zaman içinde genişletilirse diğer öğrencilerin öğrenmesini olumsuz yönde etkilemiş olurlar.

3. Önemli Fakat Etkisi ve Alanı Sınırlandırılmış Sorunlar: Bu davranışlar öğrenme etkinliğini bozan davranışlardır. Bir etkinliği rahatsız eden ya da öğrenmeyi engelleyen fakat tek bir öğrenci tarafından yapılan davranışları içermektedir. Örneğin, bir öğrencinin sürekli olarak dersle ilgilenmemesi, bir başka öğrencinin nadiren ödevlerini yapması ya da bir öğrencinin konuşma ve sınıfta hareket konusunda sınıf kurallarını sıklıkla ihlal etmesi veya verilen her bir görevi yapmayı reddetmesi gibi (Atıcı, 2001:7).

4. Artan ve Yayılan Sorunlar: Küçük sorunların yayılması, büyümesi ile oluşan sorunlardır. Daha sık görülen ve böylece sınıf düzenini ve öğrenme çevresini tehdit eden orta şiddetteki davranışları içermektedir. Örneğin, pek çok öğrencinin istediği zaman odanın etrafında amaçsızca dolaşması ve sürekli ilgisiz yorumlar yapmak için söz alması etkinliklerin içerik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir. Öğretmen tekrarlı bir şekilde sessiz olunmasını istediğinde bile sosyal konuşmanın aynı yoğunlukta devam etmesi diğerlerinin ilgisini bölmekte, öğretmenle işbirliğini reddetme ve öğretmene karşı konuşma engelleyici olmakta ve zayıf bir sınıf atmosferine neden olmaktadır. Sınıfta sessizliğin sürekli sağlamaması, grup çoğunluğunun sınıf eşyalarına zarar vermesi gibi (Atıcı, 2001:7).

Baer, Goodall ve Brovvn (1983) ise, ortaöğretim öğretmenlerinin istenmeyen öğrenci davranışlarına bakış açılarını belirlemek amacıyla yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin karşılaştıkları davranışları altı grupta toplamışlardır (Akt. Öztürk 2001:14; Akt. : Keskin, 2002:10).

1. Sosyal standartları ihlal eden davranışlar: Hırsızlık yapmak, kopya çekmek, yalan söylemek, kaba bir dil kullanmak...
2. Yasal olmayan davranışlar: Yıkıcı davranmak, ilaç ve alkol almak, silah taşımak...
3. Fiziksel olarak tehlikeli davranışlar: Vurmak, çarpmak, eşyaları fırlatmak, fiziksel olarak incitici davranışlar...
4. Diğerlerinin haklarına saygısızlık: Sözle saldırmak, rahatsız etmek, belli kişileri sınıf etkinliklerinin dışında tutmaya çalışmak, diğerlerinin sırtından geçinmek...
5. Öğrenmeyi engellemek: Gülmek, aşırı konuşmak, gereksiz yere sınıfın içinde gezinmek, gizlice mesajlaşmak, fısıldaşmak...
6. Öğretmenin otoritesine karşı koymak.

Merret ve Wheldall (1989) sınıfta sıklıkla gözlenen istenmeyen davranışların neler olduğunu belirlemeye ilişkin olarak yaptıkları araştırmada; izin istemeden konuşma, arkadaşlarını rahatsız etme, sınıf kurallarına karşı gelme ve gereksiz gürültü yapma en sık karşılaşılan davranışlar olduğunu saptamışlardır.

Sonuç olarak davranışın nerede, hangi sıklıkta yapıldığı, etkileşim içindeki bireyleri ne ölçüde etkilediği gibi öğeler bir davranışa istenmeyen tanısını koyma konusunda birer ölçüttür. Sergilenen davranışlara istenmeyen davranış tanısı konulduktan sonra; bu istenmeyen öğrenci davranışların ortaya çıkmasında etkisi olan nedeni bulmak öğretmene öğrencide ortaya çıkan o davranışı değiştirme ve tekrar ortaya çıkmasını engelleme fırsatı sağlayacaktır. Bu nedenle istenmeyen davranışların üstesinden gelebilmek için, bu davranışların ortaya çıkma nedenlerinin bilinmesi gereklidir.

2.1.3 İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına Karşı Kullanılan Stratejiler

"İstenen davranışları gösterebilen insanlar yetiştirmek olan eğitim çabalarının bu sonucu vermesi, birçok değişkenin uzun süre denetlenmesini gerektirir." (O'Leary and O'Leary, 1972:619; Akt. Başar, 1999:131). Çevre, aile, okul, öğretmen, eğitim ortamı, eğitsel hazırlıklar, ilişki düzeni, istenen davranışı pekiştirici ve istenmeyeni önleyici gibi değişkenler bütünleştirildiğinde istenmeyen davranışlar azaltılabilir (Başar, 1999:131).

"Sınıf yönetimindeki başarı, sadece problemler ortaya çıktığında onları etkili bir biçimde çözmeyi değil, sınıfta ortaya çıkabilecek problemleri önceden kestirip önlemeyi gerektirir." (Şişman, 2004:168). Disiplin sorununa karşın öğretmenlerin takındıkları tutum ve davranışlar öğretmenin sahip olduğu eğitim felsefesi ile öğrenme psikolojisi bilgisinin sınıfa yansımasıdır. Genel olarak, sınıfta öğretmenlerinin istenmeyen davranışların önlenmesine karşı yaklaşımları cezalandırıcı disiplin yöntemi, önleyici disiplin yöntemi ve iyileştirici disiplin yöntemi olmak üzere üç başlık altında toplanabilir (Sayın, 2001:18).

Cezalandırıcı Disiplin Yöntemi:

Cezalandırıcı disiplin yönteminde disiplin, cezalandırma üzerine kurulmuştur. Bu yaklaşımda öğrencilerin uyması gereken yasaklar ve bunlara uyulmaması durumunda verilecek cezalar önceden belirlenmiştir (Sayın, 2001:18).

Bu yöntemin temelinde " her şeyin bir bedeli vardır" anlayışı vardır. Öğrenci sınıfta istenmeyen davranışta bulunursa bunun sorumluluğuna katlanmak zorundadır. Öğretmen istenmeyen davranışlarda bulunan öğrenciye anında ve doğrudan

müdahale edip ona ceza verir (Korkmaz, 2002:179). Öğretmen gerektiğinde güç kullanarak öğrenci davranışlarını şekillendirir. Kurallara uyup uymamanın sonuçları açıkça belirlenir ve uygun olan davranışlar ödüllendirilir (Başar, 1999:131).

Cezalandırıcı disiplin yönteminin en büyük eksikliği; istenmeyen davranışların bu yöntemle durdurulması, fakat istenilen davranışın öğretilememesidir (Sayın, 2001:19). Gage ve Berlier (1984) ile, Downing ve diğerlerine göre ceza, istenmeyen öğrenci davranışlarına en son kullanılacak bir yöntem olmalı; öğretmen çok önleyici yöntemlere başvurmalıdır (Akt. Başar, 1994:143).

Önleyici Disiplin Yöntemi:

Günümüzde en çok kullanılan yöntemdir. Önleyici disiplinin amacı, sınıfta akılcı düzenlemeler yaparak, öğrenciyi kendisini yönetmeye ve disipline etmeye hazırlamaktır. Öğrencilerin sınıf kurallarını ihlal etmelerini engellemek için öğrenci önceden yönlendirilmelidir (Sayın, 2001:19).

Bu yaklaşımda öğretmen yetkisini öğrenciyle bölüşür, öğrenciyi, sorunu çözmeye yeterli ama uzman desteğine muhtaç sayar. Sınıf kuralları birlikte konur ve sorunlara birlikte çözüm aranır (Başar, 1999:132). Sınıf içi kurallar, açık, kapsamlı ve sağlam temellere oturtulmalıdır. Sınıfta oluşturulan kurallar, bütün bireylerin katılımıyla oluşturulmalı, oylanmalı ve bunları herkesin öğrenmesi sağlanmalıdır (Yiğit, 2004:169). Öğrencilerin kararlarıyla oluşturulan kurallara uymaları ve benimsemeleri daha kolay olmaktadır. Çünkü öğrenci kuralların amacını, konulma nedenini, kurallara uyulmadığında nelerle karşılaşacağını bilirse kurallara uymaya çalışacaktır.

İyileştirici Disiplin Yöntemi:

Önleyici disiplin yönteminin, disiplin sorunlarının çözümünde başarılı olunamadığında başvurulan tekniktir. Bu yöntemde amaç, bir yaptırım yoluyla davranışı ortadan kaldırmaktır (Yüksel; 1998:148; Akt. Sayın, 2001:20).

Bu yaklaşımın temelinde; insanın doğru yapacağına inanmak ve güvenmek vardır. Öğrenciler sınıf içinde istenmeyen davranışta bulunmaları durumunda, öğretmen öncelikle öğrencileri dikkatli bir biçimde dinler, öğrencilerle kendi duygu ve düşüncelerini paylaşır, kesin bir ifade ile istenmeyen davranışlar hakkında düşüncelerini ortaya koyar (Korkmaz, 2002:178). Önemli olan istenmeyen

davranışın nedenini iyi tespit edip, bu etkenleri ortadan kaldırmaktır. İstenmeyen davranışın yol açabileceği sonuçları öğrenciye anlatarak davranışını sonlandırması sağlanır (Sarıtaş, 2000:57).

"Sorun konusunda öğrenciyi bilgilendirerek, sorunu ona çözdürür. Öğrencinin iyi niyetli ve güvenilir olduğunu, kendini kontrol etmesi gerektiğini, uygun fırsat verildiğinde bunu yapabileceğini varsayar."(Başar, 1999:131).

Sınıf ortamında istenmeyen davranış ortaya çıktığında, öğretmenin bunu hemen fark edip giderme yöntemine kara vermesi gerekir. Stratejiyi belirlemede en önemli nokta, ortaya çıkan olumsuz davranışın niteliğidir (Karip, 2002:146).

2.1.4. İstenmeyen Davranışların Önlenmesinde Kullanılan Baş Etme Yolları

Öğretmenin bütün çabalarına karşın ister istemez sınıfta istenmeyen davranışlar ve öğrenme- öğretme etkinliklerinin amacına ulaşmasını engelleyici durumlar olabilir. Sınıfta bu tür olayların olmaması olanaksızdır. Ama bu tür olayların neden kaynaklandığını bilmek, bu davranışların düzeltilmesinde büyük kolaylıklar sağlayacaktır (Korkmaz, 2002:182). Öğretmeninde görevi öğrencileri istendik davranışlara yönlendirmek, öğrenmeyi kolaylaştırmak ve sınıfta istenmeyen davranışın oluşmasını engellemektir.

Jones ve Jones (1995)' in olumsuz öğrenci davranışlarının üstesinden gelmede beş önemli adımın takip edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Bunlar sırasıyla şunlardır:

1. Adım: Öğrencinin davranışını durdurmak için sözel olmayan işaretler kullanın,
2. Adım: Olumsuz davranış devam ediyorsa, öğrenciden istenilen kurala uymasını söyleyin,
3. Adım: Engelleme devam ediyorsa, olumsuz davranışı durdurması için seçenek sunun,
4. Adım: Öğrenci hala davranışını devam ettiriyorsa, bir plan yazması için sınıfta düzenlenen alana öğrencinin gitmesini sağlayın,

5. Adım: Öğrenci dördüncü adıma uymayı ret ediyorsa, öğrenciyi planı tamamlaması için başka bir yere gönderin (Aydın, 2001:79).

Curwin ve Mendler (2000) etkili sınıf disiplininin sağlanması için sekiz yol önermektedirler:

- Öğrencilere kuralları ve uymadıklarında ne olacağını söyleyin
- Öğrencilerin yeteneklerine uygun öğretim gerçekleştirin
- Sınıfta farklı öğretim yöntemleri kullanın
- Fazla sayıda öğrenme seçenekleri sunun
- Öğrencilerin düşünce ve duygularını dinleyin
- Durdurulamayan davranışlarda yönetmeliklere başvurun
- Ciddi davranış sorunlu öğrencilerin olduğu kabul edin (Akt. Aydın, 2001:67).

İstenmeyen öğrenci davranışları karşısında en önce istenmeyen durumu anlama, nedenlerini araştırmak ve son olarak da hangi eylemin seçileceği ve nasıl uygulanacağına karar verilmelidir (Başar, 1999:132). Sınıfta yaşanan istenmeyen davranışlara karşı öğretmenin gösterebileceği tepkiler şunlardır:

Görmezlikten Gelme: Öğretmen öğrenciye hiçbir tepki göstermez. Dikkati öğrencinin hareketine çekmek için hiçbir şey yapmaz. Görmezden gelme daha çok şiddetli olmayan durumlar için kullanılır (Küçükahmet, 2003:81). Öğretmen bütün olumsuz davranışlara müdahale etmemelidir. Çünkü bu tip müdahaleler, problemin kendisinden daha fazla rahatsız edici ve zarar vericidir. Planlı olarak yapılmayan, o anda meydana gelen ve geçici davranışlara müdahale etmek yerine görmezden gelmek daha faydalı olabilir (Karip, 2002:147).

Bropy'e (1998) göre, istenmeyen davranışlarla ilgilenmekten çok, akademik etkinliklere yönelen, küçük dikkatsizlikleri görmezlikten gelen öğretmenler daha çok etkili olmuştur (Akt. Başar, 1994:134).

Görmezden gelmenin başka faydası ise istenmeyen davranışı sergileyen öğrenciyi, topluluk önünde zor duruma düşmekten kurtarır. Eğer öğrenci grup önünde zor duruma düşerse savunmaya geçer ve öğretmene kızgınlık duyarak istenmeyen davranışları sergilemesine neden olabilir (Karip, 2002:147).

Ancak öğretmen, görmezden geldiği davranışı pekiştirmekten kaçınmalıdır. Böyle bir durumda, öğrenci hatalı davranışının öğretmen tarafından onaylandığı yanılgısına düşebilir. Bu nedenle öğretmen, yüz ifadesi veya beden dilini kullanarak davranışı fark ettiğini belli etmelidir (Aydın, 2000:157).

Sözlü Uyarı: Öğretmen, istenmeyen davranışı gösteren öğrenciyi yaptığı davranış hakkında sözlü olarak uyararak davranışı sonlandırmasını ister. "Sözel uyarı, olasınca, yalnız ilgili kişilerce duyulabilir olmalı, sınıfın normal işleyişini bozmamalıdır. Başkalarınca fark edilmeyen bir fısıltı, istenmeyen davranışı sonlandırıyorsa yeterlidir. Yetmediği durumlarda, uygun yüksek sesle uyarılar kullanılır." (Başar, 1999:136).

Öğretmen istenmeyen davranışı gösteren öğrenciye soru sorabilir. Bu sorular dersle ilgili olabileceği gibi o andaki öğrencinin sorunu ile de olabilir. Bu durumda öğrencinin derse dikkat vermesini sağlayabilir (Korkmaz, 2002:184). Bu tekniği kullanırken dikkatli olunmalıdır. "Öğretmen bu yöntemi çok fazla kullanırsa, öğrenciler bu soruları, " istenmeyen davranıştan caydırma girişimi" olarak algılayabilir ve sorulara kasıtlı olarak cevap vermeyebilir." (Karip, 2002:150).

Öğretmen, istenmeyen davranışta bulunan öğrencileri isimleriyle birlikte söyleyerek davranışlarını sonlandırmalarını ister.

Öğretmenin iğneleyici eleştirileri ve alay etmesi öğrencinin nefret ve öç alma duygularını ortaya çıkarır. Uzun uzun yapılan öneriler utandırıcı ve sıkıntı vericidir, öğrencide direnç ve küskünlüğe yol açar (Ginott, 1988; Akt. Aydın, 2001:77).

Göz Teması ya da Sözel olmayan Mesajlar Kullanma: "Öğretmen istenmeyen davranışı gösteren öğrenci ile göz teması sağlayarak öğrencinin yaptığı davranışın farkında olduğunu ve bu davranışı onaylamadığını göstermesidir." (Korkmaz, 2002:183). Göz teması, öğrenci uygun davranışı gösterene kadar sürdürülmelidir (Küçükahmet, 2003:81)." Bu göz iletişimi, sadece öğrenci ile öğretmen arasında olacağından, diğer öğrenciler bunun farkında olmayacak ve dersin akışı bozulmayacak."(Karip, 2002:149).

Eğer öğrenci göz kontağı kurulduğu halde olumsuz davranışını devam ettiriyorsa öğretmen öğrencinin oturma yerinin yakınına gidecektir. Öğretmeni

yakında hisseden öğrenci, rahatsızlık hissedecek ve bu davranışını yapmaya devam etmeyecektir (Karip, 2002:149).

Yanına yaklaştığı halde istenmeyen davranış hala devan ediyorsa, üçüncü yönteme başvurulabilir: Dokunma. Öğretmen, öğrencinin masasına, eşyalarına, omzuna dokunarak varlığını sezdirebilir (Başar, 1999:136). Fiziksel mesaj, sessiz bir mesaj olmalıdır. Sert bir şekilde yapılan müdahale diğer öğrencilerin dikkatini çekerek ders kesintiye uğrayabilir (Karip, 2002:149). Ergenlik çağında dokunma, cinsel anlamlara da alınabileceğinden, öğretmen dikkatli olmalı, okul ve toplumun değer yargılarını da düşünmelidir (Barker, 1982:103; Akt. Başar, 1999:136).

Bir diğer sözel olmayan yol ise, dersin akışı sırasında aniden öğretmenin susması ve sessiz kalmasıdır. Eğer sınıfın birden çok noktasında istenmeyen davranış görülüyorsa, sessiz kalarak bunların hepsi önlenebilir (Karip, 2002:149).

Cruickshank ve diğerleri etkili öğretmenlerin dersteki zamanlarının %95'inde sözsüz yöntemlerle istenmeyen davranışları durdurduklarını belirtmişlerdir (Akt. Küçükahmet, 2003:81).

Öğrenciyle Konuşmak: Öğrenciyle konuşmanın amacı, diğer yöntemler uygulandığı halde yanlış davranışını devam ettiren öğrencinin, bu davranışın yanlış olduğunu anlamasını, öğretmenin karalılığını öğrenmesini ve davranışını düzeltmesini sağlamak amacıyla yapılır (Başar, 1999:139). Konuşma, ders içinde veya dışında, kişiyle veya grupla karşılıklı yapılır.

Bu yöntem genellikle sınıf dışında kullanılmasına rağmen, öğretmen öğrenciyle sınıfta özel olarak görüşebilir. Konuşmada öğrenciden sorunu kendi açısıyla anlatmasını ve sorunun tam olarak ne olduğunu belirtmesini isteyebilir (Akt. Küçükahmet, 2003:84).

Eğer konuşma sınıf içinde yapılacaksa öğrenciyi arkadaşları önünde eleştirerek sorunun büyütülmesinden, öğrencilerle sevgi ve saygının yitirilip bağların koparılmasında kaçınılmalıdır (Cangelosi, 1988:186 Akt. Başar, 1999:140).

"Öğrencilerle sınıf arkadaşları arasında değil yalnızken konuşan, davranışının bilincine varmasına yardım eden öğretmenler etkili olmuştur." (Brophy, 1988:12; Akt. Başar, 1999:140).

Öğretmen öğrenciyle görüşmeyi sınıf dışında denemelidir. Çünkü sınıf ortamında probleme neden olan kaynakları açıklamada zorlanabilir. Öğretmen görüşmede öğrenciyi suçlamadan öğrenciye yardım etmeye çalıştığını ancak problemin neden kaynaklandığını bilmeden yardımcı olamayacağını, eğer bir yardıma ihtiyacı olduğunu düşünüyorsa okulda bulunan tüm yetkililerin yardımcı olacağı söylenebilir (Karip, 2002:152).

Okul Yönetimi ya da Aile İle İletişim Kurmak: "Öğretmen zor durumda kaldığında, okul veya ailenin yardımına ihtiyaç duyduğunda, sorun okul veya aileden kaynaklandığında veya çözüm onların katkısını gerektirdiğinde, bu yolu kullanmalıdır." (Başar, 1999:141).

İlke olarak, öğretmenin her konuda okul yönetimi veya rehberlik servisi ile ilişki kurmalıdır. Okul yönetimine her sorun iletilmemelidir. Ne var ki okul içinde veya dışında şiddetli grupların neden olduğu yıkıcılık, madde bağımlılığı gibi ağır davranış sorunları görüldüğünde yönetimden yardım alınabilir (Aydın, 2000:161).

Sorun aileden kaynaklandığında veya çözümün ailenin katkısını gerektirdiği durumlarda aile ile işbirliği kurularak sorun giderilebilir (Başar, 1999:142).

Okul aile işbirliğini gerektiren sebeplerden bazıları şunlardır:

—Aileler çocuklarından sorumlu olduklarından, çocuklarının okuldaki davranışlarından ve akademik başarılarından haberdar olmalıdırlar.

—Okulda verilen cezalandırma veya ödüllendirme, öğrencileri istenilen davranışları sergilemeleri için yeterli değildir. Davranışların olumlu yönde olması sağlamak için ailelerin okula destekleri olmalıdır (Celep, 2000).

Öğretmen, rehberlik servisi uzmanları ile surunu tartışarak, çözüm sürecinde izlenmesi gereken yaklaşımı belirlemelidir. Rehberlik servisi ve ailenin davranış yönetiminde dayanışma içinde hareket etmesi, sorunun çözümünü kolaylaştırır (Aydın, 2000:161).

Öğrencinin Yerini Değiştirmek: Düzeni bozan bir öğrenci, istenmeyen davranışla uğraşma olasılığının daha az olacağı tarafa geçirilebilir. Eğer problem birlikte oturmuş çok sayıda öğrenciyi kapsıyorsa, özellikle sık kullanılan bir yöntemdir (Küçükahmet, 2003:82).

Oturduğu yeri değiştirmek, öğrencinin yeni yerine alışmak için istenmeyen davranışına son verecektir (Tertemiz, 2000:61).

Umursamama: Ara sıra öğrenciler yalnızca öğretmenin dikkatini çekmek için istenmeyen davranışları yaparlar. Öğretmenlerin istenmeyen davranışları öğrencilerle ilgilenmemesi ve istendik gösterenlerle ilgilenmesi öğrencilerin istenmeyen davranışları bırakmasını sağlayabilir (Korkmaz, 2002:185).

Bağırma: Herhangi bir konuda yapılan hata karşısında haykırarak, sesini yükselterek yaptığı yanlışı öğrencinin anlamasını sağlamak (M.E.B, 1999:152).

Azarlama: Öğrenciye yaptığı hata sonucu hiddetli, sinirli bir ses tonu ve tavırla hatasını söylemedir (M.E.B, 1999:65). Azarlama stratejisi bağırma stratejisine göre daha uzun süreli çözüm stratejisi olarak görülebilir.

Ödül ve Ceza: "Ödül, istendik davranışları pekiştirmeye, ceza istenmeyen davranışları ortadan kaldırmaya yöneliktir. Ödül ve ceza sistemi, öğrencinin davranışlarına yön veren bir referans kaynağı olarak yapılandırılmalı ve tutarlı bütünlük içinde uygulanmalıdır." (Aydın, 2000:162).

Ödül, öğrencinin beğenilen davranışından dolayı haz duyması için verilen her tür pekiştireci kapsar. Gülümseme, dokunma, saçını okşama, sözle onaylama ve sorumluluk verme gibi her tür övgü ödül kapsamına girer (Aydın, 2000:162).

Ceza; öğretmenin, öğrencinin istenmeyen davranışına karşılık öğrenciyi hoşuna giden şeylerden alıkoyması ya da öğrencinin hoşuna gitmeyen işler yaptırmasıdır. Dolaysıyla ceza, öğrencilerin istenmeyen davranışından üzüntü ve pişmanlık duymasını sağlayan yaptırımların anlatımıdır (Korkmaz, 2002:186).

Ödül ve cezanın anlamlı olması için, öğrencinin psikolojik, zihinsel ve ahlaki gelişimine uygun olması gerekir. Sergilenen davranışlarla orantılı olmayan ölçüsüz ödül veya ceza uygulamaları, istenilen sonucu görülemeyebilir. Örnek verirsek; öğrencinin her tür davranışı ödüllendirilmesi, istenilen davranışın oluşmasını güçleştirir (Aydın, 2000:163).

Çok bilinen, herkes için sıklıkla kullanılanlar değil, öğrencinin kişiliğine uygu olan ödüller seçilmelidir (Başaran, 1996:146).

Cezalar sık değil, yerinde, zamanında ve kurallara uyularak verilirse olumsuz işlevleri azalır, yaraları artar. Bir araştırmada, cezayı zorunlu olduğu zaman uygulayan öğretmenler etkili bulunmuştur (Broph, 1988:12 ; Akt. Başar, 1999:143).

"Kısa süre için ceza etkili olabilir. Ancak, psikologlar ve eğitimciler cezanın uzun sürede istenmeyen sonuçları ve etkilerinin olabileceğine dikkat çekmektedirler." (Korkmaz, 2002:188).

"Dreikurs (1982) ve Nelson (1987) ceza, olumlu ve olumsuz pekiştirmelere karşıdır. Övgüyü bile bağımlı yaptığı için uygun görmez. Cezanın çocuklarda, kızgınlık ve kin duygularını geliştirdiğini belirtir." (Akt. Aydın, 2001:68).

Ceza öğrenciyi olumlu davranışlara yöneltme konusunda fazla etkili değildir. Öğrencilere verilen cezalar arasında, bedensel olarak verilen öğrenci üzerinde çok olumsuz etkileri vardır (Şişman, 2004:178). Fiziksel ceza, yasalarımıza ve insan haklarına aykırıdır, uzun dönemli etkileri yıkıcıdır. İnsanları saldırgan yapar. Fiziksel cezaya maruz kalan kişi o cezayı başkasına yansıtır. Bu tür ceza, hem fiziksel, hem ruhsal rahatsızlıklara neden olabilmektedir (Cangelosi, 1988:207; Rich, 1991:182; Akt. Başar, 1999:143).

Öğrenciye verilen cezanın olumsuz etkileri, öğrenmeyi engeller, okul içindeki ilişkileri bozar, çocuk suçluluk ve korku duyar, okuldan kaçma, aşırı kaygı ve kırıp dökme gibi etkiler görülebilir (Brown, 1982:258; Hull, 1990:87; Rich, 1991:182 ; Akt. Başar, 1999:144).

Özen ve Batu (1999) sınıf içinde oluşan istenmeyen davranışları çözmede; öğrenciyi sözel olarak uyarma olduğunu, buna karşılık görmezden gelme ve bedensel ceza hiç kullanılmadığını belirtmişlerdir.

Cezadan günümüz sınıflarında tamamen vazgeçilemez. Ancak Palardy (1995) ceza uygulandığında dikkat edilmesi gereken ilkeleri şu şekilde sıralamıştır:

- Ceza sık kullanılırsa o kadar etkisi az olur,
- Ceza hiçbir zaman misilleme niteliği taşımamalıdır,
- Öğretmen tarafından ders konuları ceza olarak kullanılmamalıdır. Bir sayfa fazla yazı ödevi vermek öğrencilerin dersle ilgili olumlu tutumlarının kaybolmasına yol açabilir.
- Öğretmenler sınıfın hepsini toplu olarak cezalandırmamalıdır.

- Dayaktan kaçının. Genellikle davranışı değiştirmede son çare olarak görülür (Akt. Aydın, 2001:73).

Sınıf içinde en az istenmeyen davranışlarla karşılaşan öğretmenler şu özellikleri taşımaktadırlar: Alanlarına hakim, öğrenciyi çok iyi tanıyan, davranışlarını dikkatle seçen, zengin öğretim birikimine sahip olan, temelde ilginç insanlardır (Hartzell ve Thomas, 1992; Akt. Aydın, 2001:80).

Atıcı (1999)'nın İngiltere ve Türkiye'deki sınıf öğretmenlerinin görüşlerine dayalı olarak yaptığı çalışma sonucunda; istenmeyen davranışlara karşı İngiltere'deki öğretmen; öğrenciyi uyarma, oturduğu yeri değiştirme, soru sorma, dokunma, bakma, olumlu davranışı ödüllendirme, olumlu ve olumsuz pekiştireçler verme gibi stratejileri kullandıklarını belirtmiştir. Türkiye'deki öğretmenler ise öğrenciyi uyarma, görev verme, derse ilgisini çekme, kuralları hatırlatma, olumlu ve olumsuz pekiştireçler kullandıkları ortaya çıkmıştır.

2.2. İlgili Literatür

Bu ölümde, sınıf içinde meydana gelen istenmeyen öğrenci davranışları ve bu davranışların çözümünde kullanılan stratejiler ile ilgili araştırmalara yer verilmiştir.

Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001), yaptıkları araştırmada ilköğretim birinci kademesinde en sık rastlanan istenmeyen öğrenci davranışlarını şöyle sıralamışlardır: Arkadaşından yakınma, derste yüksek sesle konuşma, başkasının sözünü kesme, yerinde kıpırdanıp durma, öğretmenin ve sınıfın dikkatini çekme olarak belirlemişlerdir. En az rastlanan istenmeyen davranışlar ise, okul araç ve gereçlerine zarar verme, öğretmenin istemlerine karşı çıkma, öğretmene kabaca yanıt verme, kendi kendine konuşma, kopya çekme ve hırsızlıktır.

Kullanılan çözüm stratejilerine ilişkin olarak öğretmenlerin en sık karşılaştıkları istenmeyen davranışlara karşı en çok; " Göz kontağı kurma, yapılan davranış hakkında konuşma, sınıf kurallarını hatırlatma, öğrenciye adıyla seslenme, öğrenciyi derse teşvik etme" kullanılan stratejiler olarak belirlemişler. Öğretmenlerin nadiren karşılaştıkları, buna karşın rahatsızlık düzeyi yüksek olan davranışlarla başa çıkmak için öğrencilerle konuşma, kuralları hatırlatma, yerini değiştirme, öğrenciyi azarlama gibi stratejileri kullandıklarını ortaya koymuşlardır.

Öztürk (2001), Kayseri il merkezinde 320 sınıf öğretmeniyle yaptığı araştırmada, istenmeyen davranışların gözlenme sıklığını ve bu davranışlarla baş edebilmek için hangi çözümleri uyguladıklarını belirlemeyi amaçlamıştır. Öztürk istenmeyen davranışları gruplamıştır. Bu gruplamaya göre: ders akışını engelleyici davranışlar: Gereksiz soru sormak, şikâyette bulunmak, konuşma, tuvalet izni istemek. İkinci grup ise kişilere çevreye zarar verici davranışlar: başkalarının canını acıtma, vurup kaçma, saçını çekmektir. Üçüncü grupsa toplumsal beklentilere uygun olmayan davranışlar: söz almadan konuşmak, dördüncü grup sorumluluklarını yerine getirmeme davranışları: ödevlerini yapmama, sınıf içi görevlerini yerine getirmeme, ders için gerekli materyali getirmemedir. Son grupsa derse ilgi eksikliği davranışları: derste dalıp gitme, derse katılmamak, derste farklı şeylerle ilgilenmek, en sık gözlenen davranışlar olarak tespit etmiştir.

İstenmeyen davranışlara karşı uygulanan stratejilerden en çok kullanılanları Öztürk şöyle sıralamıştır: öğrenciyle birebir konuşma, yapılan davranışın olumsuz etkilerini söyleme, sözlü uyarılarda bulunma, ailesiyle konuşma olarak belirlemiştir.

Atıcı (2002), Türk ve İngiliz ilköğretim okullarında öğretmenlerin karşılaştıkları öğrenci istenmeyen davranışlarıyla baş etmede kullandıkları yöntemleri belirlemek amacıyla araştırma yapmıştır. 51 İngiliz ve 73 Türk, toplam 124 öğretmen istenmeyen davranışlarla baş etmede kullandıkları yöntemleri anket üzerinden belirlemiştir. Aynı zamanda 6 Türk ve İngiliz öğretmenle görüşme ve gözlem yapılmıştır. Türk öğretmenler tarafından en çok kullanılan yöntemler: Yönerge verme, işaretleri kullanma, öğrenciye bakma, kuralları hatırlatma, bağırma, soru sorma ve uyarmadır. İngiliz öğretmenlerin en fazla kullandıkları yöntemler ise yönerge verme, teşvik, kuralları hatırlatma, öğrenciye bakma, uyarma, yerini değiştirme, soru sorma olarak belirlemiştir. Gözlem sonuçlarına göre ise Türk ve İngiliz öğretmenler arasında dikkate değer bir farklılık görülmemiştir. İngiliz öğretmenler sistematik ve yapılandırılmış yöntemler kullanmışlardır. Türk öğretmenler ise deneme yanılma yoluyla buldukları yöntemleri kullanma eğiliminde olduklarını belirtmiştir.

Aksoy (1999), Ankara il merkezindeki ilköğretim okullarında yaptığı araştırmasında; izinsiz konuşma, verilen görevi yapmama, arkadaşlarıyla kavga etme,

aşırı konuşma ve öğretmenin isteklerine uymama gibi istenmeyen davranışlarla sık karşılaşıldığı sonucuna varmıştır.

Başar (1993), TED Ankara Koleji Vakfı Özel Lisesi Orta Kısmının sınıf özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sergilediğini ortaya koymayı amaçladığı araştırmasında, istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı öğretmenlerin fiziksel cezaya hiç başvurmamış oldukları sonucuna varmıştır. Bu olumsuz davranışlara karşı öğretmenler en çok görmezden gelme yöntemini kullandıklarını belirlemiştir.

Gözütok (1992), öğretmenlerin sınıf içi disiplini sağlamak amacıyla hangi davranışları sergilediklerini, cinsiyet ve kıdem değişkenlerine göre bu davranışın değişip değişmediğini saptamak amacıyla Ankara'daki Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı 97 lisede çalışan öğretmenler üzerinde yaptığı araştırmada, öğretmenlerin %35'inin olumlu disiplin sağlama davranışını gösterdiği, % 27'sinin ikaz edici davranışlarla disiplin sağlama eğiliminde olduğu, %30'unun olumsuz davranışlarla disiplin sağlama eğiliminde oldukları, %8'nin de disiplin sağlama konusunda her hangi bir davranış göstermediği ortaya çıkarmıştır.

Gözütok, mesleki kıdemleri fazla olan öğretmenlerin az olan öğretmenlere ve bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha olumlu disiplin davranışları içerisinde oldukları bulgularına ulaşılmıştır.

Keskin (2002), sınıf öğretmenlerinin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışlarını ve kullandıkları baş etme yollarını belirlemek amacıyla Ankara ili Altındağ ilçesinde 351 sınıf öğretmeni üzerinde yaptığı araştırmasında, her zaman görülen davranışa rastlanmadığını; sık sık ortaya çıkan davranışsa sınıfta söz almadan konuşmak olduğunu belirlemiştir. Bazen karşılaşılan davranışlar, sürekli arkadaşlarını şikâyet etmek, sınıfa gürültüyle girmek ve çıkmak, diğer öğrencileri girişte ve çıkışta itelemek, ders için gerekli materyalleri getirmemek, arkadaşlarına fiziksel zorbalıkta bulunmak, ev ödevlerini yapmamak, dersi dinlememek, verilen görevleri yapmama, diğer öğrencilere sataşmak, komiklik yapmak, yalan söylemek olarak ortaya çıkarmıştır. Nadiren karşılaşılan davranışlar ise, başarısızlığından dolayı başkasını suçlama, öğrencilerin dikkatini dağıtıcı gürültü yapmak, kaba dil kullanmak, kendi eşyalarına zarar vermek, sınıf içinde koşmak, arkadaşlarının eşyalarını izin almadan kullanmak, arkadaşlarına asılsız ithamlarda bulunmak, derse

katılmamak, makul eleştirilere düşmanca tepki göstermek, sınıf içini temiz kullanmamak, sürekli tuvalet izni istemek, arkadaşlarıyla ders sırasında mesajlaşmak, nedensiz devamsızlık yapmak, sınıfa geç gelmek, erken çıkmak, kopya çekmek olarak sıralamıştır. Hemen hemen hiç düzeyinde gözlenen davranışlar, diğer öğrencileri ve öğretmenleri sözlü olarak taciz ve fiziksel olarak tehdit etmek, hırsızlık yapmak olarak tespit etmiştir.

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı en fazla sözle uyardıklarını ve fiziksel ceza yöntemini en az kullandıklarını aktarmıştır.

Sayın (2001), yılında yaptığı araştırmasında istenmeyen davranışları görülme sıklık derecesini aşağıdaki şekilde sıralamıştır. Hiçbir zaman gözlenmeyen davranışlar: Geçerli bir nedeni olmadan okula gelmeme, derste şarkı söyleme, derste bir şeyler yeme içme, gereksiz yere sınıfın dışına çıkmak isteme, kopya çekme, öğretmenin verdiği işi oyalanarak yapma davranışlarıdır. Nadiren görülen davranışlar: öğretmene karşı saygısızca davranma, öğretmenin verdiği sınıf içi görevlerden kaçma, öğretmene yalan söyleme, öğretmene sürekli itiraz etme, sınıfa geç girme, dersin konusu dışında konuşma, derse çalışmadan gelme, ödevleri yapmama, ders araçlarını getirmeme, derste oturduğu yeri izinsiz değiştirme, sınıf içinde amacı olmadan dolaşma, derste gülme, derse ve anlatılanlara karşı ilgisiz kalma, kendisinin ve arkadaşlarının eşyalarıyla oynama, arkadaşlarının eşyalarına zarar verme, arkadaşına küfür etme, arkadaşına vurma, kıyafetine özen göstermeme, okula özel eşyalarını getirme olarak sıralanabilir. Çoğu zaman ortaya çıkan davranışlar: öğretmene arkadaşını şikâyet etme, gereksiz gürültü yapma, derste izin istemeden konuşma, arkadaşına bağırma olduğunu belirlemiş. Her zaman düzeyinde görülen davranış olmadığı tespit etmiştir.

Sınıf öğretmenlerinin büyük çoğunluğu istenmeyen öğrenci davranışlarına karşı çoğu zaman önleyici disiplin yöntemlerini kullanmaktadırlar. İstenmeyen davranışlara karşı iyileştirici disiplin yöntemi ara sıra kullanılan, cezalandırıcı ve önleyici disiplin yöntemleri ise çok az kullanılan yöntemleri olduğu saptamıştır.

Bar-Johnson ve Heitt (1980) tarafından 1979 yılında davranış sorunlarını anlatan bir kursa devam eden öğretmenler arasında kursun etkinliğini belirlemek

amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırmaya 461 sınıf ve branş öğretmenlerinin verdiği yanıtlardan şu sonuçlar çıkarılmıştır:

1- Sınıf içinde görülen olumsuz davranışların aile ve ebeveynlerin tutumları olduğu belirlenmiştir.

2- Öğrenme problemleri aynı oranda disiplin sorunlarının nedeni olarak görülmüştür.

3- Sıkça karşılaşılan istenmeyen davranışlar, okuldaki çalışmayı tamamlayamamak, öğretmen ve arkadaşlarına saygısızlık yapmak, derste konuşmak, dürüst olmamak, okul kurallarına uymamak ve iç denetimin düşük olması olarak saptanmıştır (Akt. Karaoğlu, 2001:34).

Özen ve Batu'nun (1999) Eskişehir ilinde sınıf öğretmenlerinin sınıflarında sıklıkla karşılaşılan istenmeyen davranışların neler olduğunu belirlenmesi amacıyla yaptıkları araştırmada; etrafı rahatsız ederek sınıfa girip çıkma, söz almadan konuşma ve yerinden kalkma davranışlarının en sık gözlenen istenmeyen davranışlar olduğunu belirlemişlerdir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın yürütülmesinde izlenen model, evren, örneklem, araştırmada kullanılan veri toplama teknikleri, verilerin çözümü ve yorumlanmasına ilişkin bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma anket-survey yöntemine dayanan betimsel bir araştırmadır.

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, Bolu merkez ilköğretim okullarındaki beşinci sınıf öğretmen ve öğrencileri oluşturmaktadır. Bolu merkez ilköğretim okullarında 52 beşinci sınıf öğretmeni ve 2150 beşinci sınıf öğrencisi bulunmaktadır.

Araştırma da öğretmenlerden örneklem alınmamış, evren üzerinde çalışılmıştır. Öğrencilerden 514 kişi örneklem olarak seçilmiştir. Bu araştırmada Bolu merkezde bulunan 19 ilköğretim okulunun tüm beşinci sınıflarından random yoluyla eşit oranda öğrenci seçilmiştir. Aşağıda okullara göre bilgi alınan öğrencilerin ve öğretmenlerin dağılımı verilmiştir:

Tablo 1

Öğretmen ve Öğrencilerin Okullara Göre Dağılımı

Okulun Adı	Öğretmen Sayısı	Öğrenci Sayısı
1. 50. Yıl İ.Ö.O	5	50
2. 60. Yıl İ.Ö.O	3	30
3. 100. Yıl İ.Ö.O	2	20
4. Abant İ.Ö.O	2	20
5. Atatürk İ.Ö.O	4	40
6. Behiye Baysal İ.Ö.O	2	20
7. Canip Baysal İ.Ö.O	4	40
8. Cumhuriyet İ.Ö. O	3	30
9. Gazipaşa İ.Ö.O	5	50
10. İnkılâp İ.Ö.O	2	20
11. Karacaağaç İ.Ö.O	1	4
12. Karaçayır İ.Ö.O	1	10
13. Koç İ.Ö.O	2	20
14. Köroğlu İ.Ö.O	2	20
15. Kültür İ.Ö.O	3	30
16.Mehmet Akif Ersoy İ.Ö.O	2	20
17. Milli Egemenlik İ.Ö.O	4	40
18. Sakarya İ.Ö.O	4	40
19. Yıldırım Beyazıt İ.Ö.O	1	10
Toplam	52	514

Bu araştırmaya 514 öğrenci, 52 öğretmen katılmıştır. Bunlardan 269'u erkek, 297'si kızdır.

3.3.Verilerin Toplanması

Araştırmada; sınıf yönetimine ilişkin temel yaklaşımlar, öğretmenlerin sınıflarında karşılaştıkları istenmeyen davranışlar, bu davranışları önlemek için geliştirilen çözüm yöntemleri ele alınmış, bu konularla ilgili Başar (1999), Türnüklü (2001) ve Atıcı (2002) incelenmiştir. Daha sonra da sınıf içinde görülen istenmeyen davranışlar ve çözüm stratejileri anket formu taslağı hazırlanmıştır.

Oluşturulan ankette; önce anketin yönergesi daha sonra öğretmenlerin ve öğrencilerin kişisel bilgilerine yer verilmiştir. Anket alt problemlere dayalı olarak hazırlanan anket formu üç bölümden oluşmaktadır. Bu bölümlerde:

1. Kişisel bilgiler,

2. İstenmeyen öğrenci davranışları,

3.İstenmeyen öğrenci davranışlarıyla baş etmek için öğretmenlerin kullandıkları stratejiler yer almaktadır.

Anketin ikinci bölümü, öğretmenlerin sınıflarında istenmeyen öğrenci davranışlarıyla ne sıklıkla karşılaştıklarını belirlemeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla ilgili olarak kırk maddeden oluşan istenmeyen öğrenci davranışları listesi oluşturulmuştur. Geliştirilen bu anket uzman görüşüne sunulmuş, uzmanların görüşleri doğrultusunda soru sayısı azaltılmış ve son şekliyle 29 maddeden oluşan anket formu hazırlanmıştır. Eğer öğrenci ve öğretmen listede yer alanların dışında başka istenmeyen davranış gözlemliyorsa, ankette bulunan "diğer" seçeneğine düşüncesini yazması istenmiştir. Uygulanan güvenirlik anketi sonunda güvenirlik katsayısı (α =0,81) olarak bulunmuştur.

Anketin birinci bölümü kişisel bilgilerden oluşmaktadır.

Anketin ikinci bölümünde istenmeyen davranışların görülme sıklığını saptamak amacıyla, "Her zaman" (1), "Çoğunlukla" (2), "Bazen" (3), "Çok az" (4), "Hiç" (5) ifadelerinden oluşan 5'li dereceleme ölçeği oluşturulmuştur.

Anketin üçüncü bölümünde ise öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen öğrenci davranışları ile başa çıkmak için kullandıkları stratejilerin neler olduğunun belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaçla, uzmanların görüşleri doğrultusunda 26 maddeden oluşan strateji listesi oluşturulmuştur. Listelenmiş olan baş etme yollarında verilen durum için kendilerince uygun bulunan davranışı seçip, bu

davranışın numarasını istenmeyen davranışın yanında bulunan yere yazmaları istenmiştir. Eğer öğrenci ve öğretmen listede yer alanların dışında bir stratejiyi uygun buluyorsa, ankette bulunan "diğer" seçeneğine düşüncesini yazması istenmiştir.

Anket tabloda yer alan okullarda görev yapan 52 beşinci sınıf öğretmenine ve 514 beşinci sınıf öğrencisine uygulanmış bütün anketler geri dönmüştür.

3.4. Verilerin Çözümlenmesi ve Yorumlanması

Anket yolu ile toplanan verilerin hesaplanmasında yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma ve "**t"** testi uygulanmıştır. Bu hesaplamalar bilgisayarda " SPSS 10.01 for Windows" programı kullanılarak hesaplanmıştır.

Bilgi toplama aracı olan anketin ikinci bölümüne ilişkin veriler dereceleme ölçeği kullanılarak sayısallaştırılmıştır. Hazırlanan ölçeğin dağılım aralığı; 5–1=4, 4/5= 0.80 olarak belirlenmiş, ölçeğin seçenek ve sınırları aşağıda verilmiştir.

Her zaman	1,00- 1,80
Çoğunlukla	1,81- 2,61
Bazen	2,62- 3,42
Çok az	3,43- 4,23
Hiç	4,24- 5,00

Öğretmenlerin istenmeyen davranışları gözleme sıklığı ile öğrencinin istenmeyen davranışları gözleme sıklığı bakımından farklılık gösterip göstermediğini saptamak amacıyla "**t"** testi yapılmıştır.

Anketin üçüncü bölümünde yer alan 26 stratejiye birden 26' ya kadar numara verilmiştir. Bu sayısal verilerin yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma değerleri bulunarak yorumlama yapılmıştır.

Öğretmenlerin istenmeyen davranışlara karşı kullanılan stratejileri gözleme sıklığı ve öğrencilerin istenmeyen davranışlara karşı kullanılan stratejileri gözleme sıklığı bakımından farklılık gösterip göstermediğini belirlemek amacıyla "**t"** testi yapılmıştır. Elde edilen bulgular, diğer araştırma bulgularıyla karşılaştırarak yorumlanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde, araştırmanın amacına dönük soruların çözümü için toplanılan verilerin istatistiksel tekniklerle çözümlenmesinden elde edilen bulgulara ve bu bulguların yorumlarına yer verilmiştir.

4.1. Kişisel Bilgiler

Bu bölümde araştırmaya katılan öğrenci ve öğretmenlere ait olan kişisel bilgiler tablo2'de verilmiştir.

Tablo 2

Cinsiyet Dağılımı

Gruplar	Erkek		Kız		Toplam
	f	%	f	%	
Öğrenci	245	47,7	269	52,3	514
Öğretmen	24	46,1	28	53,9	52
Toplam	269		297		566

Araştırmaya katılan 514 öğrencinin 245'i erkek, 269'u kız; 52 öğretmenin ise 24'ü erkek, 28'i kız olduğu saptanmıştır.

4.2. Birinci ve İkinci Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde araştırmanın birinci alt problemi olan " İlköğretim beşinci sınıf öğrencilerinde görülen istenmeyen davranışların görülme derecesine ilişkin öğrenci

ve öğretmen görüşleri nedir?" ve ikinci alt problemi " İstenmeyen davranışların çözümünde kullanılan stratejilere ilişkin öğretmen ve öğrenci görüşleri nelerdir?" problemlerine yanıt bulmak için elde edilen bulguların yorumlarına yer verilmiştir. Yorumlama yapılırken yüzde, frekans, ortalama ve standart sapma değerleri dikkate alınmıştır. Veriler, madde bazında, verilen tablolarda özetlenmiştir.

Tablo 3

Sınıf İçerisinde Arkadaşlarına Fiziksel Saldırganlıkta Bulunma

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	39	86	192	100	97	3,25	1,16
	%	7,6	16,7	37,4	19,5	18,9		
Öğretmen	f	0	3	25	21	3	3,46	0,69
	%	0	5,8	48,1	40,4	5,8		

Tablo 3 incelendiğinde "Sınıf içerisinde arkadaşlarına fiziksel saldırganlıkta bulunma" istenmeyen davranışının öğrencilerde görülme sıklığı, öğrencilerin % 37,4'ü ve öğretmenlerin % 48,1'i tarafından "bazen" seçeneğinde olduğu görülmektedir. Bu davranış ile öğrenciler ($\overline{X}$ = 3,25, SS= 1,16) "Bazen" karşılaştıklarını ifade ederlerken, öğretmenler ($\overline{X}$ = 3,46, SS= 0,69) "Çok az" karşılaştıkları yanıtını vermişlerdir. Öğrenciler öğretmenlerden daha fazla bu davranışla karşılaştıklarını belirtmişlerdir.

Yıldız, Türnüklü ve Barış (2001) 'da yaptıkları araştırmada; bu davranışla öğretmenlerin ($\overline{X}$ = 2,80) bazen karşılaştıklarını belirlemişlerdir. Keskin'in yaptığı araştırmada bu davranışla öğretmenlerin (%42,7) bazen düzeyinde karşılaştıklarını belirtmişler. Öztürk (2001) ise araştırmasında bu tür davranışların nadiren sınıflarda gözlendiği sonucuna ulaşmıştır. Keskin, Öztürk, Türnüklü ve arkadaşlarının yaptığı araştırmalarda sınıflarda bu davranışın nadir olarak gözlemlendiği aynı şekilde bu araştırmada da bu davranışın nadiren görüldüğü belirlenmiştir. Keskin, Öztürk, Türnüklü ve arkadaşlarının yaptıkları araştırma sonuçları bu araştırma sonucunu destekler mahiyette bulunmuştur.

Tablo 4

"Sınıf İçerisinde Arkadaşlarına Fiziksel Saldırganlıkta Bulunma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Görmezden Gelir	Öğr. Hafifçe Dokunur	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Fiziksel Müdahale Eder
ÖĞRENCİ	f	67	65	40	49	30	30	12	5	18	17	16	41
	%	13	12,6	7,8	9,5	5,8	5,8	2,3	1	3,5	3,3	3,1	8
ÖĞRETMEN	f	13	8	5	4	0	9	3	0	1	1	0	0
	%	25	15,4	9,6	7,7	0	17,3	5,8	0	1,9	1,9	0	0

Tablo 4'de "sınıf içerisinde arkadaşlarına fiziksel saldırganlıkta bulunma" davranışına ilişkin olarak öğretmenler tarafından kullanılan yöntemler verilmiştir. Öğrenciler, sınıfta bu tür davranışlar olduğunda öğretmenlerinin en çok sınıfın kurallarını hatırlattıklarını (% 13) ; öğretmenlerde bu davranışı gösteren öğrenciye karşı sınıfın kurallarını hatırlattıklarını (% 25) ifade ederek öğrencilerle paralel düşündükleri ortaya koymuşlardır. Bu soruya öğrencilerin %8'i öğretmenlerin fiziksel müdahalede bulunduklarını ifada ederlerken öğretmenler ise böyle bir müdahale yöntemini hiç kullanmadıklarını belirmişlerdir. Yıldız, Türnüklü ve Zoraloğlu (2001) 'da yaptıkları araştırmada, bu davranışa karşı öğretmenlerin en çok yaptığı davranış hakkında "öğrenciyle konuşurum" cevabını vermişlerdir. Sınıfın kurallarını hatırlatma yöntemi ise üçüncü sırada gelmiştir. Atacı'nın (2002) yaptığı araştırmada, kuralları hatırlatma yöntemini Türk öğretmenlerin % 9,2'si iken İngiliz öğretmenlerin % 4,5 kullanmışlardır. Sayın'ın 2001 yılında yaptığı araştırmada öğretmenler, bu yöntemi çoğu zaman (% 46,3) kullandıklarını söylemişlerdir.

Bu bulguya dayanarak sınıf öğretmenlerinin "sınıf içerisinde arkadaşlarına fiziksel saldırganlıkta bulunma" istenmeyen davranışını sonlandırmanın, sınıf kurallarını öğrencilere hatırlatarak mümkün olabileceğini düşündükleri söylenebilir.

Öğrenciler, sınıf içinde arkadaşına fiziksel saldırganlıkta bulunma istenmeyen davranışının bazen görüldüğünü ve bu davranışa karşı öğretmenlerin en fazla, sınıfın kurallarını hatırlattıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenler, bu davranışın sınıflarında çok az görüldüğünü ve çözüm olarak sınıfın kurallarının hatırlatıldığını belirtmişlerdir.

Sınıfça konulan kurallardan ve yaptırımlardan ödün verilmemelidir. Herkese bu kurallar ve yaptırımlar uygulanmalıdır. Yani bu kurallar ve yaptırımlar bazen uygulanır, bazen uygulanmazsa, kuralların ve yaptırımların hiçbir işlevi kalmaz, istendik davranışlar öğrencilere kazandırılamaz (Sönmez, 2003:72).

Tablo 5

Sınıf İçerisinde Arkadaşına Küfür Etme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	25	62	137	144	146	3,63	1,15
	%	4,9	12,1	26,7	28	28,4		
Öğretmen	f	1	3	7	31	10	3,88	0,85
	%	1,9	5,8	13,5	59,6	19,2		

Öğrencilerin "sınıf içerisinde arkadaşına küfür etme" davranışını, öğrencilerin % 28,4'ü hiç yapmadıklarını, öğretmenlerin %59,6'sı çok az düzeyinde yapıldığını ifade etmişlerdir. Bu davranışı öğrencilerin ($\overline{X}$ = 3,63, SS= 1,15) ve öğretmenlerin ($\overline{X}$ = 3,88, SS= 0,85) çok az gözledikleri tespit edilmiştir. Keskin (2002) bu davranışın nadiren (% 39,7) karşılaştığını belirtmişlerdir. Yıldız, Türnüklü ve Barış (2001) ise bu davranışın ($\overline{X}$ = 2,80) çok az ortaya çıktığını saptamışlardır. Bu yapılan araştırma sonuçları, araştırmada bulunan sonucu destekler nitelikte bulunmuştur.

Tablo 6

"Sınıf İçerisinde Arkadaşına Küfür Etme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Aniden Dersi Keser	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Fiziksel Müdahale	Öğrenciyi Müdüre Yollar	Hışşt Diye Ses Çıkartır
ÖĞRENCİ	f	29	54	20	47	28	38	8	37	20	19	15	0
	%	5,6	10,5	3,9	9,1	5,4	7,4	1,6	7,2	3,9	3,7	2,9	0
ÖĞRETMEN	f	5	5	2	9	1	10	2	1	0	0	0	4
	%	9,6	9,6	3,8	17,3	1,9	19,2	3,8	1,9	0	0	0	7,7

"Sınıf içerisinde arkadaşına küfür etme" istenmeyen davranışına ilişkin öğrenciler, öğretmenlerin öğrencilerden yaptıkları davranışı sonlandırmasını (%10,5) istedikleri; öğretmenler ise böyle bir davranışı sergileyen kişiye yaptığı davranışın yanlışlığı hakkında konuştukları (% 19,2) sonucunu ortaya çıkarmıştır. Bu soruda, öğretmenlerin gözlemleriyle öğrencilerin gözlemleri arasında fark olduğu görülmüştür. Yıldız, Türnüklü ve Zoraloğlu (2001) 'da konuyla ilgili yaptıkları araştırmada, bu davranışa karşı öğretmenlerin öğrencilerin yaptığı davranış hakkında konuştuklarını açıklayarak, yapılan bu araştırmadaki öğretmenlerin görüşünü desteklemişlerdir. Sayın (2001), öğrencinin yaptığı davranış hakkında konuşma yöntemini her zaman (% 47,5) kullanılan bir yöntem olduğunu ve davranışını sonlandırmasını isteme yönteminin çoğu zaman (% 41,9) kullanıldığını tespit etmiştir. Bu araştırmalardan da anlaşılacağı gibi iki yöntemin de sürekli kullanılan yöntemler olduğunu belirlenerek, bulunan sonuçları destekler mahiyettedir.

Öğrenciden davranışını sonlandırmasını isteyerek o davranışın o anda ortadan kalkması sağlanmış olabilir. Ama daha sonra çıkmasını engelleyemez ve geçici bir

çözüm halini alabilir. Fakat yaptığı davranışın neden yapıldığını anlamak ve öğrenciye bu davranışın niçin yapılmaması gerektiğini fark ettirmek; bu davranışın tamamen ortadan kalkmasında etkili olabilir. Bu istenmeyen davranışın çözümünde iyileştirici disiplin yönteminin seçilmesi olumlu sonuç olarak görülebilir.

Öğrenciler, "sınıf içerisinde arkadaşına küfür etme" istenmeyen davranışının çok az ortaya çıkan bir davranış olduğunu ve bu davranışın son bulması için öğretmenlerin yapılan davranışın sonlandırılması gerektiğini söylemişlerdir. Öğretmenler, bu istenmeyen davranışı çok az gözlemlediklerini ve yapılan davranışın yanlışlığı hakkında öğrencilerle konuştuklarını belirtmiştir.

Tablo 7

Sınıf İçerisinde Arkadaşından Yakınma

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	68	92	164	126	64	3,05	1,20
	%	13,2	17,9	31,9	24,5	12,5		
Öğretmen	f	5	22	16	6	3	2,61	1,01
	%	9,6	42,3	30,8	11,5	5,8		

Tablo 7'de "sınıf içerisinde arkadaşından yakınma" davranışının, öğrencilerin %31,9'u "bazen" ve öğretmenlerin %42,3'ü " çoğunlukla" yapıldığı ifade edilmiştir. Bu davranışla, öğrenciler ($\bar{X}$ = 3,05, SS= 1,20) " bazen", öğretmenler ise ($\bar{X}$ = 2,61, SS= 1,01) " çoğunlukla" karşılaştıklarını belirterek öğrenciler bu davranışla öğretmenlerden daha az karşılaştıklarını ortaya koymuştur. Öğretmenlerin en sık karşılaştıkları istenmeyen davranış " sınıf içerisinde arkadaşından yakınma" olarak belirlenmiştir. Bu davranışı öğrencilerin göstermesinin temel nedeni, kendisine yöneltilen herhangi bir hareket karşısında çaresizlik içerisinde olup öğretmene sığınması olarak gösterilebilir (Yiğit, 2004:163). Öğretmen, öğrencilerin bu türlü davranışlarını destekleyici tavırlar takınmamalıdır.

Tablo 8

"Sınıf İçerisinde Arkadaşından Yakınma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Espriyle Karşılık Verme	Öğrenciyi Derse Katar	Öğr. Derse Teşvik Eder	Öğr. Görmezlikten Gelir	Öğrenciyi Azarlar	Öğr. Yerini Değiştirir
ÖĞRENCİ	f	42	52	46	41	16	41	21	19	15	21	36	14
	%	8,2	10,1	8,9	8	3,1	8	4,1	3,7	2,9	4,2	7	2,7
ÖĞRETMEN	f	7	8	0	9	0	10	3	2	2	2	1	2
	%	13,5	15,4	0	17,3	0	19,2	5,8	3,8	3,8	3,8	1,9	3,8

"Sınıf içerisinde arkadaşından yakınma" davranışının çözümünde öğrencilerin % 10,1'i öğretmenlerin öğrenciden derhal davranışını sonlandırmasını istediklerini söylerlerken; öğretmenlerin % 19,2'si ise bu davranışı gösterene yaptığı davranış hakkında konuştuklarını iletmişlerdir. Bu davranışın çözümüne ilişkin öğretmenlerin öğrencilerden farklı düşündükleri belirlenmiştir. Bu konuyla ilgili yapılan araştırmada Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2002) bu davranışa karşı öğretmenlerin, öğrencinin yaptığı davranış hakkında konuştuklarını vurgulayarak öğretmenlerin kullandıklarını söyledikleri yöntemi desteklemektedirler.

Öğrenciler "sınıf içerisinde arkadaşından yakınma" davranışının bazen ortaya çıktığını ve öğretmenler bu davranışı gösteren öğrenciye davranışını sonlandırması gerektiğini söylemişlerdir. Öğretmenler ise bu davranışla sınıflarda çoğunlukla karşılaşıldığını, yapılan davranış hakkında konuşulduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 9

Sınıf İçerisinde Hırsızlık Yapma

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	F	6	5	29	40	434	4,73	0,71
	%	1,2	1	5,6	7,8	84,4		
Öğretmen	F	1	0	2	14	35	4,57	0,75
	%	1,9	0	3,8	26,9	67,3		

Öğrencilerin en az karşılaştıkları istenmeyen davranışın " sınıf içerisinde hırsızlık yapma" olduğu belirlenmiştir. Ortalama değerine bakıldığında ($\bar{X}$ = 4,73, SS= 0,71) olduğu ve öğrencilerin sınıflarında bu davranışla hiç karşılaşmadıkları ortaya konulmuştur. Davranışın dağılımına yüzde olarak bakıldığında öğrencilerin tamamına yakını (% 84,4) hiç karşılaşmadıklarını söylerlerken öğretmenlerin % 67,3'ü ise bu davranışla sınıflarında hiç karşılaşmadıklarını ifade etmişlerdir. Aritmetik değere bakıldığında ($\bar{X}$ = 4,57, SS= 0,75) oranında bu davranışla hiç karşılaşmadıkları şıkkının işaretlendiği görülmüştür.

Tablo 10

"Sınıf İçerisinde Hırsızlık Yapma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanıla Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Espriyle Karşılık Verir	Öğr. Derse Katar	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Sorumluluk Verir	Rehber Öğret. Görüşür	Öğrenciyi Müdüre Yollar
ÖĞRENCİ	f	6	4	3	9	23	2	2	3	2	2	7	7
	%	1,2	0,8	0,6	1,8	4,5	0	0,4	0,6	0,4	0,4	1	1,4
ÖĞRETMEN	f	2	2	0	2	5	1	0	0	0	1	2	1
	%	3,8	3,8	0	3,8	9,6	1,9	0,0	0,0	0,0	1,9	3,8	1,9

"Sınıf içerisinde hırsızlık yapma" davranışının çözümünde öğrencilerin % 4,5'i ve öğretmenlerin % 9,6'sı, öğretmenlerin bu davranışı gösteren öğrencinin ailesiyle konuştuklarını bildirerek aynı bakış açısı içinde oldukları belirlenmiştir. Öğretmenler bu davranışın nedeninin aileden kaynaklandığını, ailenin işbirliği sayesinde çözülebileceğini düşündüklerinden dolayı bu yöntemi kullanıyor olabilirler.

Öğrencilerin büyük bir kısmı "sınıf içerisinde hırsızlık yapma" davranışının sınıflarında hiç görülmediğini, küçük bir öğrenci grubu ise davranışın çok az görüldüğünü söyleyerek, öğretmenlerin öğrencinin ailesiyle konuştuklarını iletmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı, davranışın sınıflarında "hiç" düzeyinde görüldüğünü söylerken; "çok az" görüldüğünü belirten öğretmenler ise davranışı sergileyen öğrencinin ailesiyle konuşulduğunu belirtmişlerdir.

.

Tablo 11

Sınıf İçerisinde Okul Araç ve Gereçlerine Zarar Verme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	8	20	100	145	241	4,14	0,96
	%	1,6	3,9	19,5	28,2	46,9		
Öğretmen	f	0	2	12	27	11	3,90	0,77
	%	0	3,8	23,1	51,2	21,2		

Öğrencilerin "sınıf içerisinde okul araç ve gereçlerine zarar verme" istenmeyen davranışını öğrencilerin % 46,9'u hiç yapmadıklarını, öğretmenlerin de % 51,2'si öğrencilerin sınıflarında bu davranışı çok az yaptıklarını söylemişlerdir. Bu davranışın genel ortalamasına bakıldığında öğrenciler ($\overline{X}$ = 4,14, SS= 0,96) ve öğretmenler ($\overline{X}$ = 3,90, SS=0,77) davranışın sınıfta çok az görüldüğünü belirtmişlerdir. Öğrencilerin okulda dikkat etmeleri gereken konulardan biri de okul araç ve gereçlerine zarar vermemeleridir. Yapılan bu araştırmada böyle bir davranışın çok az görüldüğü saptanmıştır.

Tablo 12

"Sınıf İçerisinde Okul Araç ve Gereçlerine Zarar Verme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Sorumluluk Verir	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Fiziksel Müdahale	Öğrenciyi Müdüre Yollar
ÖĞRENCİ	f	65	18	6	20	20	30	8	18	20	15	11	3
	%	12,6	3,5	1,6	3,9	3,9	5,8	1,6	3,5	3,9	2,9	2,1	0,6
ÖĞRETMEN	f	13	3	3	1	4	9	0	3	1	0	0	1
	%	25,0	5,8	5,8	1,9	7,7	17,3	0,0	5,8	1,9	0,0	0,0	1,9

Tablo 12'de "sınıf içerisinde okul araç ve gereçlerine zarar verme" davranışına karşı öğretmen tepkileri verilmiştir. Öğrenciler % 12,6 ve öğretmenler % 25 oranlarıyla bu davranışa karşı öğretmenlerin, kuralları hatırlattıklarını ifade ederek her iki grubunda aynı gözlemde bulundukları görülmüştür. Öğretmen, öğrencilerle konuşarak bu konuda öğrencileri bilgilendirmelidir.

Öğrenciler ve öğretmenler, "sınıf içerisinde okul araç ve gereçlerine zarar verme" davranışının sınıflarında çok az görüldüğünü söylerlerken bu davranışın çözümünde sınıf kurallarının hatırlatıldığını belirtmişlerdir. Öğretmenler, öğrencilerin sınıf kurallarına aykırı davranmasında hemen ceza vermek yerine, bu tür davranışları öğrencilerin görüşlerine sunma yoluyla, tartışılma ortamına zemin hazırlamalıdırlar (Aydoğan ve Kukul, 2003:31). Konulan kurallara ve yaptırımlara öğretmen de uymalıdır. Aksi takdirde, öğrencilerin öğretmene olan güveni zedelenir (Sönmez, 2003:72).

Tablo 13

Sınıf İçerisinde Arkadaşını Tehdit Etme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	F	17	22	76	106	293	4,23	1,06
	%	3,3	4,3	18,8	20,6	57		
Öğretmen	F	1	1	17	25	8	3,73	0,81
	%	1,9	1,9	32,7	48,1	15,4		

"Sınıf içerisinde arkadaşını tehdit etme" istenmeyen davranışına ilişkin tablo 13 incelendiğinde öğrencilerin %57'si bu davranışı sınıflarında hiç görmediklerini söylerlerken, öğretmenlerin % 48,1'i çok az görüldüğünü söyleyerek bu konuda öğrencilerin biraz farklı düşündükleri sonucu ortaya çıkmıştır. Tablo 12'deki genel ortalamaya baktığımızda, öğrencilerin ($\overline{X}$ = 4,23, SS= 1,06) ve öğretmenlerin ($\overline{X}$ = 3,73, SS= 0,81) bu davranışla çok az karşılaştıkları tespit edilmiştir.

Yıldız, Türnüklü ve Barış (2001) 'da yaptıkları araştırmada; tehdit etme davranışının gözlenme düzeyini "bazen" ($\overline{X}$ = 2,33) bulmuşlardır. Keskin'in yaptığı araştırmada, öğretmenlerin yarıya yakın kısmı bu davranışla (%42,7) "bazen" karşılaştığını belirtmiştir. Öztürk (2001) araştırmasında bu tür davranışların nadiren sınıflarda gözlendiği sonucunu bulmuştur.

Tablo 14

"Sınıf İçerisinde Arkadaşını Tehdit Etme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Öğr. Sorumluluk Verir	Rehber Öğret. Görüşür	Aniden Dersi Keser	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Öğrenciyi Müdüre Yollar
ÖĞRENCİ	f	14	14	14	10	22	19	9	10	9	17	13	11
	%	2,7	2,7	2,7	2,9	4,3	3,7	1,8	1,9	1,8	3,3	2,5	2,1
ÖĞRETMEN	f	2	6	2	12	0	11	1	1	0	2	0	0
	%	3,8	11,5	3,8	23,1	0,0	21,2	1,9	1,9	0,0	3,8	0,0	0,0

Öğrencilerin %4,3'ü, sınıf içerisinde arkadaşını tehdit etme davranışını gösteren öğrenciye öğretmenin, öğrencinin ailesiyle görüştüğünü belirlerken; öğretmenlerin ise %23,1'i dersten sonra öğrenciyle konuştuklarını dile getirmişlerdir.

Arkadaşını tehdit etme olayı, öğretmenin çözemeyeceği kadar büyükse bu davranışı okul yönetimi ve ailenin yardımıyla çözülmesi daha faydalı olabilir. Tehdit etme olayının boyutu küçükse öğretmen, ders dışında öğrenciyle konuşarak davranışı sonlandırmasını sağlayabilir. Hem ders dışında bu görüşme yapılarak ders bölünmemiş olur, hem de öğrencinin arkadaşları içinde küçük düşmesi engellenmiş olur.

Öğrenciler, "sınıf içerisinde arkadaşını tehdit etme" istenmeyen davranışının çok az ortaya çıktığını ve bu davranışa karşı öğrencinin ailesiyle görüşüldüğünü nakletmişlerdir. Öğretmenler ise bu davranışın çok az ortaya çıktığını ve davranışa karşı dersten sonra öğrenciyle konuştuklarını bildirmişlerdir. Öğretmen sınıfta istenmeyen davranışları ortadan kaldırırken, diğer taraftan da sınıftaki öğrencilerin derse karşı motivasyonunu kaybetmemelerini sağlamalıdır. Bu durumu dikkate

alarak öğretmenin öğrenciyle ders dışında konuşması olumlu bir durum olarak görülebilir.

Tablo 15

Sınıfı Temiz Kullanmama

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	84	72	101	123	134	3,29	1,41
	%	16,9	14	19,6	23,9	26,1		
Öğretmen	f	3	12	20	12	5	3,07	1,04
	%	5,8	23,1	38,5	23,1	9,6		

Tablo 15'de sınıfı temiz kullanmama davranışına ilişkin veriler yer almaktadır. Bu verilere göre öğrencilerin % 26,1'i bu davranışla "hiç" karşılaşmadıklarını öğretmenlerin % 38,5'i bu davranışın sınıflarında bazen görüldüğünü belirtmişlerdir. Tablodaki ortalama değerlere göre ise öğrenciler ($\overline{X}$ = 3,29, SS= 1,41) ve öğretmenler ($\overline{X}$ = 3,07, SS= 1,04) sınıflarında bu davranışın bazen görüldüğünü ifade etmiştir.

Çocuğun bulunduğu ortamı temiz kullanma alışkanlığı ailesinden aldığı davranışlarla oluşur. Bu davranışlar okulda gelişir ve şekillenir. Çocukta temizlik bilinci yerleşir. Bu bilincin tam olarak yerleşmesi için öğretmenin özveriyle bu konu üzerinde durmalıdır. Bunun için öğretmen böyle bir istenmeyen davranış gördüğünde öğrenciyi uyarmalı ve doğru davranışı yapmasını sağlamalıdır. Öğretmenin kendiside öğrencilere örnek olabilecek davranışlarda bulunmalıdır. Öğretmen, zaman zaman okulda öğrencilere çevre temizliği yaptırarak çevre temizliği bilincinin yerleşmesini sağlayabilir. Bu araştırma da öğretmenlerin bu konuya itina ile yaklaştıkları görülmüştür.

Daha önce yapılan araştırmalar incelendiğinde Yıldız, Türnüklü ve Zoraloğlu (2001) bu davranışla sık karşılaşıldığını belirleyerek ($\overline{X}$ = 3,27) farklı bir sonuç ortaya çıkmıştır.

Tablo 16

"Sınıfı Temiz Kullanmama" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Espriyle Karşılık Verir	Öğr. Derse Teşvik Eder	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Sorumluluk Verir	Rehber Öğret. Görüşür	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır
ÖĞRENCİ	f	122	25	7	11	28	11	6	8	51	8	29	11
	%	23,7	4,9	1,4	2,1	5,4	2,1	1,2	1,6	9,9	1,6	5,6	2,1
ÖĞRETMEN	f	22	4	1	1	6	0	2	1	8	1	0	0
	%	42,3	7,7	1,9	1,9	11,5	0,0	3,8	1,9	15,4	1,9	0,0	0,0

Tablo 16'da "sınıfı temiz kullanmama" davranışının çözümünde kullanılan yöntemlere ilişkin sayısal bilgiler yer almıştır. Öğrencilerin % 23,7'si ve öğretmenlerin %42,3'ü bu davranışın çözümünde sınıf kurallarının hatırlatıldığını belirtmişlerdir. 2002 yılında Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu'nun yaptığı araştırmada, öğretmenler böyle bir davranışla karşılaştıklarında sınıfın kurallarını hatırlattıklarını bildirerek bu araştırmanın sonucuyla paralellik göstermiştir.

Sınıfta farklı sosyo-kültürel özelliklere sahip çocuklar vardır. Böyle bir ortamda herkes farklı şekillerde davranacaklardır. Sınıfta öğrencilerin istenilen davranışları yapmaları ve istenmeyen davranışları yapmamaları için bir takım kurallara ihtiyaç vardır. Sınıfta temizliğin sağlanabilmesi için de herkesin konulan kurallara uyması beklenir. Öğretmenlerin sınıf temizliğine ilişkin bir takım kurallar koydukları ve bu kurallara uyum sağlanmadığında ilk önce bu kuralların hatırlatıldığı belirlenmiştir.

Öğrenciler ve öğretmenler "sınıfı temiz kullanmama" davranışının bazen ortaya çıkan bir davranış olduğunu söylerlerken bu davranışın çözümünde sınıf kurallarının hatırlatıldığını belirtmişlerdir.

Tablo 17

Sınıf İçerisinde Öğretmene Yalan Söyleme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	10	17	109	111	267	4,18	1,00
	%	1,9	3,3	21,2	21,6	51,9		
Öğretmen	f	1	2	19	26	4	3,57	0,77
	%	1,9	3,8	36,5	50	7,7		

Öğrencilerin "sınıf içerisinde öğretmene yalan söyleme" davranışını öğrencilerin % 51,9'u "hiç", öğretmenlerin %36,5'i "bazen" düzeyinde yaptıklarını ifade etmişlerdir. Tablo 10'dan bu davranışın ortalama aralık değerlerine bakıldığında bu davranışı öğrencilerin ($\overline{X}$ = 4,18, SS=1,00) ve öğretmenlerin ($\overline{X}$ = 3,57, SS= 0,77) "çok az" gözledikleri belirlenmiştir. Yalan söyleme davranışı çocuk için gerek şimdiki hayatı gerekse gelecekteki hayatı açısından büyük sıkıntılara yol açabilir. Yapılan bu araştırma sonucunda bu davranışın çocuklarda görülmesi olumsuz bir sonuç olarak görülebilir. Bu davranışın çok az düzeyde görülmesi ise olumsuzluk düzeyini azaltabilir. Ama bu davranış çocuğun arkadaşları ve öğretmenleri arasındaki güvenirliğini azaltabileceği için, çocuğun mutsuz olmasına ve yalnızlaşmasına da neden olabilir. Aynı zamanda öğretmenin bu tür davranışlara tepkisiz kalması bu davranışın çocukta yerleşmesine ve diğer öğrenciler arasında yayılmasına yol açabilir.

Tablo 18

"Sınıf İçerisinde Öğretmene Yalan Söyleme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Sorumluluk Verir	Rehber Öğret. Görüşür	Öğrenciye Hafifçe Dokunur	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır
ÖĞRENCİ	f	8	19	3	25	31	23	14	9	12	16	24	15
	%	1,6	3,7	0,6	4,9	6,0	4,5	2,7	1,8	2,3	3,1	4,7	2,9
ÖĞRETMEN	f	2	3	2	18	1	15	2	1	1	0	0	0
	%	3,8	5,8	3,8	34,6	1,9	28,8	3,8	1,9	1,9	0,0	0,0	0,0

"Sınıf içerisinde öğretmene yalan söyleme" davranışının çözümüyle ilgili olarak öğrenciler, öğretmenlerin % 6'sının öğrenci aileleriyle görüştüğünü, öğretmenlerin % 34,6'sı ise öğrenciyle dersten sonra konuştuklarını belirtmişlerdir. Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu bu konuya ilişkin olarak 2001 yılında yaptığı araştırma sonucunda bu davranışın nedenini öğrenmeye çalıştıklarını ortaya çıkarmışlardır.

Yalan söyleme davranışının neden yapıldığını ve bu davranışın kötü bir alışkanlık olduğunu belirtmenin en iyi yolu çocukla birebir konuşmaktır. Ancak sorunun boyutuna göre ailesi veya okuldaki rehber öğretmenin yardımına başvurulabilir. Bu yardımlar sayesinde hem evde hem de okulda bu davranışı sergilememesi için çocuk kontrol altında tutulmuş olur.

Öğrenciler, "sınıf içerisinde öğretmene yalan söyleme" davranışının çok az ortaya çıkan bir davranış olduğunu ve öğretmenlerin bu davranışa karşı öğrencinin ailesiyle konuştuklarını açıklamışlardır. Öğretmenler de bu davranışın çok az

görüldüğünü ve davranışın çözümünde dersten sonra öğrenciyle konuştuklarını belirtmişlerdir.

Tablo 19

Derste Arkadaşlarına Bir Şeyler Fırlatma

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	31	62	136	128	157	3,61	1,20
	%	6	12,1	26,5	24,9	30,5		
Öğretmen	f	0	4	10	21	17	3,98	0,91
	%	0	7,7	19,2	40,4	32,7		

Öğrencilerin %30,5'i derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma davranışının hiç ortaya çıkmadığını, öğretmenlerin % 40,4'ü ise bu davranışın "çok az" belirdiğini açıklamışlardır. Bu davranışın ortalaması incelendiğinde öğrenciler ($\overline{X}$ = 3,61, SS= 1,20) ve öğretmenler ($\overline{X}$ =3,98, SS= 0,91) oranlarla sınıfta "çok az" görülen bir davranış olduğunu belirlemişlerdir.

Tablo 20

"Derste Arkadaşlarına Bir Şeyler Fırlatma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Öğr. Görmezlikten Gelir	Öğrenciye Yaklaşır	Aniden Dersi Keser	Öğrenciye Bağırır.	Fiziksel Müdahale	Öğr. Dersten Dışarı Atar
ÖĞRENCİ	f	10	19	17	13	11	17	15	16	40	27	16	15
	%	1,9	3,7	3,3	2,5	2,1	3,3	2,9	3,1	7,8	5,3	3,1	2,9
ÖĞRETMEN	f	5	6	5	0	0	7	0	3	3	0	0	0
	%	9,6	11,5	9,6	0,0	0,0	13,5	0,0	5,8	5,8	0,0	0,0	0,0

"Derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma" istenmeyen davranışının çözümünde öğretmenlerin kullandıkları yöntemler yukarıdaki tabloda özetlenmiştir. Öğrenciler, bu davranış görüldüğünde öğretmenlerin öğrenciye (%5,3) bağırdıklarını; öğretmenler farklı olarak böyle davranışa karşı yapılan davranış hakkında öğrencilerle konuştuklarını (%13,5) iletmişlerdir. Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001) yaptıkları araştırmada bu davranışı gösteren öğrenciye neden bu davranışı yaptığını öğrenmeye çalıştıklarını nakletmişlerdir.

Öğrenciler böyle davranış karşısında öğretmenlerin bağırma yöntemini kullandıklarını söylerlerken, öğretmenler ise böyle bir yöntemi kullanmadıklarını ifade etmişlerdir. Bağırma yöntemi o an için davranışın son bulmasını sağlayabilir. Ama öğrencilerin kin ve öç alma duygularını açığa çıkarabileceği düşüncesiyle, öğretmenlerin bu yöntemi kullanmaktan kaçınmaları disiplini sağlamada yararlı olacağı düşünülmektedir. Öğrenci ile yaptığı davranış hakkında konuşma öğrencinin sorunun farkına varmasını sağlayarak davranışın tekrarlamasını önleyebilir.

Öğrenciler, "derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma" istenmeyen davranışının çok az ortaya çıktığını ve bu davranışa karşı öğretmenlerin öğrenciye bağırma stratejisini kullandıklarını iletmişlerdir. Öğretmenler, bu davranışın sınıfta çok az gözlemlediklerini ve yapılan davranış hakkında konuştuklarını belirtmişlerdir.

Tablo 21

Ders İçerisinde Başkalarının Eşyasına Zarar Verme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	7	26	97	137	247	4,14	0,98
	%	1,4	5,1	18,9	26,7	48,1		
Öğretmen	f	0	0	9	33	10	4,01	0,61
	%	0	0	17,3	63,5	19,2		

Öğrencilerin % 48,1'i ders içerisinde başkalarının eşyalarına hiç zarar verilmediğini belirtirken, öğretmenlerin 63,5'i öğrencilerin başkalarının eşyalarına çok az zarar verdiklerini ifade etmişlerdir. Verilen cevapların aritmetik ortalamalarına bakıldığında öğrenciler ($\bar{X}$ = 4,14, SS= 0,98) ve öğretmenlerde ($\bar{X}$ = 4,01, SS= 0,61) bu davranışın çok az görüldüğünü belirtmişlerdir.

Tablo 22

"Ders İçerisinde Başkalarının Eşyasına Zarar Verme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Öğr. Derse Teşvik Eder	Öğr. Sorumluluk Verir	Aniden Dersi Keser	Öğrenciye Bağırır	Öğrencinin Yerini Değiştirir	Fiziksel Müdahale
ÖĞRENCİ	f	15	15	15	20	21	16	7	14	15	23	15	11
	%	2,9	2,9	2,9	3,9	4,1	3,1	1,4	2,7	2,9	4,5	2,9	2,1
ÖĞRETMEN	f	10	6	0	4	0	13	2	2	0	2	0	0
	%	19,2	11,5	0,0	7,7	0,0	25,0	3,8	3,8	0,0	3,8	0,0	0,0

Tablo 22 incelendiğinde öğrencilerin %4,5'i, ders içerisinde başkalarının eşyasına zarar veren bir öğrenciye öğretmenlerin bağırdıklarını söylerlerken; öğretmenlerin %25'i ders içerisinde başkalarının eşyasına zarar veren bir öğrenciyle yaptığı davranış hakkında konuştuklarını iletmişlerdir. Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001) yaptıkları araştırmada bu davranışı gösteren öğrenciye yaptığı davranış hakkında konuştuklarını belirlemişlerdir. Sınıfta sorunu dolaylı yollarla çözme girişimleri istenilen sonuçları vermezse veya sorunun önemi nedeniyle veremeyeceği baştan belli olursa sorunu konuşarak çözmeye çalışmak gerekir.

Öğrenciler, "ders içerisinde başkalarının eşyalarına zarar verme" istenmeyen davranışının çok az ortaya çıktığını ve bu davranışa karşı öğretmenlerin öğrenciye bağırdıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenler ise bu davranışın sınıflarda çok az görüldüğünü belirterek bu davranışa karşı yapılan davranış hakkında konuştuklarını açıklamışlardır. Konuşma kişiselleştirilmeden, birey söz konusu edilmeden, yalnızca istenmeyen davranış ele alınmalıdır. Sınıfta grupla konuşmanın kişiselleşmemesi

önemlidir. Bireyin yaptığı istenmeyen davranışla ilgili konuşmak dersi aksatacaksa, sınıf dışında konuşulmalıdır.

Tablo 23

Sınıf İçerisinde Öğretmene ve Arkadaşlarına Kabaca Yanıt Verme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	23	33	74	119	265	4,10	1,14
	%	4,5	6,4	14,4	23,2	51,6		
Öğretmen	f	0	3	10	27	12	3,92	0,81
	%	0	5,8	19,2	51,9	23,1		

Öğrencilerin sınıf içerisinde öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme davranışını öğrencilerin % 51,6'i hiç görülmediğini belirtirken öğretmenlerin % 51,9'i ise bu davranışın çok az görüldüğünü söylemişlerdir. Bu davranışın ortalaması incelendiğinde öğrenciler ($\overline{X}$ = 4,10, SS=1,14) ve öğretmenler ($\overline{X}$ = 3,92, SS=0,81) oranlarıyla çok az ortaya çıkan bir davranış olduğu saptanmıştır.

Her toplumun kendisine ait bir takım yazısız ahlak kuralları vardır. Bu kuralları, çocuk ilk önce ailesinden sonra okuldan alır. Bu iki ayaktan biri eksik kalırsa çocuk arkadaş çevresi ve tolum tarafından saygı görmeme, dışlanma gibi olumsuz sonuçlarla karşılaşabilir. Yapılan bu araştırma sonuçlarına göre bu davranışın çok az gözlemlendiği ortaya çıkmıştır. Öğretmen bu davranış biçiminin sınıfında görülmesini engellemek için nezaket kurallarını anlatmalı ve sınıfında nezaket kurallarına uyulmasını sağlamalıdır.

Tablo 24

"Sınıf İçerisinde Öğretmene ve Arkadaşlarına Kabaca Yanıt Verme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Göz Kontağı Kurar	Aniden Dersi Keser	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Fiziksel Müdahale	Örenciyi Dışarı Atar	Öğrenciyi Tehdit Eder
ÖĞRENCİ	f	8	18	14	7	10	3	13	14	22	16	16	10
	%	1,6	3,5	2,7	1,4	1,9	0,6	2,5	6,6	4,3	3,1	3,1	2,0
ÖĞRETMEN	f	3	2	5	8	10	3	1	2	0	0	1	0
	%	5,8	3,8	9,6	15,4	19,2	5,8	1,9	3,8	0,0	0,0	1,9	0,0

Öğretmenlerin sınıflarında görülen "sınıf içerisinde öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme" davranışına karşı kullandıkları stratejiler tablo 24'de verilmiştir. Buna göre öğrenciler, sınıf içerisinde öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt veren öğrenciye öğretmenlerin en çok bağırdıklarını (% 4,3) ifade ederlerken; öğretmenler öğrencilerden farklı olarak yapılan davranış hakkında konuştuklarını (% 19,2) söylemişlerdir. Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001) yaptıkları araştırmada yapılan davranış hakkında konuşulduğunu belirlemişlerdir. Bu sonuç, yapılan bu araştırmadaki öğretmenlerin görüşlerini destekler nitelikte bulunmuştur.

Yapılan davranış hakkında konuşma, öğrencinin hem yaptığı davranışın yanlış olduğunu anlamasını hem de ikna yöntemi kullanıldığından böyle bir davranışın tekrarlanma olasılığını azaltabilmesini sağlayabilir. Öğretmenler de bu yöntemi kullandıklarını ifade ederek sınıf yönetimi açısından olumlu bir yaklaşım içinde görülebilir. Fakat öğrenciler bu durumun tersi bir müdahale yöntemi uygulandığını iddia etmişlerdir. Öğrencilere bağırma, öğrencinin yaptığı hareketin

yanlış olduğu ve davranışını bitirmesi gerektiği anlamını taşımaktadır. Sınıf yönetimi açısından olumlu bir müdahale yöntemi olarak görülmemektedir. Bu yüzden çok kullanılmaması gereken bir yöntem olarak bilinmektedir.

Öğrenciler, "sınıf içerisinde öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme" istenmeyen davranışın çok az ortaya çıktığını ve bu davranışın çözümünde öğretmenlerin davranışı sergileyen öğrenciye bağırdıklarını dile getirmişlerdir. Öğretmenler ise, bu davranışın çok az ortaya çıktığını ve yapılan bu davranış hakkında öğrenciyle konuşulduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 25

Sınıf İçerisinde Arkadaşlarıyla Alay Etme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	53	76	154	131	100	3,28	1,22
	%	10,3	14,8	30	25,5	19,5		
Öğretmen	f	1	7	16	22	6	3,48	0,93
	%	1,9	13,5	30,8	42,3	11,5		

"Sınıf içerisinde arkadaşlarıyla alay etme" istenmeyen davranışının sınıfta görülme sıklığına ilişkin veriler tablo 25'de incelendiğinde öğrenciler bu davranışın %30 ile bazen görüldüğünü belirtirken, öğretmenler % 42,3'lük oranla çok az görüldüğünü dile getirmişlerdir. Öğrencilerin ortalamalarına bakıldığında ($\overline{X}$ =3,28, SS= 1,22) ile bu davranışın bazen olduğunu, öğretmenler ise ($\overline{X}$ =3,48, SS= 0,93) oranla çok az görüldüğünü ifade etmişlerdir.

Tablo 26

"Sınıf İçerisinde Arkadaşlarıyla Alay Etme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Hışşt Diye Ses Çıkartır	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Hafifçe Dokunur	El Kol Hareketi Yapar	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Öğrencinin Yerini Değiştirir
ÖĞRENCİ	f	25	47	17	28	24	10	10	15	15	60	32	15
	%	4,9	9,1	3,3	5,4	4,7	1,9	1,9	2,9	2,9	11,7	6,2	2,9
ÖĞRETMEN	f	5	7	4	10	11	4	2	0	0	2	0	0
	%	9,6	13,5	7,7	19,2	21,2	7,7	3,8	0,0	0,0	3,8	0,0	0,0

"Sınıf içerisinde arkadaşlarıyla alay etme" istenmeyen davranışının çözümüyle ilgili olarak öğrenciler, öğretmenlerin bu davranışla karşılaştıklarında öğrenciyi azarladıklarını (% 11,7); öğretmenler ise bu davranışla karşılaştıklarında yapılan davranış hakkında öğrenciyle konuştuklarını (% 21,2) belirtmişlerdir. Öğretmenlerle öğrenciler bu davranışa gösterilen tepkiler konusunda ayrı gözlemleri olduğu belirlenmiştir. Bu konuyla ilgili olarak Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001) yapmış oldukları araştırmada bu davranışla karşılaşan öğretmenin yapılan davranış hakkında konuştuklarını belirlemişlerdir.

Öğrenciler, "sınıf içerisinde arkadaşlarıyla alay etme" davranışının bazen olan bir davranış olduğu ve öğretmenlerin bu davranışın çözümünde öğrenciyi azarlama stratejisini kullandıklarını belirtmişlerdir. Uyarılan öğrencilerin istenmeyen davranışlar konusunda bilgilendirilmesine ve kişilik değerlerinin korunmasına özen gösterilmelidir. Böyle durumlarda, öğrencilerin yüksek sesle sınıf önünde azarlanmaları doğru olmayabilir. Bu tür sözlü uyarılar, öğrencilerin, öğretmenlerinin sınıf yönetme gücü ve mesleki yeterliliği konusunda kuşkuya düşmelerine neden

olabileceği gibi, dersin akışını da olumsuz etkileyebilir. Öğretmenler, "sınıf içerisinde arkadaşlarıyla alay etme" davranışını sınıflarında çok az gözlemledikleri ve bu davranışla karşılaştıklarında yapılan davranış hakkında öğrenciyle konuştuklarını söylemişlerdir.

Tablo 27

Sınıf Kurallarına Uymama

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	36	62	105	147	164	3,66	1,23
	%	7	12,1	20,4	28,6	31,9		
Öğretmen	f	0	9	25	15	3	3,23	0,80
	%	0	17,3	48,1	28,8	5,8		

Tablo 27'de "sınıf kurallarına uymama" davranışına ilişkin bilgiler verilmiştir. Verilen bu bilgiler ışığında öğrenciler, bu davranışın (%31,9) hiç görülmediğini söylemişlerdir. Öğretmenler, bu davranışın sınıflarında (% 48,1) bazen ortaya çıktığını belirterek öğrencilerin aksine sınıflarda daha fazla görüldüğünü açıklamışlardır. Tablo 27'de genel ortalama incelendiğinde öğrenciler, bu davranışın sınıflarında çok az ($\overline{X}$ = 3,66, SS= 1,23) cereyan ettiğini belirtirken öğretmenler de bu davranışın bazen ($\overline{X}$ = 3,23, SS= 0,80) olduğunu dile getirmişlerdir. Bu davranışta öğretmenlerin görüşleriyle öğrencilerin görüşleri arasında fark olduğu ortaya çıkmıştır. Sınıf kuralları, sınıfta bulunanlar arasındaki ilişkilerin karmaşık olmasından dolayı bu ilişkilerin bir düzene sokulmasını sağlar. Eğer bir topluluğun aynı amaç için çalışması isteniyorsa o topluluğu yönlendirecek kurallar konulmalıdır. Bu konuyla ilgili yapılan araştırmalara bakıldığında, Yıldız, Türnüklü ve Zoraloğlu (2001) bu davranışın seyrek görüldüğünü ($\overline{X}$ =2,67) saptamışlardır. Bu sonuç yapılan araştırmanın sonucunu destekler mahiyette bulunmuştur.

Tablo 28

"Sınıf Kurallarına Uymama" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Hışşt Diye Ses Çıkartır	Öğr. Sorumluluk Verir	El Kol Hareketi Yapar	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Fiziksel Müdahale	Öğrenciyi Tehdit Eder
ÖĞRENCİ	f	147	11	5	14	6	1	13	9	23	21	9	9
	%	28,6	2,1	1,0	2,7	1,2	0,2	2,5	1,8	4,5	4,1	1,8	1,8
ÖĞRETMEN	f	34	1	2	1	8	2	1	0	0	0	0	0
	%	65,4	1,9	3,8	1,9	15,4	3,8	1,9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tablo 28'de sınıf kurallarına uymayan öğrencilere gösterilen öğretmen tepkileri verilmiştir. Öğrencilerin % 28,6'sı ve öğretmenlerin % 65,4'ü sınıf kurallarına uymayan bir öğrenciye öğretmenlerin sınıfın kurallarını hatırlattıklarını belirtmişlerdir. Bu konuyla ilgili olarak Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001)'nun yapmış oldukları araştırmada bu davranışla karşılaşan öğretmenin sınıfın kurallarını hatırlattıklarını belirlemişlerdir. Sayın (2001) yaptığı araştırmada %46,3 oranla çoğu zaman sınıf kurallarının hatırlatıldığını, Atıcı (2002) ise Türk öğretmenlerin %9,2'si ile İngiliz öğretmenlerin % 6,5'i bu yöntemi kullandıklarını ortaya çıkarmıştır.

Sınıf kuralları, öğrencilerin sınıf içerisinde nasıl davranacaklarına ilişkin kurallar olarak tanımlanmaktadır. Yapılan bu araştırmada oluşturulan sınıf kurallarına yeteri kadar uyulmadığı ortaya çıkmıştır. Öğretmen sınıf kurallarına uyumu sağlamak için; sınıf kurallarını öğrencilerle tartışarak belirlemeli, bu kurallar öğrencilere öğretilmeli, örnek çalışmalar yaptırılmalı, okulun ilk zamanları sınıf

kuralları programın bir parçası olarak görüp öğretilmeli ve dönüt alıp düzeltilmelidir (Haris, 1991:157; Akt. Başar, 1999:60).

Zorla oluşturulan ve nedeni bilinmeyen kurallara uyum konusunda güçlüklerle karşılaşılır. Bu araştırmada, bu konuda çıkan güçlüklere karşı öğretmenlerin, uyulması gereken kuralları hatırlattıkları belirlenmiş. Öğrenciye uymadığı kuralı hatırlatmak, onun bir daha kuralı çiğnememek için dikkatli olacağı anlamına gelebilir. Çünkü kuralları öğretmenleriyle birlikte hazırlamışlardır. Burada olumsuz sonuç ise öğrencilerin % 1,8'i öğretmenlerin fiziksel müdahalede bulunduklarını dile getirmişlerdir. Okulda fiziksel cezanın yeri olmamalıdır. Çünkü çocukta hem ruhsal hem de fiziksel rahatsızlıklara neden olabilmektedir.

Öğrenciler, "sınıf kurallarına uymama" davranışının çok az ortaya çıktığını ve bu davranışın çözümünde öğretmenlerin öğrenciye sınıf kurallarını hatırlattıklarını söylemişlerdir. Öğretmenler ise bu davranışın "bazen" düzeyinde görüldüğünü ve bu davranışa karşı sınıfın kurallarının hatırlatıldığını anlatmışlardır.

Tablo 29

Derste Gürültü Çıkarma

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	79	91	142	121	81	3,06	1,28
	%	15,4	17,7	27,6	23,5	15,8		
Öğretmen	f	2	12	23	11	4	3,05	0,95
	%	3,8	23,1	44,2	21,2	7,7		

"Derste gürültü çıkarma" davranışına ilişkin olarak öğrencilerin % 27,6'sı ve öğretmenlerin %44,2'si bazen gözlemlenen bir davranış olduğunu belirtmişlerdir. Bu davranışın genel ortalamaları incelendiğinde öğrenciler ($\overline{X}$ = 3,06 SS= 1,28) ve öğretmenlerde ($\overline{X}$ =3,05, SS= 0,95) değerlerle bazen görülen bir davranış olduğu saptanmıştır. Öğrencilerle öğretmenlerin, bu davranış hakkındaki görüşleri arasında paralellik olduğu belirlenmiştir.

Keskin; 2002'de bu davranışın sınıflarda nadiren görüldüğünü ($\overline{X}$ = 2,51), Yıldız, Türnüklü ve Zoraloğlu (2001) bu davranışla bazen karşılaşıldığını ($\overline{X}$ = 2,81) nakletmişlerdir. Bu bulgular, bu araştırmayı destekler nitelikte bulunmuştur.

Tablo 30

"Derste Gürültü Çıkarma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Hışşt Diye Ses Çıkartır	Öğr. Derse Katar	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Hafifçe Dokunur.	Aniden Dersi Keser	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Öğrencinin Yerini Değiştirir
ÖĞRENCİ	f	51	22	47	11	16	16	12	17	30	51	48	25
	%	9,9	4,3	9,1	2,1	3,1	3,1	2,3	3,3	5,8	9,9	9,3	4,9
ÖĞRETMEN	f	11	5	4	2	8	3	7	0	2	1	0	0
	%	21,2	9,6	7,7	3,8	15,4	5,8	13,5	0,0	3,8	1,9	0,0	0,0

Tablo 30'da derste gürültü çıkaran öğrencilerle ilgili olarak öğrenciler, bu davranışı sergileyen bir öğrenciye öğretmenlerin kuralları hatırlattıklarını %9,9 ve öğrenciyi azarladıklarını; öğretmenler ise öğrenciye kuralları hatırlattıklarını % 21,2 söylemişlerdir. Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001) yapmış oldukları araştırmada bu davranışla karşılaşan öğretmenin sınıfın kurallarını hatırlattıklarını belirlemişlerdir. Türnüklü ve arkadaşlarının buldukları bu sonuç, bu araştırmada bu davranışla ilgili bulunan sonuca paralel görülmüştür.

Öğrenciler, " derste gürültü çıkarma" davranışının bazen belirdiğini; bu davranışa karşı öğretmenlerin sınıf kurallarını hatırlattıkları ve öğrenciyi azarladıklarını anlatmışlardır. Öğretmenler, davranışla sınıflarında bazen karşılaştıklarını, bu tarz davranışlara karşı kuralları hatırlatma stratejisini seçtiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo 31

Ödevlerini Yapmama

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	F	27	67	180	153	87	3,40	1,07
	%	5,3	13	35	29,8	16,9		
Öğretmen	F	1	5	25	20	1	3,28	0,74
	%	1,9	9,6	48,1	38,5	1,9		

Tablo 31'de "ödevlerini yapmama" istenmeyen davranışına ilişkin sonuçlar verilmiştir. Bu verilere dayanarak öğrencilerin %35'i ve öğretmenlerin %48,1'i ödevlerini yapmama davranışının "bazen" görülen bir davranış olduğunu söyledikleri tespit edilmiştir. Ödevlerini yapmama davranışının ortalaması irdelendiğinde ($\bar{X}$ =3,40, SS= 1,07) ile öğrenciler ve ($\bar{X}$ = 3,28, SS= 0,74) oranıyla öğretmenler bu davranışla bazen düzeyinde karşılaştıkları ortaya çıkmıştır. Bu davranışın gözlemlenmesinde öğrenci ve öğretmenlerin görüşlerinin aynı olduğu görülmüştür. Keskin(2002)'de bu davranışın sınıflarda bazen görüldüğünü % 47, Yıldız, Türnüklü ve Zoraloğlu (2001) bu davranışla çok karşılaşıldığını($\bar{X}$ =3,09) ve Öztürk (2001)'de bu davranışla nadiren gözlemlendiğini belirtilmiştir. Bulunan bulgular, yapılan bu araştırmanın sonucunu destekler niteliktedir.

Ödev, öğretimin bir parçası olup yerine getirilmeme sonucunda, öğrencinin başarısız olmasına neden olabilir. Yapılan bu araştırmada verilen ödevlerin bazen yapılmadığı ortaya çıkmıştır. Öğretmen verilen ödevlerin yapılmasını istiyorsa, verdiği ödevleri düzenli olarak kontrol etmeli ve ödevin içeriği hakkında öğrenciye geri bildirim vermelidir (Yiğit, 2004:164).

Tablo 32

"Ödevlerini Yapmama" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Davr. Hakkında Konuşur	Öğr. Derse Katar	Öğr. Sorumluluk Verir	Öğrenciye Yaklaşır.	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Fiziksel Müdahale	Öğrenciyi Tehdit Eder
ÖĞRENCİ	f	32	21	37	35	10	9	19	12	81	43	27	25
	%	6,2	4,1	7,2	6,8	1,9	1,8	3,7	2,3	18,5	8,4	5,3	4,9
ÖĞRETMEN	f	0	2	10	6	6	5	7	4	3	0	0	1
	%	0,0	3,8	19,2	11,5	11,5	9,6	13,5	7,7	5,8	0,0	0,0	1,9

"Ödevlerini yapmama" istenmeyen davranışına karşı öğrenciler, öğretmenlerin bu davranışı göstereni azarladıkları % 18,5; öğretmenler ise bu şekilde bir davranışla karşı karşıya geldiklerinde öğrenciyle dersten sonra konuştuklarını % 19,2 ifade etmişlerdir. Bu davranışa müdahale yöntemi konusunda öğretmenlerle öğrencilerin söyledikleri arasında farklılık bulunmuştur. Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001) yapmış oldukları araştırmada bu davranışa ilişkin öğretmenlerin en çok neden bu davranışı yaptıklarını sordukları tespit edilmiştir. Bu sonucun, yapılan araştırmanın sonucundan farklı bir sonuç olduğu söylenebilir.

Öğrenciler, "ödevlerini yapmama" davranışının sınıfta bazen ortaya çıktığını ve bu davranışa karşı öğretmenlerin öğrenciyi azarladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, bu davranışla bazen karşılaştıklarını ve bu davranışın çözümünde öğrenciyle dersten sonra konuşma stratejisini kullandıklarını söylemişlerdir. Ders dışında konuşma avantajlarından biri de öğrencinin diğer arkadaşları bilmeden, onların ne düşüneceğini kaygı etmeden rahatça konuşmasıdır. Bu durumda istenmeyen davranışın gerçek nedenini anlamayı sağlar. Aynı durum öğretmen içinde geçerlidir. Öğretmen de öğrenci hakkındaki düşüncelerini çekinmeden dile

getirmesine yardımcı olur. Bu tür istenmeyen davranışların müdahalesinde kullanılması davranışın sönmesinde etkili olabilir.

Tablo 33

Sınıf İçerisinde Arkadaşına Bağırma

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	38	75	145	149	107	3,41	1,18
	%	7,4	14,6	28,2	29	20,8		
Öğretmen	f	2	5	19	21	5	3,42	0,93
	%	3,8	9,6	36,5	40,4	9,6		

Öğrencilerin "sınıf içerisinde arkadaşına bağırma" istenmeyen davranışını öğrencilerin % 29'u ve öğretmenlerin % 40,4'ü çok az düzeyinde yaptıklarını ifade etmişlerdir. Bu davranışa ilişkin ortalamalara göz atıldığında öğrenciler ($\bar{X}$ =3,41, SS= 1,18) ve öğretmenlerde ($\bar{X}$ = 3,42, SS= 0,93) oranlarla bazen karşılaştıkları tespit edilmiştir. Bu davranışın görülme sıklığına ilişkin öğrenci ve öğretmenlerden toplanan veriler birbirini destekler niteliktedir.

Tablo 34

"Sınıf İçerisinde Arkadaşına Bağırma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Dav. Hakkında Konuşur	Göz Kontağı Kurar	Aniden Dersi Keser	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Öğr. Yerini Değiştirir	Fiziksel Müdahale
ÖĞRENCİ	f	21	27	30	15	10	11	15	13	59	30	18	18
	%	4,1	5,3	5,8	2,9	1,9	2,1	2,9	2,5	11,5	5,8	3,5	3,5
ÖĞRETMEN	f	6	7	12	2	3	4	2	2	0	0	0	0
	%	11,5	13,5	23,1	3,8	5,8	7,7	3,8	3,8	0	0	0	0

Tablo 34'de öğretmenlerin, sınıf içinde arkadaşına bağıran öğrenciye gösterdikleri tepkilere yer verilmiştir. Tabloya bakıldığında öğrencilere göre öğretmenler, bu davranışla karşılaştıklarında en fazla öğrenciyi azarladıkları (%11,5) belirlenirken öğretmenlerin ise öğrenciye adıyla seslendiği (% 23,1) tespit edilmiştir. Bu davranışa ilişkin Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001) yapmış oldukları araştırmada öğretmenlerin yapılan davranışın neden yapıldığını anlamaya çalıştıklarını nakletmişlerdir.

Türkiye'de sınıflar kalabalık bir öğrenci grubundan oluşmaktadır. Bazen öğrenciler birbirlerine bağırarak sınıf içinde kargaşaya sebep olurlar. Sınıftaki bütün öğrencilerin dikkatlerini yapılan davranışın yanlış olduğuna ve kargaşanın çabuk sona ermesini sağlamak amacıyla öğretmenler azarlama yöntemini kullanmış olabilirler.

Öğrenciler, "sınıf içerisinde arkadaşına bağırma" istenmeyen davranışının bazen ortaya çıktığını ve bu davranışa karşı öğretmenlerin öğrenciyi azarladıklarını

zikretmişlerdir. Öğretmenler ise bazen görüldüğünü ve öğrenciye adlarıyla seslenerek müdahale ettiklerini söylemişlerdir.

Tablo 35

Yakınındaki ya da Arkasındaki Öğrenciyi Rahatsız Etme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	50	73	128	141	122	3,41	1,26
	%	9,7	14,2	24,9	27,4	23,7		
Öğretmen	f	0	15	24	12	1	2,98	1,77
	%	0	28,8	46,2	23,1	1,9		

Tablo 35'de "yakınındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme" istenmeyen davranışına ilişkin bilgiler aktarılmıştır. Öğrenciler, bu davranışla sınıflarında çok az % 27,4 karşılaştıklarını, öğretmenler ise bu davranışın bazen % 46,2 ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Yakınındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme istenmeyen davranışının aritmetik ortalamasına bakıldığında öğrenciler ($\overline{X}$ = 3,41, SS=1,26) ve öğretmenler ($\overline{X}$ = 2,98, SS=1,77) oranlarıyla bazen ortaya çıkan bir davranış olduğunu açıklamışlardır. Yıldız, Türnüklü ve Zoraloğlu (2001) bu davranışla çok karşılaşıldığını ($\overline{X}$ =3,15) açıklamıştır.

Yapılan bu araştırmada, arkadaşlarını ders sırasında rahatsız etme davranışının bazen olduğu belirlenmiştir. Öğrencinin yaş seviyesinin küçük olmasından dolayı dikkat süreleri kısa olmaktadır. Bu yüzden belli zaman sonra dersten sıkılmakta ve dikkati başka alanlara yani yakınında bulunan arkadaşlarına yönelebilmektedir. Bu durum derslerin tek düze geçmesinden veya derslerde öğrencinin aktif olmadığı yöntemler seçilmesinden kaynaklanan bir sonuç olabilir.

Tablo 36

"Yakınındaki ya da Arkasındaki Öğrenciyi Rahatsız Etme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dav. Hakkında Konuşur	Öğr. Derse Teşvik Eder	Göz Kontağı Kurar	Öğrenciye Yaklaşır	Aniden Dersi Keser	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Öğr. Yerini Değiştirir	Fiziksel Müdahale
ÖĞRENCİ	f	17	17	31	10	8	14	17	12	44	29	58	19
	%	3,3	3,3	6,0	1,9	1,6	2,7	1,4	2,3	8,6	5,9	11,3	3,7
ÖĞRETMEN	f	7	3	7	6	3	5	4	3	0	2	3	0
	%	13,5	5,8	13,5	11,5	5,8	9,6	7,7	5,8	0	3,8	5,8	0,0

"Yakınındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme" davranışına ilişkin olarak öğrenciler, öğretmenlerin en fazla yerlerini değiştirdiklerini %11,3; öğretmenlerse aynı davranışa kuralları hatırlatarak % 13,5 ve öğrencilere adlarıyla seslenerek % 13,5 müdahale ettiklerini belirtmişlerdir. Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001) yapmış oldukları araştırmada öğretmenlerin göz kontağı kurduklarını ortaya koymuşlardır. Sayın (2001) öğrencinin yerini değiştirme yönteminin ara sıra (% 61,3), Karaoğlu (2002) 'da genellikle %52, Atıcı (2002) ise Türk öğretmenlerin % 1,5'i, İngiliz öğretmenlerin %6,5'inin bu yöntemi kullandıkları tespit etmişlerdir. Yapılan bu araştırmaların hepsinde öğrencinin yerini değiştirme yönteminin sık kullanılan bir yöntem olduğu görülmüştür.

Genellikle sınıf içerisinde sorunlu davranış sergileyen öğrenciler belirlidir. Bu tür öğrencilerin davranışlarını, çevresindeki öğrenciler ve oturduğu yerin konumu etkiler. Bu yüzden öğrencilerin yerleri özenle seçilmelidir. Öğretmenler de bu durumu göz önünde bulundurarak bu tür öğrencilerin yerlerini değiştirmiş olabilirler. Birde bu davranışı nadiren yapan öğrenciler vardır. Bunlar içinde sözlü veya sözsüz

uyarıcılar yoluyla davranışın son bulmasını sağlayabilir. Bu yüzden zaman zaman da öğretmenler öğrencinin adını söyleme yöntemini kullanmış olabilirler.

Öğrenciler, "yakınındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme" davranışının bazen ortaya çıktığını ve bu davranışa karşı öğretmenlerin öğrencilerin yerlerini değiştirdiklerini anlatmışlardır. Öğretmenler ise bu davranışı bazen gözlemlediklerini; davranış ortaya çıktığında öğrenciye sınıfın kurallarını hatırlattıklarını ve adıyla seslendiklerini söylemişlerdir.

Tablo 37

Sınıf İçerisinde Ders Araçlarını Uygunsuz Kullanma

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	14	30	84	125	261	4,14	1,06
	%	2,7	5,8	16,3	24,3	50,8		
Öğretmen	f	0	0	11	29	12	4,01	0,67
	%	0	0	21,2	55,8	23,1		

"Sınıf içerisinde ders araçlarını uygunsuz kullanma" davranışına ilişkin öğrencilerin % 50,8'i bu davranışın hiç görülmediğini söylerken; öğretmenlerin % 55,8'i ise çok az görülen bir davranış olduğunu belirtmişlerdir. Ortalama değerine bakıldığında öğrenciler ($\bar{X}$ =4,14, SS=1,06) ve öğretmenler ($\bar{X}$ = 4,01, SS=0,67) çok az gözlemlenen bir davranış olduğunu iletmişlerdir. "Sınıf içerisinde ders araçlarını uygunsuz kullanma" istenmeyen davranışının gözlenme düzeyine ilişkin olarak, öğretmenler öğrencilere göre bu davranışın daha fazla görüldüğünü söylemişlerdir. Bu durumda öğretmenlerin görüşleriyle öğrencilerin görüşleri arasında paralellik görülmemiştir.

Tablo 38

"Sınıf İçerisinde Ders Araçlarını Uygunsuz Kullanma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Dav. Hakkında Konuşur	Öğr. Derse Katar	Öğr. Derse Teşvik Eder	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Sorumluluk Verir	El Kol Hareketi Yapar	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır
ÖĞRENCİ	f	37	11	12	16	10	11	4	10	9	7	30	15
	%	7,2	2,1	2,3	3,1	1,9	2,1	0,4	1,9	1,8	1,4	5,8	2,9
ÖĞRETMEN	f	5	8	1	2	10	1	3	1	3	2	0	1
	%	9,6	15,4	1,9	3,8	19,2	1,9	5,8	1,9	6	3,8	0,0	1,9

Öğretmenlerin karşılaştıkları istenmeyen davranışlardan diğeri de sınıf içerisinde ders araçlarını uygunsuz kullanmadır. Öğrenciler, öğretmenlerin bu davranışa karşı kuralları hatırlattıklarını % 7,2 söylemişlerdir. Farklı olarak öğretmenler, bu davranış ortaya çıktığında davranış hakkında konuştuklarını % 19,2 açıklamışlardır. İstenmeyen davranışlarla ilgili Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001) yapmış oldukları araştırmada öğretmenlerin yapılan davranış hakkında konuştuklarını bildirmişlerdir. Türnüklü ve arkadaşlarının yaptığı araştırmadaki kullanılan yöntemi, yapılan bu araştırmadaki öğretmenlerde kullandıklarını iddia etmişlerdir.

Öğrenciler, "sınıf içerisinde ders araçlarını uygunsuz kullanma" davranışını sınıflarında çok az gözlemlediklerini ve öğretmenlerin bu davranışın çözümünde sınıf kurallarını hatırlatma çözüm stratejisini kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler ise davranışın çok az görüldüğünü ve bu tür davranışlara karşı öğrenciyle konuştuklarını iletmişlerdir.

Tablo 39

Ders Araç Gereçlerini Derse Getirmeyi Unutma

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	25	73	171	170	75	3,38	1,05
	%	4,9	14,2	33,3	33,1	14,6		
Öğretmen	f	2	7	25	16	2	3,17	0,85
	%	3,8	13,5	48,1	30,8	3,8		

Tablo 39'da "ders araç gereçlerini derse getirmeyi unutma" istenmeyen davranışıyla ilgili sayısal değerler verilmiştir. Öğrencilerin % 33,3'ü ve öğretmenlerin % 48,1'i bazen görülen bir davranış olduğunu belirlemişlerdir. Bu davranışın ortalama aralık değerleri irdelendiğinde öğrenciler ($\overline{X}$ =3,38, SS= 1,05) ve öğretmenler de ($\overline{X}$ =3,17, SS=0,85) oranlarıyla bazen ortaya çıkan bir davranış olduğunu ortaya koymuşlardır. Keskin (2002) bu davranışın öğretmenler tarafından bazen gözlemlendiğini ($\overline{X}$ = 2,98), Yıldız, Türnüklü ve Zoraloğlu (2001) bu davranışla az karşılaşıldığını ($\overline{X}$ =2,84) ortaya koymuşlardır. Bu davranışın gözlenme sıklığında, öğrencilerde yeterince sorumluluk duygusunun yerleşmemesi ve öğretmenlerin ders işlenişinde uygun yöntemleri seçememeleri etkili olması muhtemeldir.

Tablo 40

"Ders Araç Gereçlerini Derse Getirmeyi Unutma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Dav. Hakkında Konuşur	Öğr. Derse Teşvik Eder	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Sorumluluk Verir	Öğr. Hafifçe Dokunur	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Öğr. Dersten Atar
ÖĞRENCİ	f	40	26	25	11	15	10	9	24	20	78	39	18
	%	7,8	5,1	4,9	2,1	2,9	1,9	1,8	4,7	3,9	15,2	7,6	3,5
ÖĞRETMEN	f	2	5	7	6	10	5	3	5	0	2	0	0
	%	3,8	9,6	13,5	11,5	19,2	9,6	5,8	9,6	0	3,8	0	0

Öğrenciler, öğretmenlerin ders araç gereçlerini derse getirmeyi unutan öğrenciyi azarladıklarını %15,2 açıklarlarken; öğretmenler bu şekilde bir davranış ortaya koyan öğrenciye yapılan davranış hakkında konuştuklarını %19,2 söylemişlerdir. Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001) yapmış oldukları araştırmada öğretmenlerin yapılan davranış hakkında konuştuklarını belirlemişlerdir.

Öğrenciler, "ders araç gereçlerini derse getirmeyi unutma" istenmeyen davranışın bazen görüldüğü ve bu davranışa karşı öğretmenlerin öğrenciyi azarladıklarını söylemişlerdir. Öğretmenler ise bu davranışın bazen açığa çıktığını ve gösterilen davranış hakkında öğrencilerle konuştuklarını belirtmişlerdir.

Tablo 41

Sınıf İçerisinde Başkasının Sözünü Kesme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	43	91	143	129	108	3,32	1,22
	%	8,4	17,7	27,8	25,1	21		
Öğretmen	f	2	19	23	6	2	2,75	0,86
	%	3,8	36,5	44,2	11,5	3,8		

"Sınıf içerisinde başkasının sözünü kesme" davranışı öğrencilerin %27,8'i ve öğretmenlerin % 44,2'si tarafından "bazen" gözlemlendiği anlaşılmaktadır. Bu davranışın ortalaması irdelendiğinde öğrenciler ($\overline{X}$ = 3,32, SS= 1,22) ve öğretmenler ($\overline{X}$ = 2,75, SS= 0,86) "bazen" ortaya çıkan bir davranış olduğunu vurgulamışlardır.

Tablo 42

"Sınıf İçerisinde Başkasının Sözünü Kesme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Dav. Hakkında Konuşur	Hışşt Diye Ses Çıkartır	Öğr. Derse Katar	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Görmezden Gelir	Aniden Dersi Keser	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır
ÖĞRENCİ	f	46	31	33	14	16	17	12	16	14	17	51	36
	%	8,9	6,0	6,4	2,7	3,1	3,3	2,3	3,1	2,7	3,3	9,9	7,0
ÖĞRETMEN	f	15	6	4	2	5	10	1	6	0	0	0	0
	%	29	11,5	7,7	3,8	10	19,2	1,9	12	0,0	0,0	0	0

Tablo 42'de sınıf içerisinde başkasının sözünü kesme istenmeyen davranışının çözümünde kullanılan yöntemlerin sayısal verileri verilmiştir. Bu

tablodan öğrencilerin % 8,9'u ve öğretmenlerin %29'u bu davranış görüldüğünde öğretmenlerin sınıfın kuralları hatırlattıklarını söylemişlerdir. Aynı sonucu Türnüklü ve arkadaşları bulmuşlardır. 2001 yılında yaptıkları araştırmada öğretmenlerin bu karşı öğrenciye kuralları hatırlattıkları belirlemişlerdir.

Öğretmenlerin, arkadaşının sözünü kesmeme konusunda sınıflarda bir kural koydukları ve öğrenciler bu kurala uymadıklarında kuralların hatırlatılmasının davranışı sonlandırmaya yeterli olduğunu görmüşlerdir. Öğretmenler, "sınıf içerisinde başkasının sözünü kesme" davranışının bazen ortaya çıktığını ve bu davranışa karşı sınıfın kurallarının hatırlatıldığını söylemişlerdir.

Tablo 43

Ders Etkinliklerine Katılmama

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	F	23	61	113	118	199	3,79	1,20
	%	4,5	11,9	22	23	38,7		
Öğretmen	F	2	2	17	29	2	3,51	0,80
	%	3,8	3,8	32,7	55,8	3,8		

Tablo 43'de "ders etkinliklerine katılmama" istenmeyen davranışının öğrenciler tarafından hiç % 38,7 gözlenmediği, öğretmenler tarafından ise çok az gözlenen % 55,8 bir davranış olduğu saptanmıştır. Ortalama aralık değerine göre öğrenciler ($\overline{X}$ = 3,79,SS= 1,20) ve öğretmenler ($\overline{X}$ =3,51, SS= 0,80) tarafından çok az gözlemlenen bir davranış olarak belirlenmiştir. Sayın (2001); yaptığı araştırmada, bu davranışı öğretmenlerin nadiren % 74,5 görüldüğünü, Keskin (2002) tarafından yapılan araştırmada da nadiren ($\overline{X}$ =2,15) ortaya çıktığını, Yıldız, Türnüklü ve Zoraloğlu (2001) bu davranışla az karşılaşıldığını ($\overline{X}$ =2,59) ortaya koymuşladır. Bu sonuçların hepsi, yapılan araştırmanın sonucunu destekler nitelikte bulunmuştur. Öğretmenin uyguladığı yöntemin öğrenci katılımına uygun olmaması ve kişisel becerilerinin öğrencileri etkinliklere katmaya yeterli olmaması bu davranışın gözlenmesinde etkili olabilir (Keskin, 2002:38).

Tablo 44

"Ders Etkinliklerine Katılmama" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Haturlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Dav. Hakkında Konuşur	Öğr. Derse Katar	Öğr. Derse Teşvik Eder	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Sorumluluk Verir	El Kol Hareketi Yapar	Öğrenciyi Azarlar	Fiziksel Müdahale Eder
ÖĞRENCİ	f	15	16	21	34	9	30	15	17	12	14	21	13
	%	3	3,1	4,1	6,6	1,8	5,8	2,9	3	2,3	2,7	4,1	3
ÖĞRETMEN	f	4	2	2	1	2	11	11	5	8	0	0	0
	%	7,7	3,8	3,8	1,9	3,8	21,2	21,2	9,6	15,4	0,0	0,0	0,0

Yukarıdaki tabloda ders etkinliklerine katılmayan öğrencilere karşı öğretmen tepkileri verilmiştir. Öğrencilere göre öğretmenler bu davranış belirdiğinde öğrenciyi derse katmaya çalıştıklarını % 5,8; öğretmenlerde bu sorun karşısında öğrenciyi derse katmaya %21,2 ve teşvik etmeye %21,2 çalıştıklarını dile getirmişlerdir. Aynı doğrultuda Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001)'da öğretmenlerin öğrencileri derse katmaya çalıştıklarını aktarmışlardır. Atıcı (2002) ise derse teşvik etme yöntemini Türk öğretmenlerin % 7,5'i, İngiliz öğretmenlerin %16,8'inin kullandığını saptamıştır.

Ders etkinliklerine katılmayan öğrenci hem öğretmeni hem de sınıfta bulunan diğer öğrencileri rahatsız etmesi açısından önemli bir sorundur. Buna karşın öğretmenler öğrenciyi zorlamadan derse teşvik ederek ve özendirerek bu davranışa önlem aldıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin bu tür davranışlara karşı bu tür yöntemleri kullanmaları etkili bir sınıf yönetimi açısından olumlu olarak görülebilir.

Öğrenciler, "ders etkinliklerine katılmama" davranışının çok az görüldüğünü ve öğretmenlerin bu davranışa karşı öğrenciyi derse katmaya çalıştıklarını

iletmişlerdir. Öğretmenler, bu istenmeyen davranışın sınıflarında çok az belirdiğini ve davranışa karşı öğrenciyi derse katmaya, teşvik etmeye çalıştıklarını vurgulamışlardır.

Tablo 45

Derste Amaçsızca Ortalıkta Dolaşma

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	25	43	120	119	207	3,85	1,17
	%	4,9	8,4	23,3	23,2	40,3		
Öğretmen	f	1	1	14	20	16	3,94	0,91
	%	1,9	1,9	26,9	38,5	30,8		

"Derste amaçsızca ortalıkta dolaşma" istenmeyen davranışının sınıflarda, öğrenciler hiç % 40,3 görülmediğini; öğretmenlerde bu davranışın çok az ortaya çıktığını %38,5 ifade etmişlerdir. Bu davranışın ortalaması incelendiğinde öğrencilerin ($\overline{X}$ = 3,85, SS= 1,17) ve öğretmenlerin ($\overline{X}$ =3,94, SS= 0,91) bu davranışı çok az gözlemledikleri ortaya çıkmıştır. Sayın'ın 2001 yılında yaptığı araştırmada, bu davranışın nadiren (% 52) görüldüğünü, Yıldız, Türnüklü ve Zoraloğlu (2001) bu davranışla seyrek karşılaşıldığını ($\overline{X}$ =2,31) belirlemişlerdir.

Tablo 46

"Derste Amaçsızca Ortalıkta Dolaşma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dav. Hakkında Konuşur	Espriyle Karşılık Verir	Öğr. Derse Katar	Öğr. Derse Teşvik Eder	Öğr. Hafifçe Dokunur	Aniden Dersi Keser	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Öğr. Dışarı Atar
ÖĞRENCİ	f	20	23	34	12	11	10	6	5	12	37	37	11
	%	4	4,5	6,6	2,3	2,1	1,9	1,2	1	2,3	7,2	7,2	2
ÖĞRETMEN	f	8	6	9	0	0	2	3	2	1	0	1	0
	%	15,4	11,5	17,3	0,0	0,0	3,8	5,8	3,8	1,9	0,0	1,9	0,0

"Derste amaçsızca ortalıkta dolaşma" istenmeyen davranışa ilişkin olarak öğrenciler, öğretmenlerin öğrenciyi azarladıklarını % 7,2, öğrenciye bağırdıklarını %7,2 buna karşın öğretmenler ise öğrencilerin söyledikleri yöntemi kullanmadıklarını, böyle davranışa karşı öğrenciye adıyla seslendiklerini %17,3 ifade etmişlerdir. Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001) ise öğrenciye sınıfın kurallarını hatırlatıldığını iletmişlerdir.

Öğrenciler, "derste amaçsızca ortalıkta dolaşma" davranışının çok az ortaya çıktığını; bu davranışın çözümünde öğretmenlerin öğrenciyi azarladıkları ve öğrenciye bağırdıklarını söylemişlerdir. Öğretmenler de sınıflarda çok az görüldüğünü, bu tür davranışı sergileyen öğrenciye adıyla seslendiklerini belirtmişlerdir.

Tablo 47

Derste Fısıldaşma ya da Gizli Konuşma

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	F	77	96	137	136	68	3,04	1,25
	%	15	18,7	26,7	26,5	13,2		
Öğretmen	F	5	11	17	17	2	3	1,04
	%	9,6	21,2	32,7	32,7	3,8		

"Derste fısıldaşma ya da gizli konuşma" davranışına ilişkin bulgular tablo 47'de verilmiştir. Bu davranışla öğrencilerin % 26,7 bazen düzeyinde karşılaştıkları öğretmenlerin ise % 32,7 değerle bazen ve çok az karşılaştıkları belirlenmiştir. Davranışın aritmetik değerlerine bakıldığında öğrenciler ($\bar{X}$ =3,04, SS= 1,25) ve öğretmenler ($\bar{X}$ =3, SS=1,04) bazen beliren bir davranış olduğunu dile getirmişlerdir.

Tablo 48

"Derste Fısıldaşma ya da Gizli Konuşma" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Hışşt Diye Ses Çıkartır	Öğr. Derse Katar	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Görmezden Gelir	Öğrenciye Yaklaşır	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Fiziksel Müdahale Eder
ÖĞRENCİ	f	27	17	44	16	27	16	25	19	14	30	43	32
	%	5,3	3,3	8,6	3,1	5,3	3,1	4,9	3,7	2,7	5,8	8,4	6,2
ÖĞRETMEN	f	8	1	8	1	7	2	11	1	2	0	0	0
	%	15,4	1,9	15,4	1,9	3,5	3,8	21,2	1,9	3,8	0,0	0,0	0,0

Öğrenciler, öğretmenlerin derste fısıldaşan ya da gizlice konuşan öğrenciye adıyla seslendiğini % 8,6 ile ifade etmişlerdir. Aynı soru öğretmenlere sorulduğunda öğrenciyle göz teması kurduklarını % 21,2 söylemişlerdir. Öğrencilerin % 6,2'si öğretmenlerin fiziksek müdahalede bulunduklarını söylemeleri dikkat çekici bir nokta olarak görülmüştür. Türnüklü ve arkadaşları (2001)'da öğretmenlerin göz kontağı kurma yöntemini kullandıklarını belirlemişlerdir. Okutan (2001) göz teması yönteminin her zaman (%46,22) kullanıldığını, Keskin (2002) öğretmenlerin %6,66'sının, Karaoğlu (2002) her zaman (% 54,2) kullanıldığını, Atıcı (2002) ise Türk öğretmenlerin % 9,4, İngiliz öğretmenlerin %6,1 oranında kullandığını nakletmişlerdir.

Öğrencide uyumsuz bir davranış görüldüğünde öğretmenler, öğrencilerin gözlerine bakarak yaptığı davranışın yanlış olduğunu ve düzeltmesi gerektiğini anlatmak isterler. Bu yöntemi kullanan öğretmen hem ders akışını kesmemiş hem de diğer öğrencilerin dikkatini dağıtmamış olur. Öğretmenlerin %20'si bu yöntemi kullanıyor olması sınıf içindeki düzeni bozmadan sınıfta disiplini sağlama açısından olumlu olacağı düşünülmektedir.

Öğrenciler, bu davranışla sınıfta bazen karşılaşıldığını ve öğretmenlerin davranışa karşı öğrencinin adıyla seslendiklerini vurgulamışlardır.

Öğretmenler, "derste fısıldaşma ya da gizli konuşma" davranışını bazen gözlemlediklerini ve göz teması kurarak davranışı sonlandırdıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 49

Derste Dalıp Gitme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	23	50	113	144	184	3,80	1,15
	%	4,5	9,7	22	28	35,8		
Öğretmen	f	1	1	18	25	7	3,69	0,80
	%	1,9	1,9	34,6	48,1	13,5		

Tablo 49'da "derste dalıp gitme" istenmeyen davranışına ilişkin bulgular özetlenmiştir. Öğrenciler, hiç % 35,8 karşılaşılmayan bir davranış olduğunu belirtirken, öğretmenler ise bu davranışla çok az %48,1 karşılaştıklarını

belirtmişlerdir. Bu davranışı öğrencilerin ($\overline{X}$ = 3,80, SS= 1,15) ve öğretmenlerin ($\overline{X}$ = 3,69, SS= 0,80) çok az gözlemlediklerini tespit edilmiştir. Bu istenmeyen davranışın görülmesinin nedeni çocuğun dersten sıkılması ve öğretmenin dersi işlemede seçtiği yöntemin ilgi uyandırmaması olabilir.

Tablo 50

"Derste Dalıp Gitme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Hışşt Diye Ses Çıkartır	Espriyle Karşılık Verir	Öğr. Derse Katar	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Hafifçe Dokunur	El Kol Hareketi Yapar	Öğrenciye Bağırır
ÖĞRENCİ	f	14	14	56	11	12	12	14	33	18	11	18	16
	%	3	2,7	10,9	2,1	2,3	2,3	2,7	6	3,5	2,1	3,5	3
ÖĞRETMEN	f	1	0	11	2	1	1	2	6	5	3	3	0
	%	2	0,0	21,2	3,8	2	1,9	3,8	12	9,6	5,8	6	0

Araştırmaya katılan öğrencilerin % 10,9'u ve öğretmenlerin %21,2'si derste dalan öğrenciye adıyla seslenildiği yanıtını vermişlerdir. Buradan da öğrencilerin gözlemleriyle öğretmenlerin gözlemlerinin örtüştüğü anlaşılır. Türnüklü, Yıldız ve Zoraloğlu (2001)'da bu davranışa öğretmenlerin öğrencilere adlarıyla seslenerek müdahale ettiklerini söylemişlerdir.

Öğrenciler, öğretmenler "derste dalıp gitme" istenmeyen davranışının çok az ortaya çıktığını ve derste dalan öğrenciye adıyla seslenildiğini açıklamışlardır.

Tablo 51

Sınıf İçerisinde Gizlice Bir Şeyler Yeme İçme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	12	28	73	115	286	4,23	1,03
	%	2,3	5,4	14,2	22,4	55,6		
Öğretmen	f	0	0	2	21	29	4,51	0,57
	%	0	0	3,8	40,4	55,8		

"Sınıf içerisinde gizlice bir şeyler yeme içme" davranışının görülme sıklığına ilişkin olarak öğrencilerin %55,6'sı, öğretmenlerin ise %55,8'i bu davranışı hiç görmediklerini görülmediğini bildirmiştir. Ortalama aralık oranlarına göre öğrenciler, çok az ($\overline{X}$ = 4,23, SS= 1,03) ortaya çıktığını öğretmenler biraz farklı olarak da hiç ($\overline{X}$ = 4,51, SS= 0,57) ortaya çıkmadığını nakletmişlerdir. Sayın'ın yaptığı araştırmada bu davranışın görülmediğini (%46,9) saptarken, Yıldız, Türnüklü ve Zoraloğlu (2001) bu davranışla çok seyrek karşılaşıldığını ($\overline{X}$ =2,22) açıklamışlardır.

Tablo 52

"Sınıf İçerisinde Gizlice Bir Şeyler Yeme İçme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Dav. Hakkında Konuşur	Hışşt Diye Ses Çıkartır	Espriyle Karşılık Verir	Göz Kontağı Kurar	Öğr. Hafifçe Dokunur	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Öğr. Dersten Dışarı Atar
ÖĞRENCİ	f	25	21	11	6	10	5	4	10	12	25	19	11
	%	4,9	4,1	2,1	1,2	1,9	1,0	0,8	1,9	2,3	4,9	3,7	2,1
ÖĞRETMEN	f	8	2	2	1	1	1	2	3	1	1	0	0
	%	15,4	3,8	3,8	1,9	1,9	1,9	3,8	5,8	1,9	1,9	0,0	0,0

Tablo 52'de sınıf içerisinde gizlice bir şeyler yeme içme davranışına karşı öğretmenlerin uyguladıkları çözüm stratejilerine yer verilmiştir. Bu verilere göre öğrenciler, öğretmenlerin bu davranışı gördüklerinde en çok kuralları hatırlattıkları % 4,9 ve öğrencilere bağırdıklarını %4,9; öğretmenler ise genelde kuralları hatırlattıklarını % 15,4 ifade etmişlerdir.

Öğrenciler, "sınıf içerisinde gizlice bir şeyler yeme içme" davranışının çok az belirdiğini; bu davranışa karşı öğretmenlerin öğrenciye kuralları hatırlattıkları ve öğrencilere bağırdıklarını söylemişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı, davranışın sınıflarında "hiç" düzeyinde görüldüğünü söylerken; "çok az" görüldüğünü belirten öğretmenler ise davranışı sergileyen öğrenciye kuralların hatırlatıldığını belirtmişlerdir.

Tablo 53

Derse Gelmeme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	9	18	92	110	285	4,25	0,98
	%	1,8	3,5	17,9	21,4	55,4		
Öğretmen	f	0	0	5	22	25	4,98	0,66
	%	0	0	9,6	42,3	48,1		

Tablo 53'de "derse gelmeme" istenmeyen davranışıyla ilgili veriler verilmiştir. Bu davranışı öğrencilerin %55,4 ve öğretmenlerin % 48,1 yarıya yakını hiç görmediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin en az karşılaştıkları istenmeyen davranışın ($\overline{X}$ = 4,98, SS= 0,98) ortalamayla "derse gelmeme" olduğunu belirtmişlerdir. Öğrenciler bu davranışla karşılaşma ortalamasının ($\overline{X}$ = 4,25, SS= 0,66) olduğunu ve hiç karşılaşmadıklarını iletmişlerdir. Bu madde de öğrencilerle öğretmenler birbirlerini destekler yanıtlar verdikleri ortaya çıkmıştır. Bu davranışın düşük sıklıkta gözlenmesinde sınıf öğretmeninin çocukları okuldan soğutucu davranışlarda bulunmaması, okulda yapılan etkinlikleri sevdirmesi ve aile ile işbirliği içinde çalışması etkili olmuş olabilir.

Tablo 54

"Derse Gelmeme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Dav. Hakkında Konuşur	Espriyle Karşılık Verir	Öğr. Derse Teşvik Eder	Öğr. Sorumluluk Verir	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Öğrenciyi Müdüre Yollar	Öğrenciyi Tehdit Eder
ÖĞRENCİ	f	24	10	13	54	7	6	5	7	19	9	16	10
	%	4,7	1,9	2,5	10,5	1,4	1,2	1,0	1,4	3,7	1,8	3,1	1,9
ÖĞRETMEN	f	0	0	8	9	5	0	1	1	0	1	1	0
	%	0	0,0	15,4	17,3	9,6	0,0	1,9	1,9	0,0	1,9	1,9	0,0

Derse gelmeyen bir öğrenciye, öğrencilerin %10,5'i ve öğretmenlerin %17,3'ü derse gelmeyen öğrencini ailesiyle konuştuklarını belirtmişlerdir.

Derse gelmeme davranışının aileden kaynaklanabileceği düşüncesiyle davranışın son bulması için öğretmenler bu çözüm yöntemini kullanmış olabilirler.

Öğrenciler ve öğretmenler "derse gelmeme" istenmeyen davranışıyla sınıflarda hiç karşılaşmadıklarını, böyle bir davranışla karşılaşıldığında öğrencinin ailesiyle konuşulduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 55

Derse Geç Gelme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	19	38	136	170	151	3,77	1,06
	%	3,7	7,4	26,5	33,1	29,4		
Öğretmen	f	0	0	4	28	20	4,30	0,61
	%	0	0	7,7	53,8	38,5		

Tablo 55 incelendiğinde derse geç gelme davranışının öğrencilerde görülme sıklığı incelendiğinde öğretmenlerin %33,1, öğretmenlerin %53,8 oranlarıyla çok az seçeneğinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ortalamasına bakıldığında öğrenciler çok az ($\overline{X}$ = 3,77, SS= 1,06) ortaya çıktığını belirtirlerken öğretmenler bu davranışın hiç ($\overline{X}$ =4,30, SS= 0,61) ortaya çıkmadığını dile getirmişlerdir. Bu davranış hakkında öğrenciler öğretmenlerden farklı düşündükleri ortaya çıkmıştır. Bu türlü istenmeyen davranışların görülmesi öğrenci ve öğretmenin dikkatini dağıtmasının yanı sıra derse ayrılan zamanın verimli kullanılması engellenmiş olur. Öğretmen bu davranışın neden yapıldığını anlamaya çalışarak gerekli önlemleri almalıdır.

Tablo 56

"Derse Geç Gelme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Öğr. Ailesiyle Konuşur	Dav. Hakkında Konuşur	Espriyle Karşılık Verir	Öğr. Görmezden Gelir	Öğr. Sorumluluk Verir	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciyi Müdüre Yollar	Öğr. Dersten Dışarı Atar
ÖĞRENCİ	f	71	12	10	42	11	21	15	16	12	41	10	16
	%	13,8	2,3	1,9	8,2	2,1	4,1	2,9	3,1	2,3	8,0	1,9	3,1
ÖĞRETMEN	f	11	1	1	7	5	2	0	0	0	0	1	0
	%	21,2	1,9	1,9	13,5	9,6	3,8	0,0	0,0	0,0	0,0	1,9	0,0

Öğrencilerin % 13,8'i, öğretmenlerin ise % 21,2'si derse geç gelen öğrenciye öğretmenlerin sınıf kurallarını hatırlattıklarını işaretlemişlerdir.

Derse geç gelme davranışı sürekli görülürse ciddi bir problem olarak algılanabilir. Bu tür davranışla müdahale edilmediğinde davranışın yerleşmesine neden olabilmektedir. Bu probleme karşılık öğretmenlerin önleyici disiplin

yöntemini kullandıkları anlaşılmaktadır. Bu durumda öğretmenlerin sorumlu sınıf yönetimi anlayışına sahip oldukları söylenebilir.

Öğrenciler, "derse geç gelme" istenmeyen davranışının çok az ortaya çıktığını ve bu davranışa karşı öğretmenlerin sınıf kurallarını hatırlattıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenlerin büyük bir kısmı, davranışın sınıflarında "hiç" düzeyinde görüldüğünü söylerken; "çok az" görüldüğünü belirten öğretmenler ise davranışı sergileyen öğrenciye kuralların hatırlatıldığını belirtmişlerdir.

.

Tablo 57

Derste Birbirlerine Not Yazma ve İletme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	f	37	56	111	141	169	3,67	1,23
	%	7,2	10,9	21,6	27,4	32,9		
Öğretmen	f	1	1	11	22	17	4,01	0,89
	%	1,9	1,9	21,2	42,3	32,7		

Tablo 57'de "derste birbirlerine not yazma ve iletme" davranışına ilişkin olarak yüzdelik dilimlere bakıldığında öğrenciler, bu davranışı hiç % 32,9 gözlemlemediklerini dile getirirlerken öğretmenler ise çok az % 42,3 gözlemlediklerini açıklamışlardır. Bu davranış ile öğrenciler ($\bar{X}$ =3,67, SS=1,23) ve öğretmenlerin bu davranışla ($\bar{X}$ =4,01, SS= 0,89) çok az karşılaştıkları belirlenmiştir.

Tablo 58

"Derste Birbirlerine Not Yazma ve İletme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Dav. Hakkında Konuşur	Hışşt Diye Ses Çıkartır	Göz Kontağı Kurar	Aniden Dersi Keser	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Öğr. Yerini Değiştirir	Fiziksel Müdahale Eder
ÖĞRENCİ	f	27	19	19	26	6	11	14	15	44	34	14	14
	%	5,3	3,7	3,7	5,1	1,2	2,1	2,7	2,9	8,6	6,6	2,7	2,7
ÖĞRETMEN	f	3	5	1	2	6	4	7	1	0	0	0	0
	%	6	9,6	1,9	3,8	12	7,7	13,5	2	0,0	0,0	0	0

Tablo 58'de derste birbirlerine not yazma ve iletme davranışına karşı öğretmenlerin kullandıkları yöntemlerin verileri sıralanmıştır. Öğrenciler, öğretmenlerin bu davranışa karşı en çok öğrenciyi azarladıklarını % 8,6 söylerlerken öğretmenler ise bu yöntemi hiç kullanmadıklarını öğrenciyle göz teması kurduklarını % 13,5 aktarmışlardır.

Öğrenciler, "derste birbirlerine not yazma ve iletme" davranışıyla çok az karşılaştıklarını ve öğretmenlerin bu davranışı gösteren öğrenciyi azarladıklarını belirtmişlerdir. Öğretmenler, bu davranışın çok az ortaya çıkan bir davranış olduğunu, derste birbirlerine not yazan ve ileten öğrenciyle göz teması kurduklarını dile getirmişlerdir.

Tablo 59

Derste Aşırı Gülme

Seçenekler		Her Zaman (1)	Çoğunlukla (2)	Bazen (3)	Çok Az (4)	Hiç (5)	$\bar{X}$	SS
Öğrenci	F	50	79	123	133	129	3,41	1,28
	%	9,7	15,4	23,9	25,9	25,1		
Öğretmen	F	0	3	9	21	19	4,07	0,88
	%	0	5,8	17,3	40,4	36,5		

Son istenmeyen davranışla ilgili bilgiler tablo 59'da yer almıştır. Bu davranışla öğrenciler % 25,9 ve öğretmenler % 40,4 "çok az" karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Bu davranışın ortalamasına bakıldığında öğrenciler ($\bar{X}$ =3,41, SS= 1,28) "bazen" öğretmenler ise ($\bar{X}$ =4,07, SS= 0,88) çok az karşılaştıkları ortaya koymuşlardır. Bu davranışta öğrencilerin gözlemleriyle öğretmenlerin gözlemleri arasında fark olduğu söylenebilir. Sayın'ın (2001) bu konuda yaptığı araştırmada davranışın nadiren (%75,1), Yıldız, Türnüklü ve Zoraloğlu (2001)'nun ise bu davranışla çok seyrek karşılaştıkları ($\bar{X}$ =2,07) belirlenmiştir.

Tablo 60

"Derste Aşırı Gülme" Davranışının Çözümünde Kullanılan Stratejiler

Kullanılan Yöntemler		Kuralları Hatırlatır	Dav. Sonlandırmasını İster	Öğr. Adıyla Seslenir	Dersten Sonra Konuşur	Hışşt Diye Ses Çıkartır	Espriyle Karşılık Verir	Göz Kontağı Kurar	Öğrenciyi Azarlar	Öğrenciye Bağırır	Fiziksel Müdahale Eder	Öğr. Dersten Dışarı Atar	Öğrenciyi Tehdit Eder
ÖĞRENCİ	f	32	18	29	9	20	33	13	47	32	18	26	20
	%	6,2	3,5	5,6	1,8	3,9	6,4	2,5	9,1	6,2	3,5	5,1	3,9
ÖĞRETMEN	f	4	4	7	1	4	3	4	1	0	0	0	0
	%	7,7	7,7	13,5	1,9	7,7	5,8	7,7	1,9	0,0	0,0	0,0	0,0

"Derste aşırı gülme" davranışına ilişkin olarak öğretmenlerin uyguladıkları çözüm yöntemleri yukarıdaki tabloda özetlenmiştir. Bu tabloya göre öğrenciler, öğretmenlerin derste aşırı gülen öğrenciyi azarladıklarını % 9,1 buna karşın öğretmenler öğrenciye adıyla seslendiklerini % 13,5 aktarmışlardır. Bu maddede öğretmenlerle öğrencilerin farklı şekilde gözlemle de bulunduğu görülmüştür.

Öğrenciler, "derste aşırı gülme" davranışının bazen ortaya çıktığını ve bu davranışa karşı öğretmenlerin öğrenciyi azarladıklarını vurgulamışlardır. Öğretmenler ise davranışın çok az gözlemlendiğini, bu türlü davranışlara karşı öğrencinin adlarıyla müdahale ettiklerini söylemişlerdir.

4.3. Üçüncü, Dördüncü, Beşinci ve Altıncı Alt Problemlere İlişkin Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde istenmeyen davranışların görülme sıklığı ve istenmeyen davranışlara karşı uygulanan çözüm stratejileri hakkında öğrenci öğretmen görüşleri arasında farklılığın olup olmadığı; cinsiyete göre istenmeyen davranışların görülme sıklığı ve istenmeyen davranışlara karşı uygulanan çözüm stratejileri hakkında farklılığın olup olmadığı hakkında bulgu ve yorumlara yer verilmiştir. Yorumlama yapılırken standart sapma ve **t** testi değerleri dikkate alınmıştır. Veriler madde bazında verilen tablolarda özetlenmiştir.

Tablo 61
Sınıf İçinde Görülen İstenmeyen Davranışlara İlişkin Olarak Öğretmenlerle Öğrenciler arasındaki farklılığın Olup Olmadığının Tespiti İçin Uygulanan t Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	df	t	P
Öğretmen	52	105,61	10,70	564	-.71	.478
Öğrenci	514	107,36	17,42			
					P≤ .05	

Tablo 61 incelendiğinde öğretmenler ile öğrencilerin verdikleri yanıtların ortalamalarının da yakın olduğu görülmektedir. Standart sapma değerlerine

bakıldığında öğretmenlere ait standart sapma değerinin SS= 10,70, öğrencilere ait standart sapma değeri ise SS= 17,42 olduğu görülmektedir. Yaklaşık standart sapma değerlerine sahip 2 gruba ait yanıtların birbirine yakın değerlerde homojenliğe sahip olduğu söylenebilir.

Tablo 61 incelendiğinde her iki grubun verdikleri yanıtların ortalama değerleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farkın olup olmadığının tespiti için t testi hesaplanmış ve 2 grup arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır (t = - .71, p≤ 0,05).

Tablo 62

İstenmeyen Davranışlara Karşı Uygulanan Müdahalelerde Öğretmenler İle Öğrenciler Arasında Farklılığın Olup Olmadığının Tespiti İçin Uygulanan t Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	df	t	P
Öğretmen	52	150,71	58,72	564	-4.82	0,000
Öğrenci	514	225,88	116,71			
					P≤ .05	

Tablo 62 incelendiğin de öğrencilerle öğretmenlerin verdikleri yanıtların ortalamaları karşılaştırıldığında ortalamaların farklı olduğu görülmektedir. Her iki grubun standart sapma değerleri irdelendiğinde öğretmenlerin standart sapma değerinin SS= 58,72 iken öğrencilerin standart sapma değerinin ise SS= 116,71 olduğu saptanmıştır. Bu değerler arasında da farklılık olduğu söylenebilmektedir.

Her iki grubun t testi değeri incelendiğinde, bu iki grubun verdikleri cevaplar arasında anlamlı fark bulunduğu belirlenmiştir (t= -4,82, p≤ 0,05).

Tablo 63

Sınıf İçinde Görülen İstenmeyen Davranışlara İlişkin Olarak Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığın Olup Olmadığının Tespiti İçin Uygulanan t Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	df	t	P
Erkek	269	106,91	16,65	564	.386	.564
Kız	297	107,46	17,17			
					P≤ .05	

Tablo 63'e bakıldığında erkekler ile kızların verdikleri yanıtların ortalamalarının yakın olduğu tespit edilmiştir. Erkeklerle kızların standart sapma değerlerine bakıldığında erkeklere ait standart sapma değerinin SS= 16,65, kızlara ait standart sapma değerinin de SS= 17,17 olduğu görülmüştür. Yaklaşık standart sapma değerlerine sahip 2 gruba ait yanıtların birbirine yakın değerlerde homojenliğe sahip olduğu söylenebilir.

Her iki grubun verdikleri yanıtların ortalama değerleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farkın olup olmadığının tespiti için t testi hesaplanmış ve 2 grup arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur (t= .386, p≤ 0,05).

Tablo 64

İstenmeyen Davranışlara Karşı Uygulanan Stratejilere İlişkin Cinsiyet Değişkenine Göre Farklılığın Olup Olmadığının Tespiti İçin Uygulanan t Testi Sonuçları

Gruplar	N	$\bar{X}$	SS	df	t	P
Erkek	269	224,70	108,45	564	-1,189	.235
Kız	297	213,79	109,69			
					P≤ .05	

Tablo 64'e bakıldığında erkekler ile kızların verdikleri yanıtların ortalamalarının az yakın olduğu tespit edilmiştir. Erkeklerle kızların standart sapma değerlerine bakıldığında erkeklere ait standart sapma değerinin SS= 108,45, kızlara

ait standart sapma değerinin de SS= 109,69 olduğu görülmüştür. Yaklaşık standart sapma değerlerine sahip 2 gruba ait yanıtların birbirine yakın değerlerde homojenliğe sahip olduğu söylenebilir.

Her iki grubun verdikleri yanıtların ortalama değerleri arasında .05 düzeyinde anlamlı bir farkın olup olmadığının tespiti için t testi hesaplanmış ve 2 grup arasında anlamlı bir olmadığı bulunmuştur ($t= -1,189$, $p\leq 0,05$).

BÖLÜM V

SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın sonuçları ve bu sonuçlara dayalı olarak geliştirilen öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

Bu araştırmada; Bolu merkez ilköğretim okullarında bulunan öğretmen ve öğrencilerin, sınıf içerisinde görülen istenmeyen davranışların görülme derecesi ve bu davranışlara karşı hangi çözüm stratejilerinin uygulandığı konusunda algıları saptanıp, elde edilen verilerin istatistiksel analizleri yapılarak aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Bolu merkez ilköğretim okulları beşinci sınıf öğretmen ve öğrencilerine göre:

1. Öğrencilerin sınıfta ve okulda en sık karşılaştıkları istenmeyen davranış "derste fısıldaşma ya da gizli konuşma"; öğretmenlerin en sık karşılaştıkları istenmeyen davranış"sınıf içerisinde arkadaşından yakınma" olarak belirlenmiştir.

2. Öğrencilerin sınıfta ve okulda en az karşılaştıkları istenmeyen davranış " sınıf içerisinde hırsızlık yapma"; öğretmenlerin en az karşılaştıkları istenmeyen davranış ise " derse gelmeme" olarak saptanmıştır.

3. Aritmetik ortalama değerine göre hiçbir davranışın "her zaman" düzeyinde gözlemlenmediği saptanmıştır.

4. Aritmetik ortalama değerine göre öğretmenler "çoğunlukla" düzeyinde sadece "sınıf içinde arkadaşından yakınma(şikâyet etme)" istenmeyen davranışının görüldüğünü; öğrencilere göre ise "çoğunlukla" düzeyinde hiçbir istenmeyen davranışın görülmediği ortaya çıkmıştır.

5. Aritmetik ortalama değerine göre öğrencilerin sınıflarında "bazen" düzeyinde karşılaştıkları istenmeyen davranışlar sırasıyla şunlardır: Fısıldaşma ya da gizli konuşma , sınıf içerisinde arkadaşından yakınma, derste gürültü çıkarma, sınıf içerisinde arkadaşına fiziksel saldırganlıkta bulunma, sınıf içerisinde arkadaşlarıyla alay etme, sınıfı temiz kullanmama, sınıf içerisinde başkasının sözünü kesme, ders

araç ve gereçlerini derse getirmeyi unutma, ödevlerini yapmama, sınıf içerisinde arkadaşına bağırma, derste aşırı gülme, yanındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etmedir.

6. Aritmetik ortalama değerine göre öğretmenlerin "bazen" düzeyinde karşılaştıkları istenmeyen davranışlar: Sınıf içerisinde başkasının sözünü kesme, yanındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme, derste fısıldaşma ya da gizli konuşma, derste gürültü çıkarma, sınıfı temiz kullanmama, ders araç ve gereçlerini derse getirmeyi unutma, sınıf kurallarına uymama, ödevlerini yapmama, sınıf içerisinde arkadaşına bağırma olarak ortaya çıkmıştır.

7. Aritmetik ortalama değerine göre "çok az" düzeyinde öğrencilerin; derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma, sınıf içerisinde arkadaşına küfür etme, kurallarına uymama, derste birbirlerine not yazma ve iletme, derse geç gelme, ders etkinliklerine katılmama, derste dalıp gitme, derste amaçsızca ortalıkta dolaşma, sınıf içerisinde öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme, ders içerisinde başkalarının eşyasına zarar verme, sınıf içerisinde okul araç ve gereçlerine zarar verme, sınıf içerisinde ders araçlarını uygunsuz kullanma, sınıf içerisinde öğretmene yalan söyleme, sınıf içerisinde gizlice bir şeyler yeme içme, sınıf içerisinde arkadaşını tehdit etme davranışlarıyla karşılaştıkları belirlenmiştir.

8. Aritmetik ortalama değerine göre öğretmenlerin "çok az" düzeyinde karşılaştıkları istenmeyen davranışlar: Sınıf içerisinde arkadaşlarına fiziksel saldırganlıkta bulunma, sınıf içerisinde arkadaşıyla alay etme, ders etkinliklerine katılmama, sınıf içerisinde öğretmene yalan söyleme, derste dalıp gitme, sınıf içerisinde arkadaşını tehdit etme, sınıf içerisinde arkadaşına küfür etme, sınıf içerisinde okul araç ve gereçlerine zarar verme, sınıf içerisinde öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme, derste amaçsızca ortalıkta dolaşma, derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma, sınıf içerisinde ders araçlarını uygunsuz kullanma, derste birbirlerine not yazma ve iletme, ders içerisinde başkalarının eşyasına zarar verme, derste aşırı gülme olarak tespit edilmiştir.

9. Aritmetik ortalama değerine göre sınıf içerisinde hırsızlık yapma ve derse gelmeme davranışlarıyla öğrenciler hiç karşılaşmamışlar. Öğretmenler ise derse

gelmeme, sınıf içerisinde hırsızlık yapma, sınıf içerisinde bir şeyler yeme içme ve derste aşırı gülme davranışlarıyla hiç karşılaşmadıkları belirlenmiştir.

10. İlköğretim beşinci sınıf öğretmenlerinin istenmeyen davranışlara karşı uyguladıkları çözüm stratejileri konusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

a) "Sınıf içerisinde arkadaşlarına fiziksel saldırganlıkta bulunma" davranışına ilişkin olarak sınıf kurallarının hatırlatıldığı saptanmıştır.

b) "Sınıf içerisinde arkadaşına küfür etme" istenmeyen davranışına ilişkin olarak öğrenciler, öğretmenlerin yapılan davranışı sonlandırılmasını istedikleri, öğretmenler ise böyle bir davranışı sergileyene yaptığı davranış hakkında konuştukları sonucu ortaya çıkmıştır.

c) "Sınıf içerisinde arkadaşından yakınma" davranışının çözümünde öğrenciler, öğretmenlerin öğrenciden derhal davranışını sonlandırmasını istedikleri; öğretmenlerin ise bu davranışı gösterene yaptığı davranış hakkında konuştukları belirlenmiştir.

ç) "Sınıf içerisinde hırsızlık yapma" davranışının çözümünde, öğretmenlerin bu davranışı gösterenin ailesiyle konuştuğu saptanmıştır.

d) "Sınıf içerisinde okul araç ve gereçlerine zarar verme" davranışına karşı öğretmenlerin kuralları hatırlattıkları sonucu ortaya çıkmıştır.

e) Öğrenciler, sınıf içerisinde arkadaşını tehdit etme davranışını gösteren öğrenciye, öğretmenin, öğrencinin ailesiyle görüştüğü; öğretmenlerin ise dersten sonra öğrenciyle konuştukları tespiti yapılmıştır.

f) "Sınıfı temiz kullanmama" davranışının çözümünde, öğretmenlerin sınıf kurallarını hatırlattıkları saptanmıştır.

g) "Sınıf içerisinde öğretmene yalan söyleme" davranışının çözümüyle ilgili olarak öğrenciler, öğretmenlerin öğrencinin ailesiyle görüştüğü; öğretmenlerse dersten sonra öğrenciyle konuşulduğu sonucu belirlenmiştir.

ğ) "Derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma" istenmeyen davranışına öğrenciler, bu davranış görüldüğünde öğretmenlerin öğrenciye bağırdıkları; öğretmenlerse böyle davranışa karşı yapılan davranış hakkında öğrencilerle konuştukları tespit edilmiştir.

h) “Ders içerisinde başkalarının eşyasına zarar verme” istenmeyen davranışına karşı öğrenciler, bu davranış görüldüğünde öğretmenlerin öğrenciye bağırdıkları; öğretmenlerse böyle davranışa karşı yapılan davranış hakkında öğrencilerle konuştukları ortaya çıkmıştır.

ı) “Sınıf içerisinde öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme” davranışına öğrenciler, öğretmenlerin bağırdıklarını ifade ederlerken; öğretmenlerse yapılan davranış hakkında konuştukları sonucu ortaya çıkmıştır.

i) “Sınıf içerisinde arkadaşlarıyla alay etme” istenmeyen davranışın çözümüyle ilgili olarak öğrenciler, öğretmenlerin bu davranışla karşılaştıklarında öğrenciyi azarladıkları; öğretmenler ise böyle davranışla karşılaştıklarında, yapılan davranış hakkında öğrenciyle konuştukları sonucuna ulaşılmıştır.

j) Sınıf kurallarına uymayan öğrencilere sınıf kurallarının hatırlatıldığı saptanmıştır.

k) Derste gürültü çıkaran öğrencilerle ilgili olarak öğrenciler, öğretmenlerin kuralları hatırlattıkları ve bu davranışı gösteren öğrenciyi azarladıkları; öğretmenlerse öğrenciye kuralları hatırlattıkları sonucunu vermiştir.

l) “Ödevlerini yapmama” istenmeyen davranışına karşı öğrenciler, öğretmenlerin bu davranışı göstereni azarladıkları; öğretmenlerinse bu şekilde bir davranışla karşı karşıya geldiklerinde, öğrenciyle dersten sonra konuştukları sonucu tespit edilmiştir.

m) Öğrenciler, sınıf içinde arkadaşına bağıran öğrenciyi, öğretmenlerin azarladıkları; öğretmenlerse öğrenciye adıyla seslendikleri sonucu ortaya çıkmıştır..

n) “Yakınındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme” davranışına ilişkin olarak öğrenciler, öğretmenlerin yerlerini değiştirdikleri; öğretmenlerse aynı davranışa karşı kuralları hatırlattıkları ve öğrencilere adlarıyla seslenerek müdahale ettikleri sonucuna ulaşılıştır.

o) “Sınıf içerisinde ders araçlarını uygunsuz kullanma” istenmeyen davranışına karşı öğrenciler, öğretmenlerin kuralları hatırlattıkları; öğretmenlerse bu davranış ortaya çıktığında davranış hakkında konuştukları sonucu ortaya çıkmıştır.

ö) Öğrenciler, öğretmenlerin ders araç gereçlerini derse getirmeyi unutan öğrenciyi azarladıkları; öğretmenlerse bu şekilde bir davranış ortaya koyan öğrenciye yapılan davranış hakkında konuştukları cevabını vermiştir.

p) "Sınıf içerisinde başkasının sözünü kesme" istenmeyen davranışına karşı sınıf kurallarının hatırlatıldığı saptanmıştır.

r) Öğretmenlerin ders etkinliklerine katılmayan öğrencileri derse katmaya çalıştıkları sonucuna ulaşılmıştır.

s) Derste amaçsızca ortalıkta dolaşma istenmeyen davranışa ilişkin olarak öğrenciler, öğretmenlerin öğrenciyi azarladıkları ve öğrenciye bağırdıklarını buna karşın öğretmenler ise davranışa karşı öğrenciye adıyla seslendiklerini vurgulamışlardır.

ş) Öğrenciler, öğretmenlerin derste fısıldaşan ya da gizlice konuşan öğrenciye adıyla seslendiğini; öğretmenler ise öğrenciyle göz teması kurduklarını açıklamışlardır.

t) Derste dalan öğrenciye öğretmenlerin adıyla seslendiği saptanmıştır.

u) Sınıf içerisinde gizlice bir şeyler yeme içme davranışına karşı kuralların hatırlatıldığı ve öğrenciye bağırıldığı ortaya çıkmıştır.

ü) Derse gelmeyen öğrencilerin ailesiyle konuşulduğu tespit edilmiştir.

v) Derse geç gelen öğrenciye sınıfın kuralları hatırlatıldığı ortaya çıkarılmıştır.

y) Derste birbirlerine not yazma ve iletme davranışına karşı öğrenciler, öğretmenlerin bu davranışa karşı öğrenciyi azarladıklarını söylemelerine karşın öğretmenlerin ise öğrenciyle göz teması kurdukları tespit edilmiştir.

z) Öğrenciler, öğretmenlerin derste aşırı gülen öğrenciyi azarladıkları; öğretmenlerin ise öğrenciye adıyla seslendikleri sonucuna varılmıştır.

11. İlköğretim beşinci sınıf öğretmenleri ve öğrencilerinin sınıf içerisinde görülen istenmeyen davranışlar konusundaki algıları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

12. İstenmeyen davranışlara karşı uygulanan stratejiler konusunda öğretmenlerle öğrencilerin algıları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur.

13. Sınıf içinde görülen istenmeyen davranışlara ilişkin olarak kızlar ile erkeklerin algıları arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır.

14. İstenmeyen davranışlara karşı uygulanan müdahalelerde kızlar ile erkeklerin görüşleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır.

5.2. Uygulamaya Yönelik Öneriler

1. Sınıf içinde arkadaşından yakınma (şikâyet etme)", fısıldaşma ya da gizli konuşma, derste gürültü çıkarma, arkadaşına fiziksel saldırganlıkta bulunma, arkadaşlarıyla alay etme, sınıfı temiz kullanmama, sözünü kesme, ders araç ve gereçlerini derse getirmeyi unutma, ödevlerini yapmama, arkadaşına bağırma, derste aşırı gülme, yanındaki ya da arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme istenmeyen davranışlarının daha sık görüldüğü tespit edilmiştir.

Bu istenmeyen davranışların görülme sıklığının en aza indirilmesi için sınıf içi kuralların daha önceden belirlenmiş olması gerekmektedir. Uygulama ilköğretim beşinci sınıflar üzerinde yapılmıştır. Sınıf içi kuralların öğretmen ve öğrenci tarafından ortaklaşa belirlenmiş olsa bu istenmeyen davranışların birçoğunun bu sınıfa kadar çözüme kavuşturulmuş olacağı düşünülmektedir. Ayrıca öğretmen ve öğrencilerin istenmeyen davranışların ne olduğu ve hangi sıklıkta görüldüğüne yönelik olarak da aynı görüşte olmadıkları görülmektedir. Yine öğretmen ve öğrencinin birlikte oluşturacakları istenmeyen davranışların da belirtildiği sınıf kurallarının oluşturulması gereğini ortaya çıkarmaktadır.

2. Araştırma sonuçlarına bakıldığında öğretmenlerin öğrencilere karşı fiziksel müdahale ve öğrencinin kişiliğini rencide edici stratejilerinin çok az da olsa kullandıkları görülmüştür. Bu sonuçlara dayanarak öğretmen ve öğrenci için istenmeyen davranışın ne ifade ettiği, ne ifade etmesi gerektiği tekrar belirtilerek istenmeyen davranışlarla başa çıkma stratejileri geliştirilmesi, öğretmen ve öğrencilerin bu konularda bilinçlendirilmesi öğrenci ile iletişim kurma, etkili sınıf yönetimi konularında hizmetiçi eğitim verilebilir.

3. Kişilere ve çevreye zarar verici davranışlara karşı ilk önce öğrenciyle konuşma stratejileri seçilmelidir.

4. Öğretmenlere, öğrencilerin istenmeyen davranış ortaya çıkmadan hangi stratejilerle önlenebileceği, ortaya çıkmış istenmeyen davranışa en etkili nasıl tepki

verileceği, öğretmenlerin olumlu davranışları nasıl geliştirebileceği ve öğrencilerin olumlu davranışları nasıl pekiştirebileceği öğretmenlere öğretilebilir.

5.3. Araştırmaya Yönelik Öneriler

1. Yapılacak daha sonraki araştırmalarda istenemeyen davranışları engelleyici etkinliklerin planlanarak hangi davranışa hangi etkinlik veya davranışla çözüm getirilebileceğini gösterebilecek uzun süreli uygulamalar yapılabilir.

2. Yapılacak uygulamalarda farklı ders ortamları yaratılarak hangi istenmeyen davranışın hangi durumlarda ortaya çıktığı karşılaştırılmalı olarak ortaya konmaya çalışılabilir.

3. Branş öğretmenlerinin ve ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin de istenmeyen öğrenci davranışları konusunda görüşleri alınabilir.

4. Bu araştırma sadece Bolu ilindeki beşinci sınıf öğretmenleriyle sınırlı olduğundan istenmeyen davranışlarla etkili mücadele konusunda daha geniş kapsamlı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

ATICI, Meral, " Yüksek ve Düşük Yetkinlik Düzeyine Sahip Öğretmenlerin Sınıf Yönetimi Stratejileri" **Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi**, sayı: 28, 2001, ss. 483-499.

_____, Meral**,** " İlköğretimdeki Öğrencilerde Görülen İstenmeyen Davranışlar ve Nedenleri "**Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, sayı:20, 2001, ss.5–11.

_____, Meral**,** " Öğrenci İstenmeyen Davranışlarıyla Baş Etmede Türk ve İngiliz Öğretmenlerin Kullandıkları Yöntemlerin Karşılaştırılması" **Eğitim Yönetimi**, sayı:29, 2002, ss.9–26.

AYDIN, Ayhan**, Sınıf Yönetimi**, İstanbul: Anı Yayıncılık, 2000.

AYDIN, Bahri**,** " İlköğretim okullarında Sınıf Disiplininin Sağlanması."Yayımlanmış Doktora Tezi, **Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.

BAŞAR, Hüseyin, **Sınıf Yönetimi**, Ankara: MEB Yayınları, 1999.

BAŞARAN, İbrahim Ethem**, Eğitim Yönetimi**, Ankara: Yargı Matbaası, 1996.

BURDEN, J. Paul, **Classroom Management Disipline**, Newyork: Longman, 1995.

CELEP, Cevat**, Sınıf Yönetimi ve Disiplini**, Ankara: Anı Yayınları, 2000.

_____, Cevat**, Sınıf Yönetimi ve Disiplini**, Ankara: Anı Yayınları, 2002.

CERİT, Yusuf**,** "Bilgi Toplumunda İlköğretim Okulu Müdürlerinin Rolleri."Yayımlanmış Doktora Tezi, **Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2001.

ÇELİK, Vehbi**, Sınıf Yönetimi**, Ankara: Nobel Yayıncılık, 2000.

_____, Vehbi, **Sınıf Yönetimi**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2002.

DEMİREL, Özcan**, Öğretme Sanatı**, Ankara: Pegem-A Yayıncılık, 1999.

ERDEN, Münire**, Sınıf Yönetimi**, İstanbul: Alkım Yayınları, 2001.

_____, Münire**, Sınıf Yönetimi**, İstanbul: Alkım Yayınları, 2003.

FİDAN, Nurettin**, Okulda Öğrenme ve Öğretme**, Ankara: Alkım Yayınevi, 1996.

KAPTAN, Saim**, Bilimsel Araştırma ve İstatistik Teknikleri**, Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri, 1998.

KARAOĞLU, Meral**,** " Okul Öncesi Eğitim Kurumlarında İstenmeyen Davranışlar ve Yönetimi." Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, **Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.

KARASAR, Niyazi**, Bilimsel Araştırma Yöntemi**, Ankara: Nobel, 2004.

KARİP, Emin**, Sınıf Yönetimi**, Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2002.

KESKİN, Mehmet A., " Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Kullandıkları baş etme Yolları." Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, **Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü**, 2002.

KORMAZ, İsa, " İstenmeyen davranışların Önlenmesi," (Edit.: Kaya Zeki) **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Pegem Yayıncılık, 2002.

KÜÇÜKAHMET, Leyla, **Sınıf Yönetimi**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2001.

_____, Leyla**, Sınıf Yönetimi**, Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2003.

OKUTAN, Mehmet**,** " **Sınıf Yönetimi**," Eğitim Bilimleri, 2001, ss. 4–11.

ÖZTÜRK, Necla, " Sınıf Öğretmenlerinin İstenmeyen Öğrenci Davranışlarına İlişkin Görüşleri." Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, **Ankara Hacettepe Üniversitesi**, 2001.

ÖZYÜREK, Mehmet**, Sınıf Yönetimi**, Ankara: Karatepe Yayınları, 2001.

SARITAŞ, Mustafa**,** "Sınıf Yönetimi ve disiplinle İlgili Kurallar Geliştirme ve Uygulama," (Edit. : Leyla Küçükahmet) **Sınıf Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar.** Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000.

SAYIN, Nükhet**,** " Sınıf Öğretmenlerinin Karşılaştıkları İstenmeyen Öğrenci Davranışları ve Bu Davranışların Nedenlerine İlişkin Görüşleri İle İstenmeyen Davranışları Önleme Yöntemleri." **Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü**, 2001.

SÖNMEZ, Veysel, **Dizgeli Eğitimle Sınıf Ortamında Doğrudan Demokrasi, Eğitim Araştırmaları**, Bahar 2003, Sayı:11, s.64-72.

TERTEMİZ, Neşe, " Sınıf Yönetimi ve Disiplin," (Edit.: Leyla Küçükahmet) Sınıf **Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar**. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 2000.

TURAN, Selahattin, " Yönetimle İlgili Temel Teori ve Yaklaşımlar," (Edit.: Şişman Mehmet, Turan Selahattin) **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2004.

TÜRNÜKLÜ, Abbas**,** " İlköğretimde Sınıf Düzeni" **Yaşadıkça Eğitim**, sayı: 65, 2000, ss.36–40.

_____, Abbas- YILDIZ Vesile, BARIŞ Bülent**,** "İlköğretim Okullarında Öğretmenlerin Sınıflarında Karşılaştıkları Öğrencilerin Davranışları ve Bu Davranışların Öğretmenleri Rahatsız Etme Düzeyi," **Eğitim Bilimleri**, 2001, ss. 1–14.

_____, Abbas- YILDIZ Vesile, ZORALOĞLU R. Yunus**,** " İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin Sorunlu Davranışlarıyla Başa Çıkma Stratejileri," **Eğitim Bilimleri**, 2001, ss. 1–14.

YİĞİT, Birol**, "**Sınıfa Disiplin ve Öğrenci Davranışın Yönetimi,"(Edit.:Şişman Mehmet, Turan Selahattin) **Sınıf Yönetimi**. Ankara: Pegem A Yayıncılık, 2004.

EK 1: Öğrenci Anketi

Açıklama

Sevgili Öğrenciler,

İlköğretim okulları 1. kademe 5. sınıfta bulunan öğrencilerin gösterdikleri istenmeyen davranışların görülme derecesini ve bu davranışlara ilişkin öğretmenlerin kullandıkları çözüm stratejilerini saptamayı amaçlayan bu araştırmanın bilgi toplama aşamasında; görüş ve bilgilerinize gereksinim duyulmuştur.

Bilgi toplama aracı olarak görülen anket, üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; kişisel bilgiler,

İkinci bölümde; öğrenci istenmeyen davranışları

Üçüncü bölümde ise öğretmenlerin uyguladıkları çözüm stratejileri bulunmaktadır.

Ankette yer alan maddelerin her biri ayrı ayrı değerlendirileceğinden tüm maddelerin boş bırakılmadan cevaplandırılması araştırma açısından önemlidir. Anket sorularına verilen cevaplar kesinlikle araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır. Ankette isim yazma zorunluluğu bulunmamaktadır.

Anketi tüm içtenliğinizle cevaplandıracağınıza ve tüm maddelere en doğru cevabı vereceğinize kesinlikle inanılmakta ve güvenilmektedir.

Değerli zamanınızı ayırdığınız ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Orhan ŞAHİN
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sınıf Öğretmenliği
Yüksek Lisans Programı

BÖLÜM 1

Bu bölümde, sizinle ilgili bazı genel bilgiler yer almaktadır. Size uygun seçeneğin önündeki parantez içine (X) işaretini koyarak cevaplamanız beklenmektedir.

1. Cinsiyetiniz

a) Kız ( ) b) Erkek ( )

BÖLÜM 2

Davranışların görülme sıklıkları bölümünde, öğrenci istenmeyen davranışlarının görülme sıklıklarını belirlemek için beşli dereceleme ölçeğe ayrılmıştır. Öğrenci istenmeyen davranışlarının karşısına, hangi görülme sıklık derecesi uygun ise (X) işareti koyarak cevaplamanız beklenmektedir.

Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları	Davranışların Görülme Sıklıkları				
	1 Her zaman	2 Çoğunlukla	3 Bazen	4 Çok az	5 Hiç
Sınıf içerisinde arkadaşlarına fiziksel saldırganlıkta bulunma					
Sınıf içerisinde arkadaşına küfür etme					
Sınıf içerisinde arkadaşlarından yakınma (şikayet etme)					
Sınıf içerisinde hırsızlık yapma					
Sınıf içerisinde okul araç ve gerecine zarar verme					
Sınıf içerisinde arkadaşını tehdit etme					
Sınıfı temiz kullanmama					
Sınıf içerisinde öğretmene yalan söyleme					
Derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma					
Sınıf içerisinde başkalarının eşyasına zarar verme					
Sınıf içerisinde öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme					
Sınıf içerisinde arkadaşlarıyla alay etme					
Sınıf kurallarına uymama					
Deste gürültü çıkarma					
Ödevlerini yapmama					
Sınıf içerisinde arkadaşına bağırma					
Yanındaki yada arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme					
Sınıf içerisinde ders araçlarını uygunsuz kullanma					
Ders araç ve gereçlerini derse getirmeyi unutma					
Sınıf içerisinde başkasının sözünü kesme					
Ders etkinliklerine katılmama					
Derste amaçsızca ortaklıkta dolaşma					
Derste fısıldaşma yada gizli konuşma					
Derste dalıp gitme					
Sınıf içerisinde gizlice bir şeyler yiyip içme					
Derse gelmeme					
Derse geç gelme					
Derste birbirlerine not yazma ve iletme					
Derste aşırı gülme					

Eklemek istediğiniz farklı istenmeyen davranış varsa boş kısma belirtiniz.

……					
……					
……..					

BÖLÜM 3

Bu bölümde: Öğretmenlerin, sınıflarında karşılaştıkları öğrenci istenmeyen davranışlarıyla başa çıkmak için 26 davranış yönetim stratejisi görülmektedir. Bunların dışında öğretmeninizin uyguladığı farklı stratejiler varsa lütfen belirtiniz.

Belirtilen stratejilerden istenmeyen davranışların çözümünde öğretmeninizin kullandığı stratejinin numarasını istenmeyen davranışın karşısına yazınız.

İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ ÇÖZÜMÜNDE KULLANILAN STRATEJİLER

Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları	Stratejilerin kullanımı
Sınıf içerisinde arkadaşlarına fiziksel saldırganlıkta bulunma	
Sınıf içerisinde arkadaşına küfür etme	
Sınıf içerisinde arkadaşlarından yakınma (şikayet etme)	
Sınıf içerisinde hırsızlık yapma	
Sınıf içerisinde okul araç ve gerecine zarar verme	
Sınıf içerisinde arkadaşını tehdit etme	
Sınıfı temiz kullanmama	
Sınıf içerisinde öğretmene yalan söyleme	
Derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma	
Sınıf içerisinde başkalarının eşyasına zarar verme	
Sınıf içerisinde öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme	
Sınıf içerisinde arkadaşlarıyla alay etme	
Sınıf kurallarına uymama	
Deste gürültü çıkarma	
Ödevlerini yapmama	
Sınıf içerisinde arkadaşına bağırma	
Yanındaki yada arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme	
Sınıf içerisinde ders araçlarını uygunsuz kullanma	
Ders araç ve gereçlerini derse getirmeyi unutma	
Sınıf içerisinde başkasının sözünü kesme	
Ders etkinliklerine katılmama	
Derste amaçsızca ortaklıkta dolaşma	
Derste fısıldaşma yada gizli konuşma	
Derste dalıp gitme	
Sınıf içerisinde gizlice bir şeyler yiyip içme	
Derse gelmeme	
Derse geç gelme	
Derste birbirlerine not yazma ve iletme	
Derste aşırı gülme	

Eklemek istediğiniz farklı istenmeyen davranış varsa boş kısma belirtiniz.

……	
……	
……..	

1. Sınıfımızın kurallarını hatırlatır.
2. Derhal davranışını sonlandırmasını ister.
3. Öğrenciye adıyla seslenir.
4. Dersten sonra öğrenciyle konuşur.
5. Öğrencinin ailesiyle konuşur.
6. Öğrenciyle yaptığı davranış hakkında konuşur.
7. Hışşt diye ses çıkartır.
8. Espiriyle karşılık cevap verir.
9. Öğrenciyi derse katmaya çalışır.
10. Öğrenciyi derse teşvik etmeye çalışır.
11. Göz kontağı kurmaya çalışır.
12. Öğrenciyi görmezlikten gelir.
13. Öğrenciye sorumluluk verir.
14. Rehber öğretmenle görüşür.
15. Öğrenciye hafifçe dokunur.
16. Öğrenciye yaklaşır.
17. Aniden dersi keser.
18. El kol hareketleriyle öğrencinin dikkatini çeker.
19. Öğrenciyi sevdiği şeylerden alı koyar.
20. Öğrenciyi azarlar.
21. Öğrenciye bağırır.
22. Öğrencinin yerini değiştirir.
23. Öğrenciye fiziksel müdahale eder.
24. Öğrenciyi müdüre yollar.
25. Öğrenciyi dersten dışarı atar.
26. Öğrenciyi tehdit eder.

……..

……..

EK 2: Öğretmen Anketi

Açıklama

Sayın Meslektaşlarım,

İlköğretim okulları 1. kademe 5. sınıfta bulunan öğrencilerin gösterdikleri istenmeyen davranışların görülme derecesini ve bu davranışlara ilişkin öğretmenlerin kullandıkları çözüm stratejilerini saptamayı amaçlayan bu araştırmanın bilgi toplama aşamasında; görüş, tecrübe ve bilgilerinize gereksinim duyulmuştur.

Bilgi toplama aracı olarak görülen anket, üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde; kişisel bilgiler,

İkinci bölümde; öğrenci istenmeyen davranışlar,

Üçüncü bölümde ise öğretmenlerin uyguladıkları çözüm stratejileri bulunmaktadır.

Ankette yer alan maddelerin her biri ayrı ayrı değerlendirileceğinden tüm maddelerin boş bırakılmadan cevaplandırılması araştırma açısından önemlidir. Anket sorularına verilen cevaplar kesinlikle araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır. Ankette isim yazma zorunluluğu bulunmamaktadır.

Anketin tüm içtenliğinizle cevaplandıracağınıza ve tüm maddelere en doğru cevabı vereceğinize kesinlikle inanılmakta ve güvenilmektedir.

Değerli zamanınızı ayırdığınız ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, saygılar sunarım.

Orhan ŞAHİN
Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü
Sınıf Öğretmenliği
Yüksek Lisans Programı

BÖLÜM 1

Bu bölümde, sizinle ilgili bazı genel bilgiler yer almaktadır. Size uygun seçeneğin önündeki parantez içine (X) işaretini koyarak cevaplamanız beklenmektedir.

1. Cinsiyetiniz

a) Kadın ( ) b) Erkek ( )

BÖLÜM 2

Davranışların görülme sıklıkları bölümünde, öğrenci istenmeyen davranışlarının görülme sıklıklarını belirlemek için beşli dereceleme ölçeğe ayrılmıştır. Öğrenci istenmeyen davranışlarının karşısına, hangi görülme sıklık derecesi uygun ise (X) işareti koyarak cevaplamanız beklenmektedir.

Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları	Davranışların Görülme Sıklıkları				
	1 Her zaman	2 Çoğunlukla	3 Bazen	4 Çok az	5 Hiç
Sınıf içerisinde arkadaşlarına fiziksel saldırganlıkta bulunma					
Sınıf içerisinde arkadaşına küfür etme					
Sınıf içerisinde arkadaşlarından yakınma (şikayet etme)					
Sınıf içerisinde hırsızlık yapma					
Sınıf içerisinde okul araç ve gerecine zarar verme					
Sınıf içerisinde arkadaşını tehdit etme					
Sınıfı temiz kullanmama					
Sınıf içerisinde öğretmene yalan söyleme					
Derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma					
Sınıf içerisinde başkalarının eşyasına zarar verme					
Sınıf içerisinde öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme					
Sınıf içerisinde arkadaşlarıyla alay etme					
Sınıf kurallarına uymama					
Deste gürültü çıkarma					
Ödevlerini yapmama					
Sınıf içerisinde arkadaşına bağırma					
Yanındaki yada arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme					
Sınıf içerisinde ders araçlarını uygunsuz kullanma					
Ders araç ve gereçlerini derse getirmeyi unutma					
Sınıf içerisinde başkasının sözünü kesme					
Ders etkinliklerine katılmama					
Derste amaçsızca ortaklıkta dolaşma					
Derste fısıldaşma yada gizli konuşma					
Derste dalıp gitme					
Sınıf içerisinde gizlice bir şeyler yiyip içme					
Derse gelmeme					
Derse geç gelme					
Derste birbirlerine not yazma ve iletme					
Derste aşırı gülme					

Eklemek istediğiniz farklı istenmeyen davranış varsa boş kısma belirtiniz.

……					
……					
……..					

BÖLÜM 3

Bu bölümde: Öğretmenlerin, sınıflarında karşılaştıkları öğrenci istenmeye davranışlarıyla başa çıkmak için 26 davranış yönetim stratejisi görülmektedir. Bunların dışında sizin uyguladığınız farklı stratejiler varsa lütfen belirtiniz.

Belirtilen stratejilerden istenmeyen davranışların çözümünde kullandığınız stratejinin numarasını istenmeyen davranışın karşısına yazınız.

İSTENMEYEN ÖĞRENCİ DAVRANIŞLARININ ÇÖZÜMÜNDE KULLANILAN STRATEJİLER

Sınıf İçi İstenmeyen Öğrenci Davranışları	Stratejilerin kullanımı
Sınıf içerisinde arkadaşlarına fiziksel saldırganlıkta bulunma	
Sınıf içerisinde arkadaşına küfür etme	
Sınıf içerisinde arkadaşlarından yakınma (şikayet etme)	
Sınıf içerisinde hırsızlık yapma	
Sınıf içerisinde okul araç ve gerecine zarar verme	
Sınıf içerisinde arkadaşını tehdit etme	
Sınıfı temiz kullanmama	
Sınıf içerisinde öğretmene yalan söyleme	
Derste arkadaşlarına bir şeyler fırlatma	
Sınıf içerisinde başkalarının eşyasına zarar verme	
Sınıf içerisinde öğretmene ve arkadaşlarına kabaca yanıt verme	
Sınıf içerisinde arkadaşlarıyla alay etme	
Sınıf kurallarına uymama	
Deste gürültü çıkarma	
Ödevlerini yapmama	
Sınıf içerisinde arkadaşına bağırma	
Yanındaki yada arkasındaki öğrenciyi rahatsız etme	
Sınıf içerisinde ders araçlarını uygunsuz kullanma	
Ders araç ve gereçlerini derse getirmeyi unutma	
Sınıf içerisinde başkasının sözünü kesme	
Ders etkinliklerine katılmama	
Derste amaçsızca ortaklıkta dolaşma	
Derste fısıldaşma yada gizli konuşma	
Derste dalıp gitme	
Sınıf içerisinde gizlice bir şeyler yiyip içme	
Derse gelmeme	
Derse geç gelme	
Derste birbirlerine not yazma ve iletme	
Derste aşırı gülme	

Eklemek istediğiniz farklı istenmeyen davranış varsa boş kısma belirtiniz.

……	
……	
……..	

1. Sınıfın kurallarını hatırlatırım.
2. Derhal davranışını sonlandırmasını isterim.
3. Öğrenciye adıyla seslenirim.
4. Dersten sonra öğrenciyle konuşurum.
5. Öğrencinin ailesiyle konuşurum.
6. Öğrenciyle yaptığı davranış hakkında konuşurum.
7. Hışşt diye ses çıkartırım.
8. Espiriyle karşılık cevap veririm.
9. Öğrenciyi derse katmaya çalışırım.
10. Öğrenciyi derse teşvik etmeye çalışırım.
11. Göz kontağı kurmaya çalışırım.
12. Öğrenciyi görmezlikten gelirim.
13. Öğrenciye sorumluluk veririm.
14. Rehber öğretmenle görüşürüm.
15. Öğrenciye hafifçe dokunurum.
16. Öğrenciye yaklaşırım.
17. Aniden dersi keserim.
18. El kol hareketleriyle öğrencinin dikkatini çekerim.
19. Öğrenciyi sevdiği şeylerden alı koyarım.
20. Öğrenciyi azarlarım.
21. Öğrenciye bağırırım.
22. Öğrencinin yerini değiştiririm.
23. Öğrenciye fiziksel müdahale ederim.
24. Öğrenciyi müdüre yollarım.
25. Öğrenciyi dersten dışarı atarım.
26. Öğrenciyi tehdit ederim.

……..

……..

EK 3: Özgçmiş

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : Orhan ŞAHİN

Sürekli Adresi : Sümer Mah. Mehtap Sok. No: 42

Doğum Yeri ve Yılı : Mudurnu/ 1978

Yabancı Dili : İngilizce

İlköğretim : Dumlupınar İlköğretim Okulu

Lisans : A.İ.B.Ü

Anabilim Dalı : Sınıf Öğretmenliği

Çalışma Hayatı : Mudurnu 100.Yıl İ.Ö.O